

Suomen kansallinen uudistusohjelma 2023

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Makrotalouden tilanne	5
2.1 Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella.....	5
2.2 Rakenneuudistusten makrotaloudelliset vaikutukset	7
3 Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano ja politiikkaprioriteetit	8
3.1 Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys.....	8
3.1.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet.....	9
3.1.2 Muut tehdyt toimenpiteet	10
3.2 Työmarkkinat	12
3.2.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet.....	12
3.2.2 Muut tehdyt toimenpiteet.....	17
3.3 Investoinnit tutkimukseen, innovointiin ja vähähiiliseen talouteen sekä toimitusvarmuuden lisääminen energiainfrastruktuurissa	20
3.3.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet.....	20
3.3.2. Muut tehdyt toimenpiteet.....	23
3.4 Kotitalouksien velkaantuminen	27
3.4.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet.....	27
3.4.2 Muut tehdyt toimenpiteet	28
3.5 Rahanpesun torjunta	30
3.5.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet.....	30
3.5.2 Muut tehdyt toimenpiteet	30
3.6 Elpymis- ja palautumissuunnitelman ja koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpano	32
4 Edistyminen YK:n kestävän kehityksen (SDG) tavoitteissa	33
5 EU-rahastot	35
6 Institutionaaliset asiat ja sidosryhmien, erityisesti työmarkkinaosapuolten ja muiden hallinnontasojen, osallistuminen valmisteluun	41
6.1 Kansallisen uudistusohjelman valmistelu ja sidosryhmien osallistuminen	41
6.2 Sidosryhmien osallistuminen keskeisten uudistushankkeiden valmisteluun	41
Lähteet	43
Liitetaulukot	44
1. Maakohtaisten suositusten toimeenpano (CeSaR).....	44
2. Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano (Fenix)	76
3. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano.....	99
4. YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpano	119

1 Johdanto

Viime vuosien laajoilla kriiseillä, koronaviruspandemialla ja Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainaan, on ollut syvällisiä vaikutuksia sekä maailman-, Euroopan että Suomen talouteen. Toimintaympäristön muutos on lisännyt talouskehityksen riskejä. Suomen talouden kasvu pysähtyi vuoden 2022 lopulla koronapandemiaa seuranneen nopean elpymisen jälkeen. Talouden kasvun ennakoitaan pysyvän hitaana, kun korkea inflaatio sekä korkojen nousu heikentävät kotitalouksien ostovoimaa ja vähentävät siten kulutusta. Inflaation hidastuminen kääntää kuitenkin reaalitytulot kasvuun jo vuoden 2023 aikana. Suomen talouden arvioidaan valtiovarainministeriön kansantalousosaston riippumattoman ennusteen mukaan supistuvan 0,2 % vuonna 2023.

Hallituksen tavoitetta saavuttaa normaalin kansainvälisen ja siitä heijastuvan kotimaisen talouskehityksen oloissa 75 prosentin työllisyysaste on tukenut vuonna 2021 uudelleen alkanut talouskasvu, joka on pitänyt yllä työvoiman kysyntää. Työllisyyden toipuminen koronakriisistä oli erittäin nopeaa ja vuoden 2022 lopulla työllisyys- ja osallistumisaste ovatkin ennätyskorkealla. Taantumaa odotetaan kuitenkin lisäävän työttömyyttä vuoden 2023 aikana, mutta pula osaavasta työvoimasta rajoittaa työttömyyden kasvua. Työllisyysasteen arvioidaan olevan 73,6 prosenttia vuonna 2023.

Pitkällä aikavälillä talouskasvuun vaikuttavat rakenteelliset tekijät. Suomessa talouden kasvupotentiaalia heikentää työikäisen väestön jatkuva väheneminen sekä rakenteellinen työttömyys. Keskimääräisen työntekijän lasku on myös jatkunut, mikä selittää pitkän aikavälin työpanoksen kasvupotentiaalin heikkoutta. Lisäksi investointiaste on kehittynyt heikosti, mikä heikentää pääomakantaa ja talouden kasvupotentiaalia. Suomen kestävä kasvun ohjelmassa¹ esitetyillä investointi- ja uudistuskokonaisuuksilla sekä muilla kansallisessa uudistusohjelmassa esitetyillä uudistuksilla pyritään edistämään rakenteiden muutosta niin, että hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti tulevaisuudessa syntyisi ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kasvua.

Ukrainassa käytävän sodan vaikutukset ulottuvat myös Suomen julkiseen talouteen heikentyneen taloustilanteen myötä. Julkisen talouden tilaa käsitellään tarkemmin kansallisen uudistusohjelman kanssa yhtä aikaa julkaistavassa Suomen muuttumattoman politiikan oletuksien laaditussa vakausohjelmassa.

Suomen kansallisessa uudistusohjelmassa keskitytään raportoimaan edistyksistä vuosien 2019 - 2022 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa. Uudistusohjelma on valmisteltu Euroopan komissiolta joulukuussa 2022 saadun ohjeistuksen mukaisesti ja siinä käsitellään myös Suomen kestävä kasvun ohjelmassa esitettyjä toimia. Lisäksi uudistusohjelmassa raportoidaan EU-rahastojen toimenpidekokonaisuuksista, YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisesta ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanosta.

Suomen eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2021 laajan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle, poikkeuksena Helsingin kaupunki. Kansallisen uudistusohjelman luvussa 3.1. käsitellään Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyviä ja muita toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kustannustehokkuuden, kantokyvyn ja

¹ Valtioneuvosto (2021b): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-840-6>

yhdenvertaisen saatavuuden parantamiseksi. Hallitus käynnisti marraskuussa 2021 sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden –ohjelman, jossa on etsitty kestäviä ratkaisuja työvoimatarpeen kattamiseksi. Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea aloitti keväällä 2020 työnsä sosiaaliturvauudistuksen valmistelemiseksi. Komitean välimietintö on hyväksytty tammikuussa 2023. Tarkoituksena on, että seuraava hallitus jatkaa uudistustyötä komitean ehdotusten pohjalta.

Työmarkkinoiden osalta pääministeri Marinin hallitus on käynnistänyt ja edistänyt uudistuksia (luku 3.2.). Elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvillä toimenpiteillä pyritään tukemaan työllisyyttä ja vahvistamaan työmarkkinoiden toimintaa. Suunnitelman avulla myös edistetään osaamisen kehittämistä muun muassa työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sujuvoittamisen ja jatkuvan oppimisen järjestelmän uudistuksen myötä. Suunnitelmaan sisältyy työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville tarkoitettujen integroitujen palvelujen parantamista. Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimien lisäksi valmistellaan työ- ja elinkeinopalvelujen (TE-palvelut) siirtämistä kunnille, tavoitteena siirto kokonaan vuoden 2025 aikana. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) edistää työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Lokakuussa 2022 eduskunnalle annettiin myös ehdotus kotoutumislain kokonaisuudistukseksi.

Osana talouspolitiikan kokonaisuutta pyritään luomaan edellytykset pitkäjänteisille investoinneille T&K-toimintaan, vähähiiliseen talouteen ja kestäväan liikenteeseen siirtymiseen sekä aikaistetaan toteutusvalmiita investointihankkeita ja edistetään yksityisiä investointeja (luku 3.3.). Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy toimia, joiden avulla pyritään kompensoimaan viime vuosikymmenen aikana tapahtunut tutkimuksen ja innovoinnin jälkeen jääminen maan tietotekniikka-alan takaiskun jälkeen. Lisäksi useat suunnitelman toimenpiteet edistävät vihreän siirtymään investoimista koskevien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa. Useilla investoinneilla tuetaan puhtaan ja uusiutuvan energian tuotantoa ja jakelua. Kestävää liikennettä ja tehokasta infrastruktuuria koskevia investointeja pyritään lisäämään. Suunnitelman odotetaan edistävän paitsi Suomen digitaalista muutosta myös kestävää ja tehokasta infrastruktuuria.

Makrovakaupolitiikan avulla on pyritty hillitsemään pankkien luotonantoa ja sitä kautta yksityistä velkaantumiskehitystä (luku 3.4.). Uusista makrovakauden valvontavälineistä hyväksyttiin tammikuussa 2023 kotitalouksien velkaantumista rajoittava lainsäädäntöpaketti, jonka on määrä tulla voimaan heinäkuun alusta 2023. Positiivinen luottotietorekisteri on keskeinen toimenpide ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi. Rekisteriä koskevat lait vahvistettiin heinäkuun alussa 2022 ja rekisterin on tarkoitus olla käytössä kuluttajaluottojen osalta keväällä 2024. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää taloyhtiölainoja koskevan keskitetyn rekisterin perustamisen osana luottorekisterikokonaisuutta.

Maaliskuussa 2021 valmistuneen uuden kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä käsittelevän arvion päivitys käynnistyi vuoden 2022 aikana (luku 3.5.). Riskiarvion yhteydessä laadittiin kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelma, jossa esitellyt toimenpiteet on suunniteltu toteutettavaksi vuosien 2021-2023 aikana. Merkittävä osa toimenpiteistä on jo käynnissä. Myös elpymis- ja palautumissuunnitelmaan (P2C3) sisältyvien toimenpiteiden odotetaan osaltaan varmistavan rahanpesunvastaisen kehityksen tehokkaan valvonnan ja täytäntöönpanon.

Suomi on eturintamassa YK:n kestäväen kehityksen tavoitteiden ja Agenda 2030:n toimeenpanossa (luku 4). Kansainvälisten vertailujen mukaan Suomi on saavuttamassa ne Agenda 2030:n tavoitteet, jotka liittyvät köyhyyden vähentämiseen, terveyteen, koulutukseen, veteen ja energiaan, eriarvoisuuden vähentämiseen, infraan ja innovaatioihin sekä kestäviin kaupunkeihin. Suurimmat haasteet liittyvät ilmastonmuutokseen, kulutus- ja tuotantotapoihin ja luonnon monimuotoisuuteen sekä muun muassa kehitysyhteistyörahoituksen tasoon. Suomi on edistynyt myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, ja pilarin täytäntöönpanon edistämiseksi tehtäviä toimia sisältyy myös elpymis- ja palautumissuunnitelmaan.

Suomen kansallisen uudistusohjelman on hyväksynyt pääministeri Marinin hallitus.

2 Makrotalouden tilanne

2.1 Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella

Suomen bruttokansantuote (BKT) kääntyi lievään laskuun vuoden 2022 jälkimmäisellä puoliskolla ja heikon talouskehityksen odotetaan jatkuvan talven ajan. Vuoden 2022 bruttokansantuotteen ennakoitaan kasvaneen 2,1 prosenttia. Vuonna 2023 BKT supistuu 0,2 prosenttia, kun hintojen nousu heikentää kotitalouksien ostovoimaa ja vähentää kulutusta. Inflaation hidastuminen kääntää kuitenkin reaalitytulot kasvuun jo vuoden 2023 aikana. Suomen talous kasvaakin jälleen vuosina 2024 ja 2025 1,3 ja 1,6 prosenttia. Venäjän hyökkäyssota vaikuttaa taloudessa pidempään, eikä talous palaudu aiemmin ennakoitulle kasvu-uralleen.

Tuotannon kasvu jatkui vuoden 2022 kahdella ensimmäisellä neljänneksellä positiivisena. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla tuotannon tasot vähenivät lähes kaikilla toimialoilla. Tuotannon hidastuminen on lähtenyt liikkeelle erityisesti kulutuskysynnästä, mikä on näkynyt sekä kaupan, rahoitus- ja vakuutuspalveluiden että rakentamisen alalla. Myös teollisuustoimialoilla kysynnässä on ollut haasteita.

Vuonna 2023 talouskasvu hidastuu. Epävarmuus Euroopassa jatkuu ja vaikuttaa erityisesti energiaintensiivisiin toimialoihin kuten kemianteollisuuteen ja energiahuoltoon. Vientiteollisuudessa näkymät ovat hintatason osalta vakiintumassa varsinkin, jos raaka-aineiden hinnoissa saavutetaan kilpailuetua. Kielteisimmät näköalat vuodelle 2023 ovat kaupan ja erityisesti rakentamisen alalla, mikä heijastuu myös liikenteeseen ja rahoitus- ja vakuutustoimintaan.

Vuonna 2024 talouskasvun ennakoitaan hitaasti käynnistyvän. Tehdasteollisuus elpyy muuta taloutta nopeammin kun vientimarkkinat elpyvät. Palvelutuotanto elpyy kuluttajien luottamuksen palautuessa ja liike-elämän palvelut seuraavat muun teollisuuden vanavedessä. Metsätalouden tuotannon kasvun uskotaan vauhdittavan alkutuotannon elpymistä. Rakennustuotannon kasvun käynnistyminen voi viivästyä asuntojen liikatarjonnan vuoksi vielä vuoteen 2025.

Inflaatio oli koko vuonna 2022 keskimäärin 7,1 prosenttia. Hintojen nousu oli vuonna 2022 suurimmalta osalta seurausta energian hinnan noususta, mutta vuoden loppua kohden lähes kaikkien muiden hyödykeluokkien hinnat nousivat nopeasti. Inflaatio hidastui hieman vuoden 2023

ensimmäisinä kuukausina, mutta on edelleen hyvin nopeaa ja erittäin laaja-alaista. Inflaation odotetaan edelleen hidastuvan vuonna 2023, kun tavaroiden ja ruuan hinnat kääntyvät laskuun energian ja raaka-aineiden hintojen perässä. Hintoja tuo alaspäin tuotannon globaalien pullonkaulojen väistyminen ja kuljetusten hintojen selvä lasku. Hinnat jäävät kuitenkin kriisiä edeltävää tasoa korkeammalle ja varsinkin palveluissa on edelleen hintapaineita ylöspäin.

Hintojen ja korkojen nousu on heikentänyt kotitalouksien taloudellista tilannetta. Reaalinen ostovoima laski viime vuonna ja sen myötä myös kotitalouksien kulutus kääntyi laskuun viime vuoden loppupuolella. Korkojen nousun suurin vaikutus nähdään vasta vuoden 2023 puolella ja kulutuksen väheneminen jatkuu alkuvuoden.

Vuoden 2023 aikana kotitalouksien tilanne on kuitenkin helpottumassa. Inflaatio hidastuu ja palkat sekä sosiaalietuuden nousevat selvästi totuttua enemmän. Kotitalouden reaalinen ostovoima kasvaakin jo vuonna 2023, mikä kääntää myös kulutuksen kasvuun viimeistään vuonna 2024. Tämä näkyy jo myös kuluttajien odotuksissa, joissa odotukset omasta taloustilanteesta ovat selvästi parantuneet.

Työmarkkinat ovat muutoksen kynnyksellä. Yhtäältä työllisten määrä on yhä lisääntynyt ja avoimia työpaikkoja on erittäin paljon - myös suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään - mutta samalla työttömyys on kääntynyt nousuun. Työmarkkinoilla on siten runsaasti työvoimaa, kun työvoiman kysyntä on vetänyt uusia henkilöitä työelämään.

Työllisyys on huippukorkealla. Kaksi vuotta jatkunut erittäin vahva työllisten määrän kasvu nosti 15-64 vuotiaiden työllisyysasteen viime vuonna 73,8 prosenttiin. Se on korkeampi kuin kertaakaan nykymuotoisen työvoimatutkimuksen aikana ja ollut viimeksi yhtä korkealla vuonna 1990. Vielä merkittävämpää oli työvoimaan osallistumisen kasvu, sillä työllisyyden lisäys oli seurausta työmarkkinoille uudestaan palanneiden suuremmasta kasvusta kuin työttömyyden vähentymisestä. Tehdyn työn eli työtuntien määrä lisääntyikin vain alle puolet työllisten määrästä eli 0,9 prosenttia. Keskimääräisen työajan lasku jatkui siten viidettä vuotta peräkkäin.

Kokonaistuotannon ennakoitaan supistuvan niukasti vuonna 2023 ja työvoiman kysynnän vähentyvän, jolloin työllisten määrä supistuu noin puoli prosenttia. Suuri osaavan työvoiman puute saa yritykset pitämään kiinni työntekijöistään, sillä taantumien arvioidaan jäävän lyhytaikaiseksi ja on todennäköistä, että lomautuksiin sekä muihin työvoimajoustoihin turvaututaan mieluummin kuin irtisanomisiin. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuosina 2024 ja 2025, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyysaste nousee päälle 74 prosenttiin vuonna 2025, osin työikäisen väestön supistuessa.

Työllisyyden vahva kasvu johti vuonna 2022 työttömyyden selvään laskuun, joka kuitenkin oli vähäisempää kuin keskimäärin näin vahvan työllisyyden oloissa. Taantumien odotetaan lisäävän työttömyyttä vuoden 2023 aikana. Erityisesti rakentamisen supistuminen lisää jalostuksen toimialan työttömyyttä. Mikäli työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ja työvoiman saatavuus alueittain tai ammattiteittain eivät muodostu työmarkkinoiden toimivuuden esteeksi, työttömyysaste laskee noin 6,5 prosenttiin vuonna 2025.

Uusia kaksivuotisia työehtosopimuksia on solmittu yksityisellä ja julkisella sektorilla vuoden 2023 aikana suuri määrä. Solmittujen sopimusten korotukset ovat tänä vuonna yleisimmin noin neljä ja puoli prosenttia vuositasolla. Lisäksi kunta- ja hyvinvointialalla palkankorotukset ylittävät tämän,

koska sopimukset sisältävät palkkarakenneohjelman ja palkkojen yhteensovittamisen kustannuksia. Näin nimellisansiot nousisivat vuonna 2023 noin neljä ja puoli prosenttia.

Ensi vuonna yksityisen sektorin ja valtion sopimuskorotusten vuosivaikutus on noin puolitoista prosenttia, sillä tänä vuonna maksettuja kertapalkkioita ei sisälly enää sopimuksiin. Paikallishallinnossa korotukset ovat selvästi suurempia myös ensi vuonna. Lisäksi palkkaliukumien oletetaan työvoimapulan takia olevan keskimääräistä suurempaa, noin prosenttiyksikön. Näin nimellisansiot nousisivat vuonna 2023 lähes neljä prosenttia.

Vuonna 2025 ansioiden nousun ennakoidaan heijastavan vaimeaa tuottavuuden kasvua. Toisaalta talouskasvun ja sen myötä työllisyyden paranemisen sekä aloittaisen työvoimaniukkuuden oletetaan pitävän palkkaliukumat korkeina. Nimellisansioiden ennustetaan lisääntyvän noin neljä prosenttia vuonna 2025.

Julkisyhteisöjen alijäämä supistui vuonna 2022 voimakkaasti ja julkisyhteisöt olivat lähellä tasapainoa. Julkisen talouden tasapainottumista edistivät vahva verotulojen kasvu sekä monien päätösperäisten toimien päättyminen.

Julkisen talouden vahvistuminen jää väliaikaiseksi. Talous ei kasva reaalisesti vuonna 2023, työllisyys supistuu, korot ovat nousussa ja inflaation haitalliset vaikutukset alkavat nyt välittyä menoihin. Kaiken tämän seurauksena julkisen talouden rahoitusasema alkaa heikentyä. Lisäksi monet päätösperäiset toimet heikentävät julkista taloutta: näistä merkittävimpiä ovat Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tehdyt lukuisat varautumistoimet. Suhdanteiden taustalla julkista taloutta heikentää rakenteellisesti väestön ikääntyminen.

Suomen makrotalouden sekä julkisen talouden tilanne ja skenaariot on kuvattu tarkemmin tämän asiakirjan kanssa yhtä aikaa julkaistavassa Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2024–2027 ja Suomen muuttumattoman politiikan oletuksin laaditussa vakausohjelmassa.

2.2 Rakenneuudistusten makrotaloudelliset vaikutukset

Suomen kestävä kasvun ohjelmassa on kuvailtu elpymis- ja palautumissuunnitelman kokonaisuuden taloudellisia vaikutuksia. Kumulatiivisesti BKT:n on arvioitu kasvavan 0,8 % elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavien kotimaisten toimien seurauksena vuosien 2021–2026 aikana. Vuoden 2023 lopussa BKT:n taso olisi 0,2 % korkeammalla kuin ilman elpymis- ja palautumistukivälinettä. Arvioiden mukaan v. 2021 BKT kasvaisi vajaa 0,1 % nopeammin kuin ilman elpymis- ja palautumistukivälinettä ja v. 2022 kasvu olisi vajaa 0,2 % nopeampaa. Kestävä kasvun ohjelmassa kuvataan, että potentiaalisen tuotannon kasvu nopeutuu väliaikaisesti hieman investointien kasvaessa sekä kokonaistuottavuuden parantuessa. BKT olisi 2026 noin 0,3 % korkeampi kuin ilman elpymis- ja palautumistukivälineen vaikutusta. Pitkällä aikavälillä elpymis- ja palautumistukiväline voisi nostaa BKT:n tasoa 0,0–0,8 %. Rakenteellisten uudistusten lisäksi julkisten investointien odotetaan vahvistavan pitkän aikavälin kasvua pääomakannan ja tuottavuuden kasvun kautta.

Monet hallituskauden rakenneuudistukset ovat tähdänneet työvoiman tarjonnan lisäämiseen. Työvoiman tarjonnan lisäämistä tukevien toimien vaikutus työllisyyteen riippuu pitkälti siitä, kuinka herkästi ihmiset reagoivat taloudellisiin kannustimiin. Tarkkoja arvioita toimien vaikutuksista työllisyyteen tai talouskasvuun on siksi vaikea tehdä. Arvioita on tehty mm. pohjoismaisen työvoimapalvelumallin työllisyysvaikutuksista. Pohjoismaisen työnhaun mallin arvioidaan kasvattavan työllisyyttä noin 10 000 henkilöllä. Merkittävin osa vaikutuksesta syntyy työnhaun alkuvaiheessa kahden viikon välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden vaikutuksesta. Lisäksi malliin liittyvän työnhakuvelvoitteen ja sen yhteydessä tiukentuvan työnhaun valvonnan arvioidaan lisäävän työllisyyttä. Kokonaisarvio on muodostettu summaamalla osakokonaisuuksista koostuvia työllisyysvaikutuksia yhteen. Lisäksi valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaa työllisyyttä noin 7900 työllisellä.

3 Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano ja politiikkaprioriteetit

3.1 Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys

Suositus 1 (2019): varmistaa, että nettomääräisten julkisten perusmenojen nimellinen kasvu on enintään 1,9 prosenttia vuonna 2020, jolloin vuotuinen rakenteellinen sopeutus on 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen; parantaa sosiaali- ja terveystalouden kustannustehokkuutta ja yhdenvertaista saatavuutta

Suositus 1 (2020): toteuttaa vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet covid-19-pandemian torjumiseksi, talouden ylläpitämiseksi ja alkavan elpymisen tukemiseksi; harjoittaa taloustilanteen salliessa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä ja varmistaa velkakestävyys samalla kun lisätään investointeja; puuttuu terveydenhuollon henkilöstöpulaan terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn parantamiseksi ja parantaa sosiaali- ja terveystalouden saatavuutta

Suositus 1 (2022): varmistaa vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen kanssa, kun otetaan huomioon jatkuva väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille; on valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa; lisää julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden unionin varojen avulla; harjoittaa vuoden 2023 jälkeen finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä; esittää sosiaaliturvauudistusta koskevat politiikkaehdotukset, joilla pyritään lisäämään sosiaalietuusjärjestelmän

tehokkuutta, parantamaan työnteon kannustimia ja myös tukemaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä

Edistymistä Suomelle annetussa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevissa suosituksissa on käsitelty Suomen vakausohjelmassa.

3.1.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseksi (vuoden 2019 maakohtainen suositus 1.2 ja vuoden 2020 maakohtainen suositus). Suunnitelman pilarissa 4 (sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen), komponentissa P4C1 kustannustehokkuutta pyritään parantamaan käynnissä olevilla investoinneilla, joilla i) edistetään hoitotakuun toteutumista (myös mielenterveyspalveluissa) sekä puretaan covid-19-pandemian aiheuttamaa palveluvelkaa (P4C1I1) ; ii) edistetään hoitotakuun toteutumista vahvistamalla ennaltaehkäisyä ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarpeen varhaista tunnistamista (P4C1I2) ; iii) vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta tukevaa tietopohjaa ja vaikuttavuusperusteista ohjausta (P4C1I3) sekä iv) otetaan käyttöön hoitotakuuta edistävät palvelumuotoillut digitaaliset innovaatiot (P4C1I4). Valtionavustuspäätökset toimenpiteiden toteuttamiseksi hyvinvointialueilla on annettu huhtikuussa 2022 ja joulukuussa 2022. Pilarin neljä toimenpiteitä toteutetaan hyvinvointialueilla vuosien 2022-2025 aikana.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kantokyvyn ja yhdenvertaisen saatavuuden parantamiseksi (vuoden 2019 maakohtainen suositus 1.2 ja vuoden 2020 maakohtainen suositus 1.2–3). Suunnitelmassa ilmoitetut seikat täydentävät sosiaali- ja terveydenhuoltouudistusta (SOTE), jonka Suomen eduskunta hyväksyi 23. kesäkuuta 2021. Suunnitelmaan sisältyy välitavoite SOTE-uudistuksen lainsäädännöstä (P4C1R1), joka on täytetty ja uudistuksessa määritellyt hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1. heinäkuuta 2021. Osa uudistukseen sisältyvistä säännöksistä tuli voimaan 1. maaliskuuta 2022 aluevaltuustojen aloittaessa toimintansa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyi hyvinvointialueille 1. tammikuuta 2023. Eryteisesti hoitoon pääsyn nopeuttamiseen liittyvien toimenpiteiden odotetaan parantavan sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaista saatavuutta, sillä niillä pyritään muuttamaan toimintamalleja, tarjoamaan uusia (muun muassa digitaalisia) ratkaisuja, varmistamaan ongelmien varhainen tunnistaminen ja kehittämään matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalveluja. Alueellisesta hoito- ja palveluvelan määrästä ja luonteesta sekä ohjelman pilottitoimenpiteistä on kerätty tietoa ensimmäisen hankejakson aikana, mutta täysimääräisesti ohjelma (P4C1I1) käynnistyy huhtikuussa 2023. Terveydenhuollon henkilöstöpulaa pyritään suunnitelmassa korjaamaan jossain määrin terveydenhuoltopalvelujen digitalisoinnin avulla.

Suunnitelman mukaan pilarin 3 (työllisyys ja osaaminen) yhteydessä kaavailtu korkeakoulujen opiskelupaikkojen lisääminen työvoimapulasta kärsivillä aloilla vähentäisi työvoimapulaa myös keskipitkällä aikavälillä. Jos suunnitelman toimenpiteet toteutetaan menestyksekkäästi ja käynnissä olevia kansallisia toimenpiteitä täydentäen, niiden odotetaan osaltaan parantavan sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja helpottavan terveydenhuollon työvoimapulaa.

3.1.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Sosiaali- ja terveystalveluiden rakenneudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneudistuksen (nk. sote-uudistus) keskeisinä tavoitteina on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvelut kaikille suomalaisille, parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti sekä vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Sosiaali- ja terveydenhuollosta ja pelastustoimesta vastaavien hyvinvointialueiden perustamista koskevat säädökset hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Poikkeuksena on Helsingin kaupunki, jolla säilyy sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu. Lisäksi HUS-yhtymällä on erikseen säädetty järjestämisvastuu erikoissairaanhoidon liittyvistä tehtävistä omalla alueellaan.

Sosiaali- ja terveystalveluiden aiempien järjestämisvastuullisten toimijoiden alueellista kehittämistä tuettiin vuosina 2020–2022 valtionavustuksilla. Valtionavustuksia käytettiin järjestämisvastuun vastaanottamiseen kaikilla hyvinvointialueilla sekä sote-palveluiden järjestämistehtävän kehittämiseen ja yhtenäistämiseen. Sote-uudistuksen yksi painopistealueista on ollut perustalvelujen kehittäminen, jota on toteutettu Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa. Ohjelma tähtää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapojen uudistamiseen, palveluiden saatavuuden parantamiseen ja asiakaslähtöisten palvelukokonaisuuksien kehittämiseen. Ohjelma ja sen tavoitteet nivoutuvat yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneudistuksen kansallisen ja alueellisen valmistelun kanssa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyys ja saatavuus ovat heikentyneet voimakkaasti viime vuosina. Myös koronapandemia on vaikuttanut monin tavoin palvelualan työvoimaan niin kysynnän kuin kuormituksen osalta. Vaje koskee lähes kaikkia ammattiryhmiä ja koko maata. Ilman riittävää ja osaavaan henkilökuntaa on vaikea saavuttaa sote-uudistuksen tavoitteita.

Hallitus käynnisti marraskuussa 2021 sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden -ohjelman, jossa on etsitty kestäviä ratkaisuja työvoimatarpeen kattamiseksi. Strategisessa tiekartassa vuosille 2022–2027 kuvataan ohjelmassa tehtyä analyysityötä sote-henkilöstön riittävyydestä ja saatavuudesta sekä sen pohjalta tehtyjä ehdotuksia sote-henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaamiseksi. Jo vuosien 2022–23 aikana toteutetaan yli 40 käytännön toimenpidettä. Työhön ovat osallistuneet sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä valtionvarainministeriö. Lisäksi työssä ovat olleet mukana ja ehdotuksiin sitoutuneet keskeiset työnantaja- ja työntekijäjärjestöt. Vuoden 2023 aikana tiivistetään yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa.

Osaavan, riittävän ja hyvinvoivan sote-henkilöstön turvaaminen tulevaisuuden työvoimatarpeisiin vastaamiseksi edellyttää useita eri haasteisiin tarttuvia toimenpiteitä ja kestäviä ratkaisuja niin lyhyellä, keskipitkällä kuin pitkälläkin aikavälillä alueelliset erot huomioiden.

1. On huolehdittava sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävästä koulutusmäärästä ja hallituskauden aikana koulutusta on lisätty lähes kaikissa sote-alan ammattiryhmissä määräaikailla koulutuslisäyksillä. Eniten on lisätty hoitotyön koulutuspaikkoja. Vuosina 2023–24 arvioidaan koulustarve pitkällä aikavälillä yhdistäen sote-henkilöstöä koskevaa tietoa ja väestön palvelutarvetta koskevaa tietoa sekä käytännön mahdollisuudet koulutuksen ja henkilöstön lisäämiseen. Työssä on huomioitava nuorisoikäluokkien pieneneminen ja hyvinvointialueiden rahoitus. Lisäksi on kehitettävä koulutuksen sisältöjä erityisesti vahvistamaan monialaista sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä. Tästä on valmistunut selvitys vuonna 2022.

2. Työnjakoa ja tehtävärakennetta on välttämätöntä uudistaa. On tärkeää, että sote-ammattihenkilöiden työ kohdennetaan koulutusta vastaaviin tehtäviin. Siksi avustavan ja tukipalveluhenkilöstön määrää on tarpeen lisätä sillä tavoin, ettei asiakas- ja potilasturvallisuutta vaaranneta eikä kelpoisuusvaatimuksia alenneta. Tähän on valmistelu ministeriön ohje, joka julkaistaan alkuvuonna 2023, ja jota tuetaan toimivilla käytännön esimerkeillä.

3. On tarpeen tehostaa kansainvälistä rekrytointia ja työperäistä maahanmuuttoa. Useissa sosiaali- ja terveysalan ammattiryhmissä ulkomaisen työvoiman osuus on nykyisin 3–4 % luokkaa. Asiantuntijakeskusteluissa syksyllä 2021 todettiin, että arvio kansainvälisen rekrytoinnin tarpeesta olisi ainakin 10 % alan kokonaistarpeesta vuoteen 2030 mennessä. Valtion toiminta kansainvälisten rekrytointien tukemiseksi on vasta käynnistymässä. Sujuva laillistamisprosessi ja sitä tukeva pätevyyskoulutus ovat edellytyksiä sille, että kasvaviin kansainvälisen rekrytoinnin tarpeisiin voidaan vastata. Sosiaali- ja terveysalalla EU/ETA-maiden ulkopuolella koulutuksen suorittaneiden laillistamisprosessia ja sitä tukevaa pätevyyskoulutusta kehitetään vuonna 2022 laaditun toteutus suunnitelman pohjalta vuoden 2023 aikana. Prosessien sujuvuuden varmistamiseksi lisäksi valtio voi tuottaa lisäarvoa erityisesti solmimalla kahdenvälisiä sopimuksia lähtömaiden kanssa eettisen ja vaikuttavan rekrytoinnin varmistamiseksi. Vuosina 2023–2027 jatketaan sote-alan kansainvälisten rekrytointien kahdenvälisen sopimusten valmistelua ja solmimista. Samanaikaisesti valmistellaan lähtömaakoulutuksen laajentamista näihin maihin. Vastuullisuussuositukset sote-alan kansainvälisten rekrytointien tueksi julkaistiin helmikuussa 2023.

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuottavuutta ja kustannusvaikuttavuutta on parannettava. Digitalisaation on arvioitu olevan yksi tärkeimmistä mahdollisuuksista lisätä tuottavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen edellyttää uudenlaisten toimintamallien, teknologioiden ja ratkaisujen kehittämistä. Digitalisaation hyödyntäminen voi parantaa palveluiden vaikuttavuutta ja vähentää henkilöstön tarvetta. Digitaalisia ratkaisuja kehitetään ja otetaan käyttöön Suomen kestävän kasvun ohjelmassa (RRP). Niiden käyttöönotto edellyttää osaamista, jota tuetaan sote-henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden ohjelmassa vuonna 2023.

5. Sote-henkilöstön työkykyä ja työhyvinvointia on parannettava eri keinoin. Yli hallituskauden ulottuva Hyvän työn edellytysten -ohjelma toteutetaan vuosina 2022–2025. Ohjelmassa on tavoitteena, että sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikat ovat sellaisia, joissa ihmiset haluavat työskennellä. Hyvän työn edellytysten -ohjelma sisältää muun muassa työkykyjohtamisen, ja työn kehittämisen sekä sukupuolten välisen tasa-arvon lisäämisen työyhteisöissä. Lisäksi se pitää sisällään psykososiaalisten riskitekijöiden vähentämiseen ja työturvallisuuden lisäämiseen, työssä kohdatun väkivallan ehkäisemiseen, seksuaalisen väkivallan ja häirinnän kitkemiseen tähtäävän työn. Kullakin viidestä yhteistyöalueesta toteutetaan sote-alan oppimis-, koulutus- ja kehittämiskokonaisuus

yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa ja hyödyntäen rakennettuja yhteistyöverkostoja. Työn pohjaksi on koottu toimivia käytäntöjä, jotka julkaistaan alkuvuonna 2023.

6. Sote-henkilöstöä koskevaa tietopohjaa ja ennakointia on parannettava. Vuonna 2023 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää tietopohjaa. Työvoimatarpeen ja koulutustarpeen ennakointia kehitetään ministeriöiden yhteistyönä.

Samanaikaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmistelun kanssa toteutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädännön osittaisuudistus, jota koskevat muutokset tulivat pääosin voimaan heinäkuussa 2021. Hallitusohjelman mukaisesti lakia uudistettiin mm. laajentamalla palvelujen maksuttomuutta sekä kohtuullistamalla maksuja. Muutoksilla edistetään yhtäpitävästi sote-uudistuksen kanssa terveyden tasa-arvoa ja hoidon saatavuutta.

Sosiaaliturvauudistusta valmistelee parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea, joka aloitti työnsä keväällä 2020. Työ ulottuu useammalle eduskuntakaudelle. Komiteatyön ensimmäisessä vaiheessa laadittiin ongelmalähtöinen tilannekuva Suomen nykyisestä sosiaaliturvasta. Komitean ensimmäisen kauden työn kokoava välimietintö on hyväksytty tammikuussa 2023 (julkaisu maaliskuussa 2023). Välimietintö sisältää sosiaaliturvan uudistamiseksi 31 komitean ehdotusta, joita tulevat hallitukset voivat ottaa ohjelmaansa. Ehdotukset koskevat mm. lasten ja perheiden sosiaaliturvaa, työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviä etuuksia, työttömyysturvaa, opiskelua ja osaamisen kehittämistä, asumisen tukia, toimeentulotukea, etuus- ja palvelupolkujen toimivuutta sekä sosiaaliturvan toimeenpanoa ja digitalisaatiota. Tarkoituksena on, että seuraava hallitus käynnistää komitean ehdottamia selvitys-, lainvalmistelu- ja kehittämishankkeita sosiaaliturvan vaiheittaiseksi uudistamiseksi.

Lisäksi välimietintö sisältää linjaukset komitean toisen kauden työn pohjaksi. Komitea jatkaa sosiaaliturvan rakenteellista ja toiminnallista uudistamista keskittyen muun muassa etuuksien ja palvelujen yhteensovittamiseen, etuudensaajien osallistumisen lisäämiseen sekä viimesijaisen toimeentuloturvan asemaan sosiaaliturvajärjestelmässä. Linjauksissa todetaan, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tähän pyritään ensisijaisesti työllisyyttä, osallisuutta ja vaikuttavuutta lisäävillä rakenteellisilla uudistuksilla. Komitean työ jatkuu seuraavalla eduskuntakaudella 2023–2027 seuraavan hallituksen päätösten mukaisesti.

3.2 Työmarkkinat

Suositus 2 (2019): parantaa kannustimia työn vastaanottamiseen ja kehittää osaamista ja aktiivista osallisuutta, muun muassa työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville suunnattujen hyvin integroitujen palvelujen avulla

Suositus 2 (2020): vahvistaa toimenpiteitä, joilla tuetaan työllisyyttä, ja lujittaa aktiivista työvoimapolitiikkaa

3.2.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Työttömien palveluiden ja työttömyysturvaseuraamusten uudistaminen - Pohjoismainen työvoimapalvelumalli

Niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli (P3C1R1) otettiin käyttöön toukokuun alussa 2022. Uudistuksen tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksojen kestoja ja kannustaa työnhakuun. Työttömän kanssa laadittavaan työllistymissuunnitelmaan sisällytetään määrällinen velvollisuus hakea työmahdollisuuksia. Lisäksi suunnitelmassa sovitaan työnhakua ja työllistymistä tukevista palveluista. Uudistuksessa painotetaan työnhakijoiden henkilökohtaista palvelua työ- ja elinkeinotoimistossa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Tätä varten työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien resursseja on lisätty merkittävästi.

Uudistuksen osana työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää muutettiin niin, että työttömän oikeudet ja velvollisuudet ovat aiempaa paremmin tasapainossa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työttömyysturvaseuraamusten kestoja on kohtuullistettu.

Muutoksilla tavoiteltu työllisyysvaikutus on noin 9 500 työllistä. Tavoite toteutuu täysimääräisesti arviolta vuodesta 2025 alkaen.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja työttömyysturvan lisäpäivien asteittainen poistaminen sisältävät aktivointitekijöitä ja edistävät kannustimia työn vastaanottamiseen. Työttömyysturvan lisäpäivien poistoa koskeva lainmuutos on tullut voimaan 1.1.2023. Elpymis- ja palautumissuunnitelmaan ei kuitenkaan sisälly toimenpiteitä käynnissä olevan sosiaaliturvauudistuksen tukemiseksi, pääasiassa siksi, että kyseessä on pitkän aikavälin uudistus, jonka toteuttaminen kestää kahden hallituksen toimikauden ajan, ja uudistuksen suuntaa koskevia keskeisiä poliittisia päätöksiä ei ole odotettavissa ennen vuotta 2023. Lisäksi on saatettu päätökseen tulorekisterin perustaminen, mikä on tärkeää byrokraloukkujen purkamiseksi tilanteissa, joissa sosiaalietuuksia yhdistetään ansiotuloihin.

Osatyökykyisten työttömien tukeminen

Työkykyohjelman toimenpiteet

Hallitusohjelman mukaisesti Työkykyohjelma toteutetaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) ja sosiaali- ja terveysministeriön (STM) kesken. Työkykyohjelma alkoi 2019 ja päättyi 03/2023. Yhteistyötä tehdään erityisesti ministeriötasolla.

Työ- ja elinkeinoministeriö keskittyy toimillaan purkamaan osatyökykyisten työllistymisen esteitä, vauhdittamaan työllistymistä sekä ehkäisemään pitkittyvää työttömyyttä. Työkykyohjelmassa työ- ja elinkeinoministeriön vastuualuetta ovat seuraavat kuusi hanketta:

- * lisätään työkykykoordinaattoreita TE-toimistoihin
- * parannetaan TE-palvelujen osuvuutta osatyökykyisille (TE-palvelumallien pilotit)
- * käynnistetään yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen toiminta
- * vauhditetaan työllistämisehdon ja -kriteerin käyttöä julkisissa hankinnoissa
- * perustetaan valtion ”Työkanava Oy” työllistämään vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä

* luodaan malli osatyökykyisten työllistymisen tukitoimien tiedolla johtamiseen ja tulokellisuuden seurantaan (yhteiskunnallinen vaikuttavuus).

TE-toimistoissa työskentelevien työkykykoordinaattorien määrää lisättiin vuosina 2020-2023. Lisäresursoinnin tavoite on parantaa osatyökykyisten saamia palveluja niin, että työvoiman kysyntä kohdistuisi enenevässä määrin osatyökykyisiin työnhakijoihin. TE-toimistoissa asiantuntijana työskentelevän työkykykoordinaattorin tehtävänä on varmistaa, että osatyökykyiset työnhakijat saavat kaikki työllistymistä edistävät palvelut riippumatta siitä, mikä taho palvelun järjestää. Lisäksi tehtävänkuvaa kuuluu työnantajayhteistyön tiivistäminen.

TE-palvelupiloteissa on parannettu TE-palvelujen osuvuutta osatyökykyisille ja luotu uusia palvelumalleja. Kehittämisen kohteina ovat olleet erityisesti rekrytointipalvelut ja palvelukokonaisuudet, jotka parhaiten tukevat osatyökykyisten työkykyä. Samalla on etsitty keinoja, jotka voivat vahvistaa tarvittavan koulutuksen saatavuutta ja tarjontaa. Kehittämistyöhön on kuulunut lisäksi entistä tiiviimpi yhteistyö työnhakijapalvelujen ja työnantajapalvelujen välillä.

Työ- ja elinkeinoministeriön Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelmassa on osa hallituksen työkykyohjelman toteutusta. Sen yksi päämäärä on parantaa osatyökykyisten asemaa työmarkkinoilla. Hankinnoilla työllistäminen tarkoittaa, että julkinen hankkija liittää hankintalain mahdollistamalla tavalla tarjouspyyntöönsä ja hankintasopimukseensa työllistämistä koskevan ehdon. Työllistämisehdossa edellytetään, että valittu sopimuskumppani työllistää sopimuskauden aikana tilaajan määrittelemiä heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiä, osatyökykyisiä tai nuoria.

Osatyökykyisten työllistämisen edistämiseksi perustettiin uusi valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, Työkanava Oy. Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä tuli voimaan kesällä 2022. Yhtiön toiminta-ajatuksena on myydä osatyökykyisten työntekijöidensä työpanosta yrityksille ja yhteisöille. Erityistehtäväyhtiö työllistää kaikkein vaikeimmin työllistyviä työttömiä ja työhaluisia osatyökykyisiä. Yhdistämällä työn tekemiseen sekä julkiset että yhtiön työnantajana tarjoamat palvelut kohenevat työntekijöiden osaaminen ja työmarkkinavalmiudet niin, että moni pystyy etenemään urallaan ja siirtymään avoimille työmarkkinoille. Yhtiön tehtävänä on myydä asiakkailleen palvelukokonaisuuksia, joita sen osatyökykyiset työntekijät tuottavat. Mahdollisia asiakkaita ovat yritykset, järjestöt, julkisyhteisöt ja kotitaloudet, jotka tarvitsevat työvoimaa. Yhtiön omistajaohjauksesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Työkanava Oy:n toiminta rahoitetaan ensimmäisten toimintavuosien aikana Suomen kestävän kasvun ohjelmasta (P3C111). Lisäksi yhtiö sai kansallisen rahoituksena 10 miljoonan euron vuotuisen määrärahan (2022), jolla tavoitellaan 1000 henkilön työllistämistä

Yhteiskunnallinen yritystoiminta on yksi hallituksen keinoista rakentaa luottamukseen ja tasa-arvoisuuteen perustuvia työmarkkinoita ja nostaa työllisyysastetta. Strategian toimeenpanon varmistamiseksi hallitus päätti perustaa verkostomaisesti toimivan yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen. Sen tavoitteena on saada Suomeen lisää yhteiskunnallisia yrityksiä ja edistää samalla osatyökykyisten työllisyyttä.

Vaikuttava työllisyyden edistäminen vaatii tiedolla johtamista. Tätä työtä tekee Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus. Se kehitti vuoden 2021 aikana vaikuttavuusperusteisen työllistämisen mallia Helsingin kaupungin, Keski-Suomen ELY-keskuksen sekä Rovaniemen ja Kemijärven kaupunkien kanssa. Malli perustuu tilastollisen analyysin perusteella tehtyyn

asiakasryhmittelyyn. Ryhmittelyllä ennakoidaan asiakkaan palvelutarvetta ja arvioidaan työllistymisen mahdollisuuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan Työkykyohjelmassa tavoitteena oli lisätä osatyökykyisten työttömien työllistymisen edellytyksiä, työ- ja toimintakykyä sekä yhteiskunnallista osallisuutta 1) luomalla monialainen palvelukokonaisuus, jossa osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen tarve tunnustetaan ja jossa palvelut ja palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti, 2) kehittämällä ammattilaisten osaamista siten, että he tuntevat työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden ja osaavat hyödyntää sitä asiakkaan parhaaksi ja 3) tuottamalla tietoa osatyökykyisten työttömien palveluiden ja etuuksien yhteensovittamiseksi sekä lainsäädännön kehittämisen tueksi. Keskeistä oli myös lisätä palveluiden valtakunnallista kattavuutta ja saada yhdenvertaiset työkyvyn tuen palvelut kaikille työikäisille.

Tavoitteeseen pyrittiin neljän toimenpiteen avulla:

- * kehitettiin työkyvyn tuen palveluja tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksiin
- * vahvistettiin tuetun työllistymisen menetelmien käyttöönottoa
- * vahvistettiin ammattilaisten osaamista
- * tuotettiin tutkimustietoa työttömien palveluista, etuuksista ja niiden yhteensovittamisesta.

Toimenpiteiden tarkoituksena oli saada työkyvyn tuen palvelut pysyväksi osaksi palvelujärjestelmää niin, että työttömät etenevät työllistymispolullaan nykyistä paremmin.

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi valtionavustuksina 17 miljoonaa euroa osatyökykyisten henkilöiden työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelujen kehittämiseen kunnille ja kuntayhtymille vuosille 2021–2022. Avustusta sai 22 alueellista hanketta. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL) ja Työterveyslaitos (TTL) tukivat ohjelman toimeenpanoa.

Valtionavustusta saaneissa hankkeissa toteutettiin kolmea toimenpidekokonaisuutta.

Työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta toimenpidekokonaisuudessa rakennettiin asiakkaille matalan kynnyksen työkyvyn tuen palvelut. Asiakas sai moniammatillisen asiantuntijatiimin tuen ja asiakasvastaavan, joka koordinoi asiakkaan tarvitsemia palveluita.

Tuetun työllistymisen menetelmät osiossa hankkeissa otettiin käyttöön laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennus. Työhakijoita tuettiin kohti avoimia työmarkkinoita menetelmän avulla. Työhönvalmennus on osa sosiaalihuollon palvelupolkua.

Kummassakin edellä mainitussa palvelukokonaisuudessa integroitiin erityistason sosiaali- ja terveyspalveluja työterveyshuollon ja muiden keskeisten viranomaisstahojen palvelujen kanssa, joita ovat mm. TE-palvelut ja Kela.

Toimenpidekokonaisuudessa kolme vahvistettiin ammattilaisten osaamista työkyvyn tukemisessa, jotta he osaavat paremmin hyödyntää monialaisia verkostoja ja työkyvyn tuen palvelukokonaisuuksia ja koordinoita palveluita. Hankkeiden nimeämät ammattilaiset osallistuivat Työterveyslaitoksen ja ammattikorkeakoulujen tarjoihin koulutuksiin.

Hankkeiden toimintaa seurattiin Hankesalkku välineellä. Lisäksi hankkeet tuottivat tietoa Innokylään, kuten toimintamallit ja loppuraportit. Työkyvyn tuen palvelukokonaisuudesta ollaan laatimassa

suosituksia ja geneerisiä toimintamalleja. Valmisteilla on myös työkyvyn tuen opas vuoden 2023 alussa aloittaneiden hyvinvointialueiden päättäjille.

Työkykyohjelman tavoitteiden toteutumista seurattiin arviointitutkimuksella, joka julkaistaan 04/2023.

Työkykyohjelman kokonaisuudesta (TEM-STM toimenpiteet) tehdään ulkoinen arviointiselvitys, josta vastasi Owl Groupin Oy. Selvitys julkaistaan 04/2023. Lisäksi ministeriöiden yhteinen loppuraportti julkaistaan 04/2023.

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanke toteutti kansallisen mielenterveysstrategian työelämään kuntouttavien palvelujen sisällöllistä ja toiminnallista uudistusta vuosina 2020–2023. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa otettiin käyttöön tutkimusnäyttöön ja laatuksiteereihin perustuva tuetun työllistymisen IPS-työhönvalmennus psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. IPS-kehittämishankkeen tavoitteena on 1) edistää mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työllistymistä ja työllisyyttä, 2) lisätä mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden hyvinvointia ja yhteiskunnallista osallisuutta, 3) vahvistaa ammattilaisten osaamista ja 4) tukea IPS-toimintamallin laajempaa käyttöönottoa Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa viittä alueellista IPS-kokeilua.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen avulla toteutetaan vuosina 2022–24 osana pilari 3:a Työkyvyn tuen monialainen palvelukokonaisuus ja sen investointien rahoitus, joka sisältää Työkykyohjelman ja IPS Sijoita ja valmenna -toimintamallin laajennukset (P3C1I2). Valtionavustushaut käynnistyivät syksyllä 2022. Työkykyohjelman laajennuksen tavoitteena on parantaa Suomen työllisyysastetta tukemalla osatyökykyisten polkuja työhön, työkykyisyyttä ja työssä pysymistä sekä varmistaa työkyvyn tuen palveluiden valtakunnallinen saatavuus ja laatu. IPS -kehittämishankkeen laajennuksella edistetään IPS-toimintamallin käyttöä valtakunnallisesti. Tavoitteena on tukea mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden ja mielenterveyskuntoutujien työmarkkinoille pääsyä, paluuta ja siellä pysymistä.

Jatkuvan oppimisen uudistus

Jatkuvan oppimisen uudistuksella (P3C2R1) tuetaan työelämän, yritysten ja yhteiskunnan pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja uudistumista sekä työllisyyttä sekä alueiden elinvoimaa. Lisäksi parannetaan koulutustarjonnan vastaavuutta työelämän tarpeisiin ja palvelujärjestelmän joustavuutta ja reagointikykyä. Tavoitteena on, että osaamisen puute ei muodostu yhteiskunnan ja työelämän toipumisen tai talouskasvun esteeksi. Uudistus myös parantaa aliedustettujen ryhmien työllistymisen edellytyksiä ja mahdollistaa rakennemuutosaloilla työskentelevien siirtymisen uusiin tehtäviin.

Yksi keskeisistä asioista toimeenpanossa on ollut Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustaminen. Palvelukeskuksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville koulutus- ja osaamispalveluiden rahoittaminen perustuen ennakoitintietoihin. Palvelukeskuksen erityisenä vahvuutena perusjärjestelmään verrattuna on ollut kyky nopeasti suunnata tarjontaa yksittäisten koulutusten tarkkuudella ja räätälöidä koulutuksia kulloiseenkin tarpeeseen ja tietyille kohderyhmille.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä ohjataan työelämän rakennemuutosta tukeviin koulutuksiin ja hakevaan toimintaan ohjataan yhteensä 30 miljoonaa euroa, josta digitaitoja ja digitalisaatiota

tukeviin koulutuksiin kohdennetaan vähintään 4,5 miljoonaa euroa ja vihreää osaamista ja siirtymää tukeviin koulutuksiin kohdennetaan vähintään 1,5 miljoonaa euroa. Tavoitteena on, että koulutuksiin osallistuu vähintään 7 800 henkilöä, joista 1 500 kuuluu erilaisiin aliedustettuihin ryhmiin. Palvelukeskus vastaa rahoituksen jakamisesta.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen tuella kehitetään myös työvoima- ja osaamistarpeiden ennakkointia, osaamisen tunnistamista ja elinikäistä ohjausta.

Nuorten monialaisen palvelun vahvistaminen (Ohjaamo-palvelut)

Ohjaamokuntien kannustinmallin (P3C1R4) tavoitteena on vahvistaa yhden luukun nuorisokeskusten (Ohjaamo) monialaista luonnetta ja ottaa erityisesti huomioon työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tarpeet heidän työllistymisnäkömiensä parantamiseksi. Tähän pyritään kunnille ja hyvinvointialueille kohdennettulla tilapäisellä kannustimella joko rekrytoida uutta henkilöstöä tai siirtää resursseja Ohjaamo-palveluihin. Näin parannetaan nuorten moninaiisiin tarpeisiin vastaamista, kun tarjotaan yhdistettyjä koulutus-, terveys-, sosiaali- ja työllistymispalveluja. Ohjaamo-palvelut muodostavat organisaatioiden yhteenliittymän, ja suurin osa niissä työskentelevistä asiantuntijoista on edelleen viranhaltijoita omissa organisaatioissaan. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä ohjataan 6,5 miljoonaa euroa kannustinmallin toimeenpanoon vuosille 2021-2024. Tavoitteena on kasvattaa työllisyyspalvelujen ohella koulutus-, terveys- ja sosiaalipalveluja tarjoavien Ohjaamojen osuutta 33 prosentista 60 prosenttiin vuoden 2024 loppuun mennessä.

Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja kansainvälisten rekrytointien helpottaminen.

Syksyllä 2021 julkaistu koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartta määrittelee tavoitteet ja suuntaviivat pidemmän aikavälin kehittämistyölle vuoteen 2035. Keväällä 2020 käynnistetty lupamenettelyjen kehittämishanke on jatkunut suunnitellusti. EU-elpymis- ja palautumissuunnitelmaan valmisteltiin poikkihallinnollinen maahantuloprosessin digitalisaatiohanke, jonka kokonaisrahoitus on 20 miljoonaa euroa, hanketta on toteutettu onnistuneesti. Työntekoa ja yrittäjyyttä koskeviin ulkomaalaislain säännöksiin (5 luku) on laadittu kokonaisuudistus, joka astuu voimaan helmikuussa 2023. Lupien edellytyksiä ja lupamenettelyä koskevaa sääntelyä selkeytettiin ja otettiin käyttöön työnantajan sertifiointi. Opiskelijoiden Suomeen jäämistä tukevat lakimuutokset tulivat voimaan 15.4.2022. Erityisasiantuntijoille, kasvuyrittäjille ja heidän perheenjäsenilleen on kesäkuussa 2022 otettu käyttöön ns. pikakaista, jossa edellytykset täyttävälle hakemukselle annetaan 14 vrk:n käsittelyaikalupaus. Esimerkiksi erityisasiantuntijan ensimmäisen oleskelulupahakemuksen käsittelyaika on vuoden 2022 tilastojen mukaan laskenut keskimäärin 22 vuorokaudesta (2020) 9 vuorokauteen.

3.2.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Toimeentulotukilain uudistaminen

Toimeentulotukilaki on uudistettu kuluvan hallituskauden aikana ja muutokset tulivat voimaan vuoden 2023 alusta. Muutosten tavoitteena on parantaa sosiaalihuollon ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa toimeentulotuen hakijoina ja parantaa heidän pääsyään palveluiden

piiriin. Osana uudistusta päätettiin perustaa toimeentulotukiasioiden valtakunnallinen neuvottelukunta sosiaali- ja terveysministeriöön sekä alueelliset neuvottelukunnat jokaiselle hyvinvointialueelle, mikä lisää tuen toimeenpanon vaatiman viranomaisyhteistyön edellytyksiä.

Sosiaaliturvauudistus

Sosiaaliturvauudistuksesta on tietoa edempänä tässä raportissa sen sivulla 12 vastauksena maakohtaiseen suositukseen 1/2022. Sosiaaliturvan uudistamisen yhteydessä toteutetuilla toimenpiteillä vastattiin aikaisemmin suositukseen 2/2019.

Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä

Suomi on asettanut kansalliseksi tavoitteekseen vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrää 100 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä, kolmasosan näistä tulee olla lapsia. Suomi on laatinut kansallisen toimintasuunnitelman² tavoitteen saavuttamiseksi. Toimintasuunnitelma kokoaa yhteen tietoa köyhyyden vähentämisen toimenpiteistä ja korostaa köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämistä laaja-alaisena poikkihallinnollisena teemana. Toimintasuunnitelmaan on koottu köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi jo toteutettuja ja valmistelussa olevia toimia eri hallinnonaloilta sekä suosituksia tuleviksi toimenpiteiksi. Kansallinen toimintasuunnitelma kokoaa yhteen köyhyyden mittaamisen indikaattoreita, joilla tavoitteen edistymistä tullaan seuraamaan kansallisesti. Toimintasuunnitelman valmistelun aikana kuultiin sidosryhmiä ja kansalaisjärjestöjä.

Kuntoutuksen uudistaminen

Kuntoutuksen uudistamista on jatkettu Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman mukaisesti. Suunnitelma pitää sisällään työllisyyden nostamiseen liittyviä toimenpiteitä mm. kuntoutustarpeen varhaisen tunnistamisen, kuntoutuspalvelujen kehittämisen ja palveluiden ja etuuksien yhteensovittamisen näkökulman. Keskeisiä tuloksia työllisyyden näkökulmasta ovat työttömien työ- ja toimintakyvyn tukeminen ja kuntoutuspolun kehittäminen osana TE-palveluiden kehittämistä. Kuntoutus on integroitu osaksi monialaista yhteistyötä. Tulevaisuuden sote-keskus ohjelman alueellisissa hankkeissa ja Kelassa kehitetään kuntoutuksen palveluita. Vuoden 2022 lopussa ilmestyneellä Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjaamisen perusteet oppaalla on tarkoitus tehostaa lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjaamista.

Osana kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmaa on kehitettyään sosiaalivakuutuksen alaan kuuluvaa kuntoutuslainsäädäntöä erillisessä hankkeessa Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti kuntoutuskomitean ehdotusten pohjalta. Vuoden 2023 alussa tuli voimaan laki uusista sairauspäivärahan tarkistuspisteistä. Uudistuksen myötä kuntoutuksen tarve voidaan tunnistaa systemaattisemmin sairauden aikana. Vuoden 2023 alusta sairauspäivärahaa ja kuntoutusrahaa koskevaa lainsäädäntöä muutettiin tukemaan varhaisempaa työhön paluuta.

Kuntoutuksen uudistamista arvioitiin vuoden 2022 lopussa ilmestyneessä raportissa. Raportissa on myös kuntoutuksen kehittämisajatuksia tuleville vuosille.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

² Valtioneuvosto (2022): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9999-2>

Yksi keskeisimmistä työllisyysuudistuksista, pohjoismainen työvoimapalvelumalli, otettiin käyttöön toukokuussa 2022. Uudessa työvoimapalvelumallissa työnhakija hakee työtä omatoimisesti ja saa työnhakuunsa yksilöllistä tukea entistä tiiviimmin ja aikaisemmassa vaiheessa. Työnhakijan on haettava tiettyä määrää työmahdollisuuksia, jotta oikeus työttömyysturvaan jatkuu. Uudistuksesta on kerrottu tarkemmin edellä tässä raportissa.

Työttömien mahdollisuuksia opiskella työttömyysetuutta menettämättä työnhaun ohessa on parannettu vuoden 2023 alusta lukien. Muutoksen jälkeen aiempaa useampia opintoja pidetään sivutoimisena opiskeluna, eikä opinnoilla ole vaikutusta työttömyysturva-oikeuteen. Myös opiskeluun liittyvien työttömyysturva-asioiden käsittelyä kevennettiin.

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät maaliskuussa 2021 yhteensä 25 alueella ja 118 kunnassa. Kokeiluihin osallistuvat kunnat vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden (TE-palvelut) tarjoamisesta. Työllisyyskokeiluissa tavoitellaan vahvempaa vaikuttavuutta työllisyyden edistämässä sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Hallitus päätti puoliväliriihessä huhtikuussa 2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Palvelut siirtyvät kokonaan kunnille vuoden 2025 aikana. Sujuvan siirron varmistamiseksi kuntakokeiluille säädettiin huhtikuussa 2022 jatko siihen saakka, kunnes TE-palvelut siirtyvät kunnille. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) aloitti toimintansa vuoden 2021 lopulla. Palvelukeskus edistää työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelukeskusta koskeva laki tuli voimaan 1.9.2021. Lain mukaisesti Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus koordinoi ja kehittää työikäisille suunnattuja tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita, analysoi työvoima- ja osaamistarpeiden ennakoititietoja ja tukee alueellisia verkostoja sekä rahoittaa erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnattua ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävää koulutusta ja muita osaamispalveluita. Keskuksen pysyviin toimintamenoihin on varattu vuosittain noin miljoonan euron määräraha. Koulutusten ja osaamispalveluiden rahoitukseen ja muihin tehtävien mukaisten menojen maksamiseen palvelukeskuksella on käytettävissä yhteensä 115,5 miljoonaa euroa vuosina 2021-2026. Tästä 35,5 miljoonaa euroa rahoitetaan EU:n elpymis- ja palautumisvälineestä.

Työvoimapalveluihin liittyviä muita kehittämishankkeita ovat palkkatuen uudistaminen, rekrytointitukikokeilun käynnistäminen, yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostaminen ja monialaisten palvelujen lainsäädännön kehittäminen. Rekrytointitukikokeilu käynnistyi maaliskuussa 2022 ja muut toimet käynnistyvät vuonna 2023.

Kotoutumispolitiikka

Eduskunnalle on annettu lokakuussa 2022 ehdotus kotoutumislain kokonaisuudistukseksi, joka lisääi kunnan vastuuta kotoutumisen edistamisestä ja sujuvoittaisi polkuja työelämään sekä parantaisi maahanmuuttajanaisten ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien tavoittamista palveluihin. Uudistus tulisi voimaan vuoden 2025 alussa. Maahanmuuttajien erityistarpeita on huomioitu, osaamistasoa pyritty nostamaan ja työllistymistä edistämään myös osana työvoimapalvelu-uudistusta, työllisyyden kuntakokeiluja, palkkatuki-uudistusta sekä jatkuvan oppimisen uudistusta.

3.3 Investoinnit tutkimukseen, innovointiin ja vähähiiliseen talouteen sekä toimitusvarmuuden lisääminen energiainfrastruktuurissa

Suositus 3 (2019): keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan tutkimukseen ja innovointiin, vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen ja kestävään liikenteeseen alueelliset erot huomioon ottaen

Suositus 3 (2020): toteuttaa toimenpiteitä reaalitalouden, erityisesti pienten ja keski suurten yritysten, likviditeetin lisäämiseksi; aikaistaa toteutusvalmiita julkisia investointihankkeita ja edistää yksityisiä investointeja talouden elpymisen vaalimiseksi; keskittää investoinnit vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen, erityisesti puhtaaseen ja tehokkaaseen energian tuotantoon ja käyttöön, kestävään ja tehokkaaseen infrastruktuuriin sekä tutkimukseen ja innovointiin

Suositus 3 (2022): vähentää yleistä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja monipuolistaa fossiilisten polttoaineiden tuontia; nopeuttaa uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa muun muassa edelleen virtaviivaistamalla lupamenettelyjä ja vauhdittamalla investointeja teollisuuden ja liikenteen vähähiilistämiseen, mukaan lukien liikenteen sähköistäminen; kehittää energiainfrastruktuuria toimitusvarmuuden lisäämiseksi

3.3.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Tutkimus ja innovaatiot

Suunnitelman pilareihin 2 ja 3 liittyvät komponentit ovat osa Suomen toimia, joiden avulla pyritään kompensoimaan viime vuosikymmenen aikana tapahtunut tutkimuksen ja innovoinnin jälkeen jääminen maan tietotekniikka-alan takaiskun jälkeen sekä noudattamaan suositusta, jonka mukaan investointeihin liittyvä talouspolitiikka olisi keskitettävä tutkimukseen ja innovointiin (vuoden 2019 maakohtainen suositus 3.1 ja vuoden 2020 maakohtainen suositus 3.6). Komponentissa P3C3 vahvistetaan investointeja ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvään tutkimukseen, yhteistyön edistämiseen sekä tutkimus- ja innovaatioinfrastruktuureihin. Investoinnit toteutetaan Suomen Akatemian ja Business Finland kautta.

Suunnitelman komponentti P3C4 tarjoaa likviditeettiä reaalitaloudelle, erityisesti pienille ja keski suurille yrityksille ja edistää yksityisiä investointeja talouden elpymisen vauhdittamiseksi (vuoden 2020 maakohtaiset suositukset 3.1&3). Tässä komponentissa suunnitelluilla tukijärjestelmillä tuetaan kattavasti pk-yritysten kehitystä, innovointia ja investointeja, joita tarvitaan vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen toteuttamiseksi erityisesti energian puhtaan ja tehokkaan tuotannon ja käytön, kestävä ja tehokkaan infrastruktuurin sekä tutkimuksen ja innovoinnin alalla. Toimet kattavat osittain myös toteutusvalmiiden julkisten investointihankkeiden aikaistamisen (vuoden 2020 maakohtainen suositus 3.2) ja investointien keskittämisen kestävä ja tehokkaaseen infrastruktuuriin.

Komponentissa P2C2 Suomi aikoo edistää digitaalista muutosta rahoittamalla soveltavaa TKI-toimintaa ja siihen liittyvää tuki-infrastruktuuria, eli mikroelektroniikkaan, 5G/6G-tekologiaan, tekoälyyn tai kvanttitekologiaan liittyviä testausympäristöjä ja kokeilupaikkoja.

Vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtyminen

Vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtyminen Suunnitelman pilariin 1 (vihreä siirtymä) sisältyvät toimenpiteet sekä useat pilareihin 2 ja 3 kuuluvat toimenpiteet edistävät vihreään siirtymään investoimista koskevien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa (vuoden 2019 maakohtaiset suositukset 3.2 ja 3.3, vuoden 2020 maakohtaiset suositukset 3.4 ja 3.5 ja vuoden 2022 maakohtaiset suositukset 3.1.-3.5.). Toimet edistävät myös suosituksia, jotka koskevat investointeihin liittyvän politiikan keskittämistä vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen sekä kestävään liikenteeseen, sekä suosituksia, jotka koskevat energiasiirtymää, erityisesti puhdasta ja tehokasta energian tuotantoa ja käyttöä, sekä kestävä ja tehokasta infrastruktuuria.

Pilarin 1 uudistuksiin kytkeytyy ilmastolakia koskeva uudistus, jolla hiilineutraalius 2035 tavoite viedään Suomessa lain tasolle. Laki tuli voimaan 1.7.2022 ja se asetti prosenttimääräiset päästövähennystavoitteet tuleville vuosikymmenille. Samoin pilariin 1. kytkeytyy rakennuslain uudistaminen siten, että se huomioi rakennusten energiatehokkuusnäkökulmat entistä vahvemmin. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle alkusyksystä 2022, ja laki tulisi voimaan 1.1.2024.

Pilarin 1 uudistuksiin kytkeytyy myös luonnonsuojelulain uudistus, joka astuu voimaan 1.6.2023. Uutta luonnonsuojelulaissa on esimerkiksi tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelun vahvistaminen ja vapaaehtoinen ekologinen kompensatio. Myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen kirjataan lain tavoitteisiin.

Kestävä liikenne

Kestävän kasvun ministeriryhmä linjasi 22.6.2022, että Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman päivitetään vastaamaan Suomen lopullista, supistunutta saantoa RRF-välineestä. Suunnitelman pilarin 1 komponenttiin P1C4 sekä pilarin 3 komponenttiin P3C4 sisältyneitä toimenpiteitä liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktuuriin sekä ajoneuvoihin liittyviä investointeja koskien leikattiin. Suunnitelmasta poistettuihin yksityisen latausinfraan tukiin ja ajoneuvojen konversio- ja hankintatukiin on kuitenkin osoitettu kansallista rahoitusta, samoin elpymisohjelmassa supistettuun julkisen jakeluinfran tukeen on osoitettu kansallista lisärahoitusta.

Vuonna 2022 on päätetty yhteensä 25,5 miljoonan euron kohdentamisesta vuosien 2022 ja 2023 talousarvioissa täyssähköautojen, sähkö- ja kaasukäyttöisten pakettiautojen sekä sähkö- ja kaasukäyttöisten kuorma-autojen hankintatukiin. Tämä rahoitus panee toimeen valtioneuvoston toukokuussa 2021 tekemää periaatepäätöstä fossiilittoman liikenteen tiekartasta, jonka tavoitteena on puolittaa kotimaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasoon verrattuna.

Elpymis- ja palautumissuunnitelman pilarin 3 komponenttiin P3C4 kuuluvan sähköinen raskas liikenne -toimenpiteen mukainen sähköisen raskaan liikenteen ensimmäinen valtionavustushaku avattiin vuonna 2022.

Suunnitelman pilarin 2 komponentti P2C1 sisältää rahoituksen Digirata-hankkeen kehitys- ja verifiointivaiheelle. Hankkeen tavoitteena on, että Suomi ottaa käyttöön uuden radioverkkopohjaisen

rautateiden kulunvalvontajärjestelmän koko rataverkolla vuoteen 2040 mennessä. Järjestelmä rakennetaan eurooppalaisten yhteen toimivuuden vaatimusten mukaiseksi.

Digitalisaatio ja datatalous

Suunnitelman pilareiden 2, 3 ja 4 odotetaan edistävän paitsi Suomen digitaalista muutosta myös kestävä ja tehokasta infrastruktuuria (vuoden 2020 maakohtaiset suositukset 3.4 ja 3.5).

Komponentissa P2C1 painopisteenä on digitaalinen infrastruktuuri, ja siihen liittyvillä investoinneilla kehitetään viestintäverkkojen laatua ja saatavuutta ja rautatieliikenteen palvelujen digitalisointia. Elpymis- ja palautumistukivälineestä saatavalla rahoituksella lisätään laajakaistayhteyksien kattavuutta ja laatua maaseutualueilla. Komponenttiin P2C2 sisältyvillä uudistuksilla ja investoinneilla tuetaan datavetoista innovointia, digitaalisen tiedon vaihtoa ja avainteknologioiden tutkimusta Suomen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Komponenttiin P2C3 sisältyvillä toimenpiteillä pyritään edistämään kattavan kehyksen luomista kyber- ja tietoturvakysymysten käsittelylle, joka on onnistuneen digitaalisen muutoksen ennakoedellytys.

Suunnitelman pilariin 3 kuuluu toimia, joissa julkisten palveluiden ja tietojärjestelmien digitalisaatiolla tuetaan työllisyyttä ja osaamistason nosta (komponentit P3C1 ja P3C2). Näitä ovat mm. julkisia työvoimapalveluja varten kehitettävä digitaalinen tietojärjestelmä sekä osajien maahanmuuton tukeminen rakentamalla automaatiota hyödyntävä digitaalinen infrastruktuuri työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupaprosessien nopeuttamiseksi.

Laajalla ohjelmalla tuetaan digitaalisten palvelujen ja tietovarantojen kehittämistä jatkuvan oppimisen tukemiseksi. Olemassa olevien ja uusien digitaalisten palvelujen kehittämisen odotetaan myös lisäävän korkea-asteen koulutuksen innovointivalmiuksia ja helpottavan digitaalisten koulutuspalvelujen saatavuutta.

Yritys- ja innovaatiotoimintaa koskevilla suunnitelman osa-alueilla (komponentit P3C3 ja P3C4) edistetään kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta koskeviin tavoitteisiin keskittyen. Suunnitelmalla pyritään myös vauhdittamaan suomalaisten mikro- ja pienyritysten kasvua muun muassa uusia digitaalisia ratkaisuja edistämällä. Lisäksi komponentin P4C1 tavoitteena on ottaa käyttöön digitaalisia innovaatioita hoitotakuupalvelun muodossa. Tarkoitus on tukea sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kehittämistä digitaalisten ratkaisujen avulla ja edistää hoitotakuun toteutumista. Vuonna 2021 perustettu digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministeriryhmä koordinoi keskeisiä julkisia hankkeita digitalisaation edistämiseksi. Vuonna 2022 ministeriryhmän ohjauksen vastuulle lisättiin myös kyberturvallisuus. Ministeriryhmän toimeksiannosta vuonna 2022 valmistunut kansallinen digikompassi on strateginen suunnitelma vuoteen 2030 tehtävistä kehittämistoimista ja toteuttaa EU:n digitaalinen vuosikymmen ohjelman rakennetta. Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain erityisen seurantatyökalun kautta.

Suomen keskipitkän ja pitkän aikavälin elpymisnäkökulmat hyötyvät tuottavuutta ja innovointia lisäävistä investoinneista, ja ennen kriisiä havaittuun heikkoon tuottavuuden kasvuun puututaan myös inhimilliseen pääomaan tehtävillä investoinneilla. Suunnitelmassa keskitytään investointeihin digitaalisen muutoksen nopeuttamiseksi erityisesti aloilla, jotka auttavat maata parantamaan kilpailukykyään, esimerkkinä 6G:n, tekoälyn ja kvanttilaskennan kehittämissympäristöt. Toimenpiteiden, joilla tuetaan eri väestöryhmien (erityisesti vihreään siirtymään ja digitaaliseen

muutokseen liittyvää) osaamista ja julkishallinnon tehostamista, muun muassa julkisten työvoimapaalvelujen järjestelmien ja välineiden avulla, odotetaan edistävän tuottavuuden kasvua inhimilliseen pääomaan tehtävien investointien avulla.

3.3.2. Muut tehdyt toimenpiteet

Tiede- ja innovaatiopolitiikka

Tiede- ja innovaatiopolitiikan päätavoitteet ovat tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) laadun, määrän ja vaikuttavuuden parantaminen, julkisen tutkimuksen rakenteellinen ja toiminnallinen uudistaminen, globaalisti menestyvien innovaatioiden luominen sekä elinkeinorakenteen monipuolistaminen. Tätä kautta kansantalouden tuottavuus voi parantua, korkean lisäarvon työpaikat lisääntyä ja kansainvälinen kilpailukyky vahvistua.

Politiikkatoimia ohjaavat pääministeri Marinin hallitusohjelma (v. 2019–2023), tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) Visio ja tiekartta vuoteen 2030 (laadittu v. 2017) sekä osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden ministerityöryhmän huhtikuussa 2020 hyväksymä ja joulukuussa 2021 päivitetty kansallisen T&K- ja innovaatiotoiminnan (TKI) tiekartta vuoteen 2030 sekä parlamentaarisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan työryhmän joulukuussa 2021 laatimat ehdotukset valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen kasvattamiseksi tavalla, jota neljän prosentin tutkimus- ja kehittämismenojen bruttokansantuoteosuustavoitteen toteutuminen vuoteen 2030 mennessä vaatii.

TIN:n visio kokoaa yleistasolla tiede- ja innovaatiopolitiikan neljä kehittämisteemaa: osaamispuhjan varmistaminen, uudistumista tukevat strategiset valinnat, osaamisalustojen ja kasvuekosysteemien kehittäminen sekä kansainvälisyys laadun ja vaikuttavuuden edellytyksenä.

TKI-tiekartan tuella tavoitellaan korkeaan osaamiseen, sivistykseen, tutkimukseen ja innovaatioihin perustuvaa kestäväää kasvua ja hyvinvointia. Tiekartta sisältää kolme strategista kehittämiskokonaisuutta: osaaminen, kumppanuudet ja innovatiivinen julkinen sektori. TKI-toiminnan määrän ja laadun nostamisen lisäksi tiekartan toimenpiteillä vahvistetaan osaamiskeskittymiä ja ekosysteemejä sekä lisätään T&K-toimijoiden yhteistyötä. Näihin liittyviä instrumentteja ovat esimerkiksi Suomen Akatemian Lippulaivat ja Business Finlandin veturiyritykset sekä yliopistokaupunkien kanssa solmitut sopimukset. Osaamisen osalta tavoitteena on lisätä korkeakoulutettujen osuutta sekä lisätä kansainvälisten osaajien houkuttelua ja työllistymistä Suomeen. Tiekartan toimilla parannetaan kotimaisen TKI-ympäristön globaalia vetovoimaa ja kannustetaan yrityksiä TKI-investointien lisäämiseen. Julkisen sektorin edellytyksiä hyödyntää tutkimus- ja innovaatiotoimintaa politiikkatavoitteiden toteutuksessa vahvistetaan sekä kehitetään innovaatioiden leviämislle ja käyttöönololle suotuisaa toimintaympäristöä. Toimintaympäristön kehittämiseksi mm. kehitetään julkisen sektorin kyvykkyyksiä innovatiivissa hankinnoissa, kehitetään sääntelyä tutkimus- ja innovaatiomyönteiseksi sekä vahvistetaan aineettomien oikeuksien hyödyntämistä ja tutkimustulosten kaupallistamista.

Parlamentaarinen työryhmän esityksen pohjalta hallitus antoi lakiehdotuksen julkisen tutkimus- ja kehittämisrahoituksen nostamiseksi. Laki tuli voimaan 1.1.2023. Laki määrittää vuotuisen valtion T&K-rahoituksen tason vuosina 2024-2030 tavalla, joka johtaa valtion T&K-rahoituksen 1,2 prosentin BKT-osuuteen vuoteen 2030 mennessä ennustetun talouskehityksen vallitessa. Lain rinnalla laaditaan

lakisääteinen kehyskautta pidempi tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön suunnitelma. Suunnitelmassa täsmennetään pitkän aikavälin tutkimus- ja kehittämistoiminnan politiikan linjaukset ja sisällöt sekä T&K-rahoituksen suuntaamisen peruslinjat. Parlamentaarinen työryhmä on laatinut kymmenen periaatteen kokonaisuuden, johon Suomen TKI-järjestelmän kehittämisen tulisi jatkossa perustua.

Parlamentaarisen työryhmän esityksen pohjalta otettiin käyttöön myös laaja-alaisemman tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustin. Verokannustin täydentää suoria tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukia. Verokannustimen arvioidaan kannustavan erityisesti pk-yrityksiä tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäämiseen.

T&K- ja innovaatorahoitusta kohdennetaan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laadun ja määrän nostamiseen sekä talouden uudistumista ja kasvua tukeviin kohteisiin. Hallitusohjelman tiede- ja innovaatiopolitiittisten strategisten tavoitteiden mukaan Suomi tarjoaa ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin ja on kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida.

Määräaikaiset rahoituslisäykset pandemian aikana

Koronakriisin seurauksena sekä T&K-toiminnan lisäämiseksi hallitus kohdisti määräaikaisia rahoituslisäyksiä Suomen Akatemialle, Business Finlandille ja VTT:lle. Vuonna 2020 lisärahoitusta suunnattiin 76 milj. euroa Business Finlandille suuryritysten veturiyrityskampanjan jatkamiseksi ja uuden kumppanuusmallin käynnistämiseksi. Suomen Akatemialle osoitettiin 91 milj. euroa lisärahoitusta mm. uuden kumppanuusmallin käynnistämiseen, lippulaivaohjelmaan, kriisi- ja huoltovarmuuteen liittyvään tutkimukseen sekä tutkimusinfrastruktuurin vahvistamiseen. Teknologian tutkimuskeskus VTT:lle osoitettiin 20,7 milj. euron lisärahoitus kvanttietokoneen rakentamiseen. Vuoden 2021 aikana RRF-rahoituksen lisäksi hallitus lisäsi Business Finlandin rahoitusta akkuarvoketjun kehittämiseen 40 milj. eurolla osana vähähiilisyystavoitteita sekä 6 milj. euroa terveysalan kasvustrategian toimeenpanoon ja kansallisen rokote-ekosysteemin kehittämiseen.

Tilastokeskuksen tietojen perusteella Suomen T&K-intensiteetti oli 2,98 % vuonna 2021 ja ennakoarvion mukaan 2,88 % vuonna 2022. Menot kasvoivat vuonna 2021 edellisvuoteen verrattuna 8,1 %. Vaikka T&K-menot kasvoivat niin yritys-, korkeakoulu- kuin julkisella sektorilla, kasvusta 90 % kumpusi yrityksistä. Yrityssektorin T&K-menot kasvoivat tuolloin 11 % vuoteen 2020 verrattuna ja ulottuen lähes 5,2 miljardin euron tasolle (+509 milj. euroa). Ennakkotiedon mukaan vuoden 2022 T&K –menojen arvioidaan olleen 2,9 % BKT:sta.

Vuonna 2022 valtion T&K-rahoitus oli korkeampi kuin koskaan aiemmin (2,49 mrd. euroa), ja sen intensiteetti oli 0,91. Vuotta aiemmin T&K-intensiteetti oli 0,88 %. Valtion vuoden 2023 talousarvioesityksen mukaan T&K-rahoitus laskenee vuonna 2023 alle 2,4 miljardiin euroon, ja T&K-intensiteetti asettuu tämän karkean arvion mukaan noin 0,85 prosentin tuntumaan.

Vuoden 2023 talousarviossa valtion T&K-rahoitukseen on varattu noin 133,7 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Lisäyksestä pääosa on Business Finlandin kautta myönnettävää EU:n elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) -rahoitusta. Valtion T&K-rahoituksen intensiteetti laskee arviolta 0,85 prosenttiin.

Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan koordinointi

Hallituksen tavoitteena on, että tutkimus- ja innovaatiopolitiikan hallinnonalarajat ylittävää koordinaatiota ja johtamista vahvistetaan läpi valtionhallinnon. Tämä on oleellista mm. julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä ja uusia kumppanuusmalleja kehitettäessä.

Vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtyminen

Hallitus antoi 30.6.2022 kansallisen ilmasto- ja energiastrategiansa ”Hiilineutraali Suomi 2035”³ eduskunnalle selonteon muodossa. Kyseessä on kattava keskipitkän aikavälin toimintasuunnitelma, jonka toimenpiteiden avulla Suomi täyttää EU:n vuoden 2030 ilmastovelvoitteet ja saavuttaa ilmastolain mukaiset tavoitteet kasvihuonekaasujen vähentämisestä 60 prosentilla vuoteen 2030 ja vuotta 2035 koskevan hiilineutraaliustavoitteen. Strategia keskittyy vihreään siirtymiseen ja Venäjän fossiilisen energian asteittaiseen luopumiseen, joiden tuonti on jo lähes kokonaan loppunut (vuoden 2022 maakohtainen suositus 3.1.).

Vuonna 2021 primäärienergian kokonaismäärästä 34 % tuotiin Venäjältä. Gazprom katkaisi putkilinjan maakaasun toimitukset Venäjältä 21.5.2022, kun Gasum kieltäytyi maksamasta kaasusta ruplissa. Vain pieni määrä LNG:tä tuodaan Venäjältä off-grid-terminaaleihin olemassa olevien sopimusten perusteella. Rao katkaisi sähkötoimituksen Venäjältä 14.5.2022, koska Rao Nordic ei voinut siirtää rahaa Venäjälle. Sähkön tuonti Venäjältä katkaistiin 11. maaliskuuta 2022, kun Venäjä asetti pakotteita "epäystävällisille maille". Suomalaiset yritykset ovat kesällä 2022 vaihtaneet hiili- ja öljytoimitukset ei-venäläisiin toimituksiin. Vuoden 2022 loppuun mennessä primäärienergian tuonti on lähes lakannut.

Suomi ilmoitti kansallisessa energia- ja ilmastosuunnitelmassa (NECP) kansalliseksi tavoitteeksi 51 prosentin uusiutuvan energian osuuden kokonaisloppukulutuksesta vuodelle 2030. Vuonna 2021 uusiutuvan energian osuus energian kokonaiskulutuksesta kasvoi 8 % korkeammaksi kuin fossiilisen energian osuus. Uusiutuvan energian osuus Suomen kokonaiskulutuksesta on kasvanut nopeasti. Aiempien uusiutuvan energian tukijärjestelmien ja T&K-työn ansiosta osaamista on vakiinnutettu ja vahvistettu laajasti uusiutuvan energian suunnittelussa ja toimitusketjuissa. Samaan aikaan onnistunut globaali ja kotimainen uusiutuvan teknologian kehittäminen ja toisaalta fossiilisten polttoaineiden kohonneet kustannukset ovat myötävaikuttaneet siihen, että uusi tuuli- ja aurinkoenergia sekä laajamittainen lämpöpumppu- ja hukkalämmön hyödyntäminen ovat yhä paremmin toteutettavissa ilman tukia.

Esimerkiksi vuonna 2022 Suomen tuulivoiman tuotanto kasvoi 41 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Lisäksi vuosi 2022 oli myös kapasiteetin ennätysvuosi, kun uutta tuulivoimakapasiteettia tuli 2,4 GW, mikä lähes kaksinkertaisti tuulivoiman kokonaiskapasiteetin (vuoden 2022 maakohtainen suositus 3.3.).

Yhteensä 13 suomalaista toimialaa valmisteli hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kukin oman vähähiilitiekarttansa kesään 2020 mennessä. Tiekarttojen tekemisessä haluttiin uutta tietoa ja uudenlaista näkökulmaa ilmastohaasteeseen sekä sitoutettiin toimialoja ja niiden jäsenyrityksiä entistä vahvemmin mukaan ilmastotyöhön. Tiekartat tuottivat arvokasta tietoa hiilineutraaliustavoitteen toteutumisessa tarvittavien toimenpiteiden mittakaavasta, kustannuksista ja edellytyksistä. Työn keskeinen johtopäätös oli, että hallituksen 2035-tavoite on teollisuuden ja

³ Valtioneuvosto (2022): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-811-0>

muiden toimialojen osalta saavutettavissa olemassa olevilla tai näköpiirissä olevilla teknologioilla edellyttäen, että investointiympäristö on suotuisa ja useat reunaehdot toteutuvat.

Teollisuuden päästöjen vähentäminen toteutuu pääosin em. toimialojen vähähiilietikarttojen pohjalta. Tiekarttojen toteuttaminen edellyttää vähähiilisiä investointeja edistävää ja ennakoitavaa toimintaympäristöä sekä julkisen vallan koordinaatiota. Otetaan käyttöön energiaintensiivisten yritysten sähköistämistuki teollisuuden vähähiili-investointien edistämiseksi. Toimialojen vähähiilietikartat päivitetään soveltuvin osin 2023.

Päästökauppajärjestelmä ja pitkäjänteinen ennustettava ilmasto- ja energiapolitiikka ovat kansallisen ilmasto- ja energiastrategian keskeisiä ohjauskeinoja. Strategiassa linjattavin toimin parannetaan yritysten mahdollisuuksia tehdä pitkäjänteisesti investointeja edistyneeseen puhtaaseen teknologiaan.

Suomi on ollut aktiivisesti mukana luomassa alueellisia kaasumarkkinoita Baltian maiden kanssa (vuoden 2022 maakohtainen suositus 3.5.). Vuoden 2020 alusta alkaneen markkinoiden avautumisen konkreettisenä tuloksena Suomi, Viro ja Latvia muodostivat yhteisen markkina-alueen, jossa kaasun siirtoverkossa käytetään yhtenäisiä syöttö- ja ottotariffeja. Tämä markkina-alue muodostaa Euroopan ensimmäiset usean maan kattavat kaasumarkkinat. Myös Liettua on liittymässä markkinoille.

Vuonna 2021 maakaasun osuus Suomen energian kokonaiskulutuksesta oli vain viisi prosenttia. Kaasun kysyntä laski korkean kaasun hinnan vuoksi -50 % vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla verrattuna vuonna 2021 samalla ajanjaksolla. Gasum Oy:n hankintasopimuksen mukainen maakaasun toimitus putkitse Suomeen katkesi toukokuussa 2022. Kaksi vuotta sitten käyttöön otettu Suomen ja Viron välinen kaasuputki Balticconnector tarjoaa Suomelle vaihtoehtoisen reitin kaasuntoimitukselle, ja myös olemassa olevaa LNG-infrastruktuuria voidaan hyödyntää. Lisäksi valmisteltiin nopealla aikataululla kelluva LNG-terminaalilaiva Inkooseen varmistamaan maakaasun saatavuus.

Luvituksen sujuvoittaminen

Suomi on lisännyt ponnistelujaan lupamenettelyjen ja muiden hallintomenettelyjen nopeuttamiseksi (vuoden 2022 maakohtainen suositus 3.2).

Vuoden 2022 aikana valmisteltiin eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaista etusijaa aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023—2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023—2028 koskeva laki, joka on tullut voimaan 1.1.2023. Tavoitteena on vahvistaa Suomen omavaraisuutta, fossiilisesta energiasta luopumista ja vauhdittaa vihreää siirtymää aidosti tukevia investointeja.

Lain nojalla tietyille vihreää siirtymää tukevia investointeja koskeville ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisille lupahakemuksille säädettiin ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetussa laissa väliaikainen etusija käsittelyn kaikissa vaiheissa. Etusijan tavoitteena on vauhdittaa lupahakemuksen käsittelyn nopeutta niin, että kokonaiskäsittelyaika olisi keskimääräisiä käsittelyaikoja lyhyempi. Etusija koskee laissa tarkemmin määriteltyjä energiatuotantolaitoksia, uusiutuvaan energiaan tai sähköistämiseen perustuvia fossiilisten polttoaineiden tai raaka-aineiden käyttöä korvaavia teollisuuden hankkeita, vedyn valmistusta ja hyödyntämistä, hiilidioksidin talteenottoa, hyödyntämistä ja varastointia sekä akkutehdasta ja akkumateriaalien valmistusta, talteenottoa ja uudelleenkäyttöä. Etusijan lisäksi näitä lupapäätöksiä

sekä uusiutuvan energiantuotannon kannalta merkittävää kaavaa koskevan valituksen käsittely säädettiin käsiteltäväksi kiireellisenä hallintotuomioistuimessa.

Hätätila-asetus

Neuvoston asetus kehyksestä uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseksi (EU) 2022/2577 tuli voimaan 30.12.2022. Asetusta sovelletaan suoraan kansallisesti, mutta siitä ollaan Suomessa antamassa yhteinen työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön soveltamisohje viranomaisille. Lisäksi Suomi harkitsee hyödyntävänsä eräitä asetuksen rajausmahdollisuuksia, joista säädettäisiin kansallisesti.

Hankeyhtiöt

Uusien suurten investointihankkeiden rahoitusta paitsi kansallisesta talousarviosta ja EU:n muista rahoituslähteistä (Verkkojen Eurooppa -väline) pyritään edistämään hankeyhtiöiden kautta. Suomen valtio ja 26 kuntaa perustivat alkuvuodesta 2020 Suomi-radana ja Turun tunnin junan suunnittelua edistävät hankeyhtiöt. Hankeyhtiöiden toimialana ja tehtävänä on raidehankkeisiin liittyvä suunnittelu ja sen rahoittaminen rakentamisvalmiuteen asti. Suomi-radassa on kyse Helsingin ja Tampereen välisestä nopeasta raideyhteydestä. Yhteyden suunnittelu koostuu eri osista, joita ovat Pasilasta Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta Keravalle kulkeva Lentorata sekä sen jatkoyhteys Tampereelle. Turun tunnin junassa on kyse Helsingin ja Turun välisestä nopeasta raideyhteydestä. Yhteyden suunnittelu koostuu Espoo-Salo-oikoradasta ja Salo-Turku-kaksoisraiteesta. Nopeat raideliikenneyhteydet helpottavat työssäkäyntiä ja parantavat alueellista saavutettavuutta. Valtiovarainministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö selvittivät yhdessä hankeyhtiöiden kanssa⁴kyseisten ratahankkeiden investointiedellytyksiä, sisältäen kiinteistökehitysmahdollisuudet, liikennöintitulot ja muut mahdolliset rahoitustavat. Tavoitteena oli erityisesti selvittää, kuinka suurta julkista maksuosuutta (valtio ja kunnat) kunkin hankkeen toteutus edellyttäisi sekä mitä muita vaihtoehtoisia rahoituslähteitä voitaisiin hyödyntää. Selvityshankkeen tavoitteena on ollut luoda käsitys investointikyvyn mittaluokasta päätöksenteon tueksi tehtäessä pitkän aikavälin linjauksia yhteysvälien rakentamisesta.

3.4 Kotitalouksien velkaantuminen

Suositus 4 (2019): vahvistaa kotitalouksien velkaantuneisuuden seuranta ja perustaa luottorekisterijärjestelmän

3.4.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa perustetaan taloyhtiölainoja koskeva keskitetty rekisteri (P2C2R4). Tällainen rekisteri on tarpeellinen positiivista luottotietorekisteriä täydentävä elementti, sillä tiedot taloyhtiölainoista on tarkoitus siirtää positiiviseen luottotietorekisteriin, jonka avulla pyritään vähentämään yksityistä ylivelkaantumista ja edistämään rahoitusvakautta.

⁴ Valtioneuvosto (2023): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-245-1>

Taloyhtiöiden hallinnollisten tietojen saatavuutta koskevat yhteiset menettelyt on määritelty maa- ja metsätalousministeriön ja Maanmittauslaitoksen toteuttamassa hankkeessa, ja tietoja jaetaan huoneistotietojärjestelmän kautta. Järjestelmähanke on paraikaa vireillä. Taloyhtiölainojen tiedonkeruun mahdollistava lainsäädäntö on hyväksytty eduskunnassa marraskuussa 2022 ja vahvistettu helmikuussa 2023.

3.4.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Makrovakaustoimet

Rajoittaakseen kotitalouksien velkaantumisen kasvua Finanssivalvonta kiristi kesäkuun 2021 makrovakauspäätöksessään asuntolainojen enimmäisluototussuhdetta 85 prosenttiin aiemmasta 90 prosentista muiden kuin ensiasuntolainojen osalta. Enimmäisluototussuhde on sittemmin pidetty samalla tasolla.

Finanssivalvonnan johtokunta antoi syyskuussa 2021 suosituksen, jossa lainanantajia kehoitettiin noudattamaan pidättyväisyyttä sellaisten lainojen myöntämisessä, jotka ovat lainanhakijan tuloihin nähden hyvin suuria ja enimmäistakaisimaksuajaltaan tavanomaista pidempiä.

Finanssivalvonnan johtokunta antoi kesäkuussa 2022 suosituksen lainanhoitorasituksen ylärajaksi. Finanssivalvonta suosittelee, että asuntolainoja myönnetään jatkossa pääsääntöisesti lainanhakijoille, joiden kaikkien lainanhoitokulujen arvioidaan pysyvän stressitilanteessa alle 60 prosentissa lainanhakijan nettotuloista.

Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisessa on piirteitä, joihin tähän asti voimassa olleilla makrovakausrakenteilla on vaikea puuttua. Esimerkiksi asuntoluottojen pidentyvät laina-ajat, sekä suuret taloyhtiölainat uudisrakentamisessa hämärtävät kotitalouksien velkaantumista. Eduskunta hyväksyi tammikuussa 2023 kotitalouksien velkaantumista rajoittavan lainsäädäntöpakettin, jonka määrä tulla voimaan 1.7.2023. Lainsäädäntöpaketti sisältää seuraavat toimet:

- Uusien asuntoluottojen pituudelle 30 vuoden enimmäisrajoite
- Uudisrakentamisessa asuntoyhteisöluottojen osuudelle 60 prosentin rajoite suhteessa myytävien asuntojen velattomaan hintaan
- Uudisrakentamisessa käytettävien asuntoyhteisöluottojen pituudelle 30 vuoden enimmäisrajoite sekä lyhennysvapaita koskeva kielto ensimmäiselle viidelle vuodelle rakennuksen valmistumisesta
- Luotonantajat voivat kuitenkin poiketa edellä todetuista laina-aikarajoituksessa 10 prosentissa luotonantovolyymista kullakin vuosineljänneksellä
- Kohtuuttoman korkean maksukyvyttömyysriskin omaaville kuluttajille keskittyvien luotonantoliiketoimintamallien kielto ja maksukyvyttömyysriskien arviointivelvollisuuden laajentaminen erityisesti pankkisektorin ulkopuolisessa luotonannossa.
- Enimmäisluototussuhde laajennettaisiin kattamaan myös luottolaitossektorin ulkopuoliset toimijat, jotka myöntävät asuntoluottoja kuluttajille.
- Luottolaitossektorin ulkopuolisten kuluttajaluotonantajien viranomaisvalvonta siirretään Etelä-Suomen aluehallintovirastolta Finanssivalvontaan.

Muut toimet kotitalouksien ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi

Ylivelkaantumista on viime vuosina ehkäisty muun muassa lainsäädäntötoimilla sekä viranomaisten resursseja lisäämällä. Viranomaisresurssien lisäyksellä on kehitetty talous- ja velkaneuvontaa tavoitteena ennaltaehkäistä ylivelkatilanteita. Kansallisen talousosaamisen strategian toimeenpano aloitettiin helmikuussa 2022 yhteistyössä oikeusministeriön, Suomen Pankin ja alan eri toimijoiden kanssa. Lainsäädännöllä on muun muassa lyhennetty maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja, helpotettu ja nopeutettu elinkeinotoiminnassa velkaantuneiden pääsyä velkajärjestelyyn ja kevennetty ulosottomenettelyä vapaakuukausien määrää lisäämällä ja suojaosuutta korottamalla.

Kuluttajaluottojen nykyinen hintasäntely tuli voimaan syyskuussa 2019. Nykyisen lain mukaan kuluttajaluotolle ei saa sopia yli 20 prosentin korkoa. Myös muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärää on rajoitettu. Lisäksi laki määrittelee, kuinka paljon maksuajan pidentämisestä saa periä kuluja. Luottojen hintaa rajoittavan säntelyn tarkoituksena on ollut mm. ehkäistä velkaongelmia ja edistää luottojen hinnoittelun läpinäkyvyyttä. Korkokatto laskettiin muiden kuin hyödykesidonnaisten luottojen osalta koronakriisin takia 10 prosenttiin ajalla 1.7.2020–30.9.2021 ehkäisemään ylivelkaantumista. Myös luottojen suoramarkkinointia rajoitettiin tuona aikana.

Eduskunta on helmikuussa 2023 hyväksynyt kuluttajasuojalain muutoksen, jossa kuluttajaluottojen korkokatto lasketaan nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin. Samalla korkokatto sidotaan korkolaissa tarkoitettuun viitekorkoon siten, että korko ei saisi luottosopimuksen mukaan nousta tällöinkään yli 20 prosentin. Muutoksen tarkoituksena on pyrkiä vähentämään kuluttajien ylivelkaantumista rajoittamalla luotonantajien mahdollisuuksia harjoittaa luotonantoa nykyisenkaltaisella luottoriskitasolla. Lisäksi muutoksen tarkoituksena on kohtuullistaa luottojen hinnoittelua erityisesti euromäärältään suuria ja pitkällä laina-ajalla myönnettyjä luottoja silmällä pitäen. Lainmuutos vaikuttaa myös luottojen markkinointisäännöksiin ja tarjolla olevien maksutapojen esittämiseen kuluttajan ostaessa hyödykkeitä verkossa. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan lokakuussa 2023.

Positiivinen luottotietorekisteri

Positiivinen luottotietorekisteri on yksi keskeisimmistä kansallisista toimenpiteistä ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi. Rekisteri luo paremman tietopohjan sekä yksittäisiin luotonantotilanteisiin että rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan.

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle helmikuussa 2022. Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset kesäkuussa 2022 ja lait vahvistettiin heinäkuun 2022 alussa.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa määritellään rekisterin tietosisältö ja rekisterinpitäjä. Lisäksi säädetään luottotietojen ilmoittamisvelvollisuudesta sekä niistä käyttötarkoituksista, joihin tietoja voidaan rekisteristä luovuttaa. Rekisteriä tullaan käyttämään erityisesti luotonannossa luottokelpoisuutta arvioitaessa sekä eräiden rahoitusvakauden seurannasta ja luottomarkkinoiden valvonnasta vastaavien viranomaisten toiminnassa. Rekisterin tietosisältö tulee olemaan laaja. Rekisteriin talletetaan kattavasti tietoja kuluttajaluotoista sekä luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten ottamista luotoista. Kuluttajaluotoista säädetään kuluttajasuojalain (38/1978) 7 ja 7 a luvussa. Mainitut luvut koskevat lähtökohtaisesti kaikkia elinkeinonharjoittajien kuluttajille myöntämiä luottoja kattaen niin direktiivin 2008/48/EY kuin direktiivin 2014/17/EU soveltamisalaan kuuluvat luotot. Lisäksi rekisteri sisältää eräitä ns. negatiivisia luottotietoja, joita olisivat yli 60 päivää kestäneet viiveet luoton takaisinmaksussa sekä luonnollisen henkilön

velkajärjestelyä ja yrityssaneerausta koskevat tiedot. Rekisteriin saa tallettaa myös tiedon ns. vapaaehtoisesta luottokiellosta, jonka luonnollinen henkilö voisi itse ilmoittaa rekisteriin.

Rekisteri tarjoaa myös henkilöille itselleen välineen suojautua ylivelkaantumista vastaan. Kuluttajat voivat itse tarkastella tietojaan sähköisen asiointipalvelun kautta.

Rekisterin on tarkoitus olla käytössä kuluttajaluottojen osalta keväällä 2024. Luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten ottamat luotot tulisivat rekisteriin kevästä 2026 alkaen. Rekisterinpitäjänä tulee toimimaan Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö.

3.5 Rahanpesun torjunta

Suositus 4 (2020): varmistaa rahanpesun torjuntasäännösten tuloksellisen valvonnan ja noudattamisen

Suomen maakohtaisessa suosituksessa nostettiin erityisesti esille kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion vanhentuneisuus, Suomen rahoitusvalvontaviranomaisen ja rahanpesun selvittelykeskuksen resurssivajeet sekä rahanpesun selvittelykeskuksen ja rahoitusvalvontaviranomaisen välisen tietojenvaihdon riittämättömyys.

3.5.1 Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteet

Suunnitelman pilarin 2 komponenttiin C3 sisältyvien toimenpiteiden R1 odotetaan osaltaan varmistavan rahanpesunvastaisen kehyksen tehokkaan valvonnan ja täytäntöönpanon (vuoden 2020 maakohtainen suositus 4). Rahanpesun ehkäisemistä ja paljastamista koskevalla uudistuksella (P2C3R1) pyritään parantamaan toimivaltaisten viranomaisten välistä tietojen keruuta ja vaihtoa muun muassa automaattisen tietojenkäsittelyn ja analysoinnin avulla. Tuen avulla pyritään parantamaan valvontaviranomaisen sisäistä tietojenkäsittelytoimintaa sekä tietojen vaihtoa eri viranomaisten välillä sekä tehostamaan rahanpesun estämisen riskiperusteista valvontaa. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää on tarkoitus muuttaa niin, että voidaan tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemistä, paljastamista ja syytteenpanoa. Uudistuksella pyritään myös parantamaan tosiasiallisten edunsaajien rekisterin ajantasaisuutta, kattavuutta ja oikeellisuutta.

Vuonna 2022 uudistukseen liittyvässä työskentelyssä saavutettiin koostavaan sovellukseen liittyvä lainsäätömuutos, mikä tuli voimaan 15.9.2022 ja joka on neuvoston täytäntöönpanopäätökseen sisältyvän välitavoitteen osa.

3.5.2 Muut tehdyt toimenpiteet

Suomen vuoden 2021 kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio on järjestyksessään toinen kansallinen riskiarvio. Riskiarvio laadittiin valtiovarainministeriön ja sisäministeriön koordinoimana ja se valmistui maaliskuussa 2021. Riskiarviossa kuvataan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen uhkia, haavoittuvuuksia ja riskejä kaikilla ilmoitusvelvollissectoreilla sekä voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden (NPO-sektorin) toiminnassa. Lisäksi riskiarviossa

tarkastellaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä liittyen valittuihin ilmiöihin. Uuden riskiarvion perusteella torjuntatoimia voidaan kohdentaa oikeasuhtaisesti riskillisiin alueisiin muuttuva toimintaympäristö huomioiden. Riskiarviota päivitetään kahden vuoden välein, ellei kansallisista tai kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu. Riskiarvion päivytyö käynnistyi vuoden 2022 aikana.

Riskiarvion yhteydessä laadittiin kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmassa esitellään ne toimenpiteet, joilla riskiarviossa havaittuja riskejä pyritään pienentämään. Riskiarvio ja toimintasuunnitelma muodostavat kokonaisuuden, joka kuvastaa Suomen kansallista ymmärrystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ja niiden hallintakeinoista. Toimintasuunnitelma tukee ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa ja voimavarojen kohdentamista sekä viranomaisten ja valvojien hankkeiden ja toimenpiteiden priorisointia.

Toimintasuunnitelman toimenpiteiden kansallista täytäntöönpanoa koordinoidaan valtiovarainministeriössä. Toimintasuunnitelmaan kirjatuille toimenpiteille on osoitettu niiden toteuttamisesta vastaava taho ja toteuttamisen aikataulu. Toimenpiteet on suunniteltu toteutettavaksi vuosien 2021–2023 aikana. Merkittävä osa toimenpiteistä on jo käynnissä.

Suomen rahoitusvalvontaviranomainen eli Finanssivalvonta perusti erillisen rahanpesun estämisen toimiston vuonna 2019 ja lisäsi samalla rahanpesun estämisen valvontaan kohdistettua henkilöresurssia kaikkiaan 10 henkilöön. Toimisto on jaettu kahteen toimintoon, joista toisen tehtävänä on tarkastaa, miten rahapesulain mukaisia toimia on toteutettu Finanssivalvonnan valvottavissa. Tarkastuksia on kohdistettu sekä finanssilaitoksiin että muihin rahapesulain mukaisiin valvottaviin 2019–2020 ja tarkastukset tullaan saattamaan loppuun vuoden 2021 aikana.

Rahanpesun estämisen valvonta on Finanssivalvonnan strategiassa kehittämiskohteena vuosina 2020–22. Tavoitteena on riskiperusteisen valvonnan tehostaminen, ohjeistuksen ja palautteen antaminen sekä tehokkaiden valvontatoimien ja sanktioiden suuntaaminen alalle. Toimenpiteinä strategian toteuttamisessa ovat rahanpesun estämisen valvonnan resurssien kasvattaminen, rahanpesun riskiarviotyökalun kehittäminen ja suuntaaminen myös terrorismin rahoittamisen riskin arvioimiseen sekä riskiperusteisen valvontamallin kehittäminen.

Vuoden 2022 aikana Rahanpesun estämisen toimisto laati rahanpesun estämisen valvontastrategian, jota sekä Euroopan pankkiviranomainen, EBA että Rahanpesun ja terrorismin vastainen toimintaryhmä, FATF ovat edellyttäneet. Strategian osana julkaistiin keväällä uusittu valvojan ominaisriskiarvio, joka sisälsi myös terrorismin rahoittamisen riskiarvion. Lisäksi syksyllä julkaistiin luottolaitossektorin riskiarvio ja valmisteltiin sisäiseen käyttöön pääomamarkkinoiden valvottavia ja virtuaalivaluuttatoimijoita koskevat toimialakohtaiset riskiarviot. Valvontastrategiaa ryhdytään toteuttamaan vuodesta 2023 alkaen osana koko Finanssivalvonnan uutta strategiaa.

Valvontatoiminnassa Finanssivalvonta sai valmiiksi kaikkiaan viisi rahanpesun estämisen tarkastusta ja yhden teema-arvion. Teema-arvio kohdistui korkeariskisten asiakkaiden pankkipalveluiden aiheuttamaan rajoittamiseen (nk. de-risking ilmiö). Teema-arvion tuloksista on käyty keskustelua sekä pankkien että viranomaisten kanssa, ja keskustelu jatkuu vuoden 2023 aikana. Lisäksi Finanssivalvonta kohdisti jatkuvaa valvontaa useisiin valvottaviin.

Vuoden 2022 alussa alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan aiheutti merkittävän muutoksen kansainvälisten talouspakotteiden tilanteessa: EU on kohdistanut Venäjään ja Valko-Venäjään erittäin laajat pakotteet, joilla on ollut vaikutusta myös Suomen Finanssisektoriin. Finanssivalvonta on vastannut pakotetilanteen muutokseen rekrytoimalla pakoteasiantuntijan ja samalla on valmistauduttu

rahanpesulain muutoksiin, joiden myötä pakotteiden noudattamisen valvonta tulee Finanssivalvonnan nimenomaiseksi tehtäväksi.

Rahanpesun selvittelykeskus lisäsi henkilöstöään vuoden 2019 aikana viidellä virkamiehellä. Tämä lisäksi selvittelykeskuksessa työskentelee jatkuvasti n. 2-3 projektihenkilöä. Henkilöresurssien lisäksi selvittelykeskuksen toiminnan kehittämisessä on keskeistä tietotekniikan mahdollisuuksien hyödyntäminen ja edelleen kehittäminen. Selvittelykeskus käynnisti vuonna 2020 kaksivuotisen tekoälyn käyttöönottoa selvittävän ISFP-rahoitteisen RANKKA-projektin, joka on saatettu onnistuneesti päätökseen 31.12.2021.

Tehostaakseen edelleen epäilyttävää liiketoimintaa koskevien ilmoitusten käsittelyä ja operatiivista analyysiä ja toisaalta parantaakseen strategista ja taktista analyysiä, selvittelykeskuksessa on käynnistetty 31.12.2021 päättyneen RANKKA -hankkeen pohjalta EU RRF-rahoitteinen nelivuotinen RANKKA2-hanke tekoälyn hyödyntämiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa. Lisäksi selvittelykeskus on aloittanut vuoden 2022 loppuun kestävä ILMO-robotiikkaprojektin (VM:n erityisrahoitus tuottavuutta edistäviin hankkeisiin), jolla pyritään tehostamaan edelleen kokonaismäärältään lisääntyvien epäilyttävää liiketoimea koskevien ilmoitusten käsittelyä.

Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti vuoden 2022 aikana 230 167 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Tiedonluovutuksia selvittelykeskus teki vuonna 2022 yhteensä 1 798 kappaletta liittyen 1 430 selvittelykokonaisuuteen.

Rahanpesun selvittelykeskus antoi vuonna 2022 yhteensä 94 määräystä keskeyttää liiketoimi eli niin sanottua jäädytysmääräystä (vuonna 2021: 111 kpl ja vuonna 2020: 126 kpl). Jäädytysten lukumäärä on edelleen korkea, vaikka niiden määrä on laskenut jo useamman vuoden ajan. Tämän lisäksi selvittelykeskus teki ulkomaisille FIU-yksiköille 93 pyyntöä jäädyttää varoja (vuonna 2021 pyyntöjä tehtiin ennätyselliset 158 kpl ja vuonna 2020: 43 kpl). Ulkomaille lähetettyjen pyyntöjen perusteella saatiin varoja pysäytettyä ennätysmäärä: 7 249 120 euroa.

Selvittelykeskus on operatiivisen analyysin lisäksi jatkanut taktisen ja strategisen tason analyysituotteiden laatimista mm. liittyen terrorismin sekä väkivaltaisen äärioikeiston rahoittamiseen. Selvittelykeskus on jatkanut pandemiasta huolimatta yhteistyötään valvojien kanssa sekä palautteen antamista keskeisille ilmoitusvelvollisille. Finanssivalvonnan kanssa on tehty yhteistyötä erityisesti korkean riskin ilmoitusvelvollisiin liittyen (hawalat, virtuaalivaluutan tarjoajat ja maksupalvelujen tarjoajat).

Vuonna 2022 edelleen erilaiset petokset, erityisesti tietoverkoissa tapahtuneet tai niitä hyödyntäen toteutetut, näkyivät edelleen merkittävästi selvittelykeskuksen toiminnassa. Virtuaalivaluutaa hyödyntävän rahanpesu-, petos- ja huumausainerikollisuuden estäminen ja paljastaminen näkyivät myös edelleen merkittäväällä tavalla Rahanpesunselvittelykeskuksen toiminnassa.

Rahanpesun selvittelykeskus toimi puheenjohtajana operatiivisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten FAMLIT (Finnish Anti-Money Laundering Intelligence Task Force) PPP-työryhmässä, joka koostuu kaikista pankeista, kahdesta keskeisimmästä ilmoitusvelvollisesta sekä Finanssiala ry:stä ja käynnistettiin vuonna 2020.

3.6 Elpymis- ja palautumissuunnitelman ja koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpano

Suositus 2 (2022): etenee elpymis- ja palautumissuunnitelmansa täytäntöönpanossa 29 päivänä lokakuuta 2021 annettuun neuvoston täytäntöönpanopäätökseen sisältyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden mukaisesti; etenee sovittujen, vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanossa ja saattaa nopeasti päätökseen komission kanssa käytävät neuvottelut vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan ohjelma-asiakirjoista Ahvenanmaan osalta, jotta niiden täytäntöönpano voidaan aloittaa

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma hyväksyttiin loka- marraskuun vaihteessa vuonna 2021. Suunnitelman päivitys hyväksyttiin EU:n neuvostossa maaliskuussa 2023. Elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa on edetty neuvoston täytäntöönpanopäätökseen sisältyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Vuosien 2021-2027 koheesiopolitiikan ohjelmat on hyväksytty komissiossa ja niiden täytäntöönpano on käynnistynyt ja etenee.

4 Edistyminen YK:n kestävän kehityksen (SDG) tavoitteissa

Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanoa Suomessa ohjaa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman pohjalta valmisteltu hallituksen Agenda2030-toimeenpanosuunnitelma⁵. Toimeenpanosuunnitelma annettiin eduskunnalle valtioneuvoston selontekona lokakuussa 2020. Hallitus on toimeenpannut Agenda2030-toimintaohjelmaa selonteon mukaisesti. Selonteko sisältää konkreettisia toimia kuhunkin SDG-tavoitteeseen liittyen. Selonteon sisältämien toimenpiteiden edistymistä voi seurata hallituksen toimintasuunnitelman seurannan⁶ kautta.

Huhtikuussa 2021 hallitus julkaisi hallituksen kestävyystiekartan⁷. Tiekartalla hallitus tekee näkyväksi hallitusohjelman tavoitteen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä Suomesta. Kestävyystiekartassa kuvataan sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyuden nykytila sekä hallituksen tavoitteet 2030-luvulle mentäessä. Kestävyystiekartta tunnistaa myös ne keskeiset teemat ja aihealueet, joissa tarvitaan lähitulevaisuudessa sekä pidemmällä aikavälillä uusia poliittisia toimia ja avauksia. Tiekarttaa päivitettiin helmikuussa 2022 ja päivitys julkaistiin vuoden lopulla. Päivitetty kestävyystiekartta sisältää muun muassa analyysejä eri kestävyysulottuvuuksien yhdistämisestä. Tähän kuului pilotointi politiikkajohdonmukaisuuden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Tiekartassa ehdotetun mukaisesti valtioneuvoston kanslia on vakiinnuttamassa kestävyystarkastelua osaksi valmistelutyötä, tukemaan tulevien hallitusten strategista päätöksentekoa.

Valtionhallinnon tietopohjaisen päätöksenteon edellytyksiä ja yhteistyötä tiedemaailman kanssa on vahvistettu myös tuomalla viidestätoista laajasti yhteiskunnan kestävyuden tutkimuksen osa-alueita edustavasta asiantuntijasta koostuva Kestävyyspaneeli valtioneuvoston kanslian yhteyteen

⁵ Valtioneuvoston kanslia (2020): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-942-4>

⁶ Valtioneuvosto (2019): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-789-5>, Valtioneuvosto: <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelman-seuranta/toimintasuunnitelma>

⁷ Valtioneuvosto (2021a): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-682-2>

joulukuussa 2022⁸. Kestävyyspaneeli on riippumaton tiedepaneeli, jonka tehtävänä on edistää yhteiskunnan kestävyttä Suomessa. Paneeli muun muassa arvioi kestävyuden edistämisen tavoitteenasetteluja ja toteutusta sekä vahvistaa tutkimustietoon perustuvien toimien yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä ja tukee pitkäjänteistä päätöksentekoa.

Koko yhteiskunnan osallistamisesta kestävä kehityksen työhön vastaa 30 vuotta vuonna 2023 täyttävä Suomen kestävä kehityksen toimikunta, joka on pääministerin johtama monitoimijafoorumi. Toimikunta valmisteli vuoden 2021 aikana kansallisen Agenda2030-tiekartan, joka hyväksyttiin helmikuussa 2022. Agenda2030-tiekartta⁹ lähestyy Suomen keskipitkän aikavälin kestävyshaasteita järjestelmänäkökulmasta, kuuden muutosalueen kautta. Tiekartan kuusi muutosaluetta muodostavat toimikunnan uuden strategian¹⁰ sisällön ja ohjaavat suomalaisen yhteiskunnan osallistumista kestävä kehityksen työhön. Toimikunta työskentelee aktiivisesti strategian toimeenpanon vauhdittamiseksi kaikilla muutosalueilla ja uudistaa työn seurantajärjestelmän vuoden 2023 aikana.

Suomi ja muut pohjoismaat ovat eturintamassa Agenda2030-tavoitteiden toimeenpanossa. Vuonna 2022 Suomi arvioitiin toista kertaa peräkkäin maailman ja Euroopan kärkisijalle SDGindex-maavertailussa¹¹. Sen ja mm. Eurostatin vuosittaisen indikaattoriraportin¹² mukaan Suomi on saavuttamassa ne Agenda 2030:n tavoitteet, jotka liittyvät köyhyyden vähentämiseen, koulutukseen, veteen ja energiaan, eriarvoisuuden vähentämiseen, infraan ja innovaatioihin sekä kestäviin kaupunkeihin. Suomen suurimmat haasteet liittyvät SDGindexin mukaan luonnon monimuotoisuuteen, kulutus- ja tuotantotapoihin, ilmastonmuutokseen, ruokajärjestelmään sekä globaalin kumppanuuden osalta muun muassa kehitysyhteistyörahoituksen tasoon.

Komission arvio¹³ on samansuuntainen edellä mainittujen havaintojen kanssa, joskin ilmastonmuutoksen osalta komissio arvioi Suomen suoriutuvan paremmin ja luonnon monimuotoisuuden osalta heikommin. On kuitenkin huomattava, että kun kansainvälisissä vertailuissa huomioidaan Suomen tai muiden kehittyneiden maiden negatiiviset ulkoisvaikutukset muihin maihin, heikkenee sijoitus merkittävästi.

Komission arvioissa Suomen keskeisiksi SDG-toimeenpanon haasteiksi nostetaan luonnon monimuotoisuus (SDG15) sekä ruokaa ja ruokajärjestelmää koskeva SDG2 suomalaisten kasvussa olevan ylipainoisuuden osalta. Eurostatin indikaattoriraportin mukaan Suomessa suojelualueiden osuus maan kokonaispinta-alasta on EU:n alin. Lisäksi Suomi edistyy muuta EU:ta hitaammin kestävässä kulutuksessa ja tuotannossa (SDG12). Digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen kaivataan panostuksia, vaikka Suomi muutoin menestyy tuottavuuteen liittyvissä tavoitteissa hyvin.

Luonnon monimuotoisuus: Uudistettu luonnonsuojelulaki astuu voimaan 1.6.2023. Hallituksen valmistelemissa ja eduskunnan joulukuussa 2022 hyväksymässä laissa uutta on esimerkiksi tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelun vahvistaminen, vapaaehtoinen ekologinen kompensatio ja Suomen Luontopaneelin roolin vahvistaminen. Ekologisen kompensaation avulla ihmisen toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle yhtäällä aiheutunut haitta hyvitetään lisäämällä luonnon

⁸ Valtioneuvoston viestintäosasto (2022): <https://vnk.fi/-/kestavyyspaneeli-vahvistaa-yhteiskunnan-kokonaiskestavyys-tahtaavan-paatoksenteon-tietopohjaa>

⁹ Kestävä kehityksen toimikunta (2022); Valtioneuvoston kanslia (2022): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-496-5>

¹⁰ Valtioneuvoston kanslia (2022): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-496-5>

¹¹ Sachs ym. (2022): <https://www.sdgindex.org/>

¹² Eurostat (2022)

¹³ European Commission (2022): [2022-european-semester-country-report-finland_en.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1)

monimuotoisuutta toisaalla esimerkiksi ennallistamalla heikentyneitä luontotyyppiesiintymiä. Myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen on kirjattu lain tavoitteisiin. Lisäksi malminetsintä kielletään kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa kokonaan, ja valtion muilla suojelualueilla sen edellytyksiä tiukennetaan. Uudessa laissa luonnonsuojelualueita koskevat säännökset säilyvät pitkälti ennallaan, mutta esimerkiksi Suomen luonnolle haitallisten vieraslajien poistoa suojelualueilla helpotetaan.

Ympäristöministeriössä on ollut valmisteilla kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategia, jonka päätavoitteena on luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä ja sen kääntyminen elpyvälle uralle 2035 mennessä.

Helmi-elinympäristöohjelma 2021-2030 vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja turvaa luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja. Samalla hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista. METSO eli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma puolestaan yhdistää metsien monimuotoisuuden suojelun ja hoidon sekä talouskäytön. METSON tavoite on osaltaan pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen sekä vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2025 mennessä.

Kestävä kulutus ja tuotanto, kiertotalouden vahvistaminen: Suomi on laatinut strategisen kiertotalousohjelman, joka valmistui tammikuussa 2021. Kiertotalouden strategisen ohjelman tavoitteena on luoda kiertotaloudesta Suomen talouden uusi perusta vuoteen 2035 mennessä. Ohjelmassa määritellään ensimmäistä kertaa määrälliset tavoitteet luonnonvarojen kulutukselle: a) Uusiutumattomien luonnonvarojen kulutus vähenee, ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö voi kasvaa siten, että kotimaan primääriaraaka-aineiden kokonaiskulutus ei vuonna 2035 ylitä vuoden 2015 tasoa. Vientituotteiden valmistukseen käytetyt luonnonvarat eivät kuulu tavoitteen piiriin; b) Resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä; c) Materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

Kiertotalousohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi on valmisteilla vähähiilinen kiertotaloussopimus, johon kuntien, yritysten ja muiden toimijoiden halutaan liittyvän omilla sitoumuksillaan. Syyskuussa 2022 lanseerattu Kiertotalouden osaamisverkosto tukee yritysten, kuntien ja alueellisten ekosysteemien työtä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämisessä. EU:n elvytysrahoituksella rahoitettava Suomen kestävä kasvun ohjelma tukee Kiertotalousohjelman tavoitteita ja toteuttamista.

Digitaalisen infrastruktuurin vahvistaminen: Vuoden 2021 syyskuun lopussa ideaaliolosuhteissa 100 megabittiä sekunnissa latausnopeuden tarjoavat 4G-yhteydet olivat saatavilla 93 prosenttiin Suomen kotitalouksista ja 5G-yhteydet 78 prosenttiin kotitalouksista. Kaupunkimaisten ja maaseutumaisten alueiden välillä olevaa eroa nopeiden kiinteiden yhteyksien saatavuudessa kurotaan umpeen julkisen tuen avulla siellä, missä viestintäyhteyksiä ei rakenneta markkinaehtoisesti. Laajakaistarakentamista tuetaan kansallisen tukiohjelman ja EU:n maaseuturahaston kautta. Tukiohjelmille saadaan lisärahoitusta EU:n elpymisvälineestä. Alueilla, joilla ei ole saatavilla toimivia viestintäyhteyksiä markkinaehtoisesti, voidaan peruspalvelut turvata viimesijaisena keinona yleispalveluvelvoitteen avulla. Yleispalvelulaajakaistan nopeutta korotettiin ja yleispalveluyhteyden laatuvaatimuksia tiukennettiin syksyllä 2021.

5 EU-rahastot

EU-rahastojen toimet ja tuki Kestävän kasvun ohjelmalle

Suomen kestävä kasvun ohjelman (RRF-rahoitus) sekä alue- ja rakennepolitiikan rahastojen välinen täydentävyys ja synergia muodostuvat yhtäältä sisällöllisesti, toisaalta toteutustason ja -mittakaavan näkökulmasta. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen (rakennerahastojen), koheesiopolitiikan ReactEU- välineen sekä RRF:n rahoitus muodostavat toisiaan täydentävän tuloksellisen rahoituskokonaisuuden. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen välinen koordinaatio todetaan Suomen kumppanuussopimuksessa 2021–2027. Lisäksi siinä kuvataan yhteyksiä muihin EU:n rahoitusvälineisiin ml. RRF.

EAKR ja ESR+ rahastojen toimeenpanoa ohjaa monirahastoinen Suomen alue- ja rakennepoliittinen ohjelma, Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027. Ohjelma tukee elinkeino-, energia-, ilmasto-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa sekä syrjäytymisen ja köyhyyden vastaista työtä. Ohjelma sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) toimet. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toimet sisällytettiin ohjelmaan komission päätöksellä 16.12.2022.

EAKR toimintalinjan 1, Innovatiivinen Suomi, tavoitteena on edistää alueiden ja yritysten elinkeino- ja työelämälähtöisiä tutkimus- ja innovointivalmiuksia ja uusien teknologioiden käyttöönottoa. Rahoituksella vauhditetaan pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä. Lisäksi tavoitteena on hyödyntää digitalisaatiota kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi. Toimintalinjan 1 toimilla täydennetään RRF rahoituksella rahoitettavia toimia, joilla vahvistetaan tutkimusinfrastruktuurien yhteiskäyttöisyyttä ja lisätään t&k intensiivisyyttä kasvun vauhdittamiseksi. EAKR rahoituksella tuetaan erityisesti elinkeinoelämälähtöistä innovaatiotoimintaa paikallisesti, alueellisesti ja kaupunkikehittämisen kautta. EAKR-rahoituksella toimeenpannaan lisäksi strateginen valtakunnallinen hankekokonaisuus Innovaatio- ja osaamisverkostot.

Toimintalinjan rahoitus täydentää myös RRF toimia, joilla vauhditetaan kriisistä eniten kärsineiden alojen eli matkailun, luovan talouden ja tapahtuma-alan innovatiivista ja tutkimustietoa hyödyntävää uudistumista, toipumista ja kestävä kasvua, jotka ovat olennaisia osia elpymis- ja palautumissuunnitelman komponentissa P3C4. Toimia täydennetään rahoittamalla erityisesti pk-yritysten kehittämishankkeita.

EAKR toimintalinja 2, Hiilineutraali Suomi, tavoitteena on edistää energiatehokkuutta ja kiertotaloutta, sekä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Rahoitusta kohdennetaan myös toimiin, joilla varaudutaan ilmastonmuutokseen. Toimintalinjan toimilla täydennetään RRF-rahoituksella tuettavia toimia vihreään siirtymään, joka on elpymis- ja palautumissuunnitelman pilari P1. EAKR-rahoitus suunnataan paikallisiin, alueellisiin sekä valtakunnallisiin kehittämistoimiin, jotka edistävät tavoitteisiin pääsemistä.

ESR+ toimintalinja 4:n, Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi, tavoitteena on tukea työllisyyttä, osaamista, työelämän kehittämistä, jatkuvaa oppimista ja joustavia koulutuspolkuja. Erityistavoite täydentää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimia, joilla tuetaan työllisyysasteen ja osaamistason nostoa, erityisesti komponenteissa P3C1 ja P3C2.

Erityistavoitteella vahvistetaan toimia maahan muuttaneiden ryhmän kiinnittymiseksi työmarkkinoille mm. räätälöimällä työmahdollisuuksia yhdessä työnantajien kanssa, tukemalla mukana muuttavien puolisoiden työllistymistä, tukemalla työnantajien rekrytointivalmiuksia, edistämällä kansainvälisten osaajien rekrytointia Suomeen ja nostaa maahanmuuttajien osaamistasoa ja nopeuttaa etenkin koulutettujen maahanmuuttajien ja kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä osaamistaan vastaaviin töihin. Toimia tuetaan sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Erityistavoitteesta rahoitetaan valtakunnallisesta strategista hankekokonaisuutta Maahanmuuttaneiden toimiva arki Suomessa.

Erityistavoitteesta tuetaan RRF-toimia pohjoismaisen työvoimapalvelumallin ja ohjaamopalveluiden vahvistamiseksi tukemalla erilaisia paikallisia ja alueellisia kehittämishankkeita ja kokeiluja, joihin TE-palvelut voivat ohjata asiakkaita.

ESR+ rahoitus täydentää RRF-rahoituksella laajennettavaa työkykyohjelmaa tukemalla alueellisesti ja paikallisesti osatyökykyisten työllistämistä. Tavoitteena on nivoa monialaiset hyvinvointi-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut tiiviisti työllisyys- ja koulutuspalveluihin.

ESR+-rahoituksella tuetaan RRF-toimia osaamistason nostamiseksi ja jatkuva oppimisen uudistuksen toimeenpanon tukemiseksi. ESR+-rahoituksella tuetaan osaamistarpeiden ennakoitua ja ennakoititiedon hyödyntämistä sekä lisätään yksilöllisten, monimuotoisten ajasta ja paikasta riippumattomien jatkuvan oppimisen koulutuskokonaisuuksien tarjontaa ja tuetaan tutkintojen ja tutkintojen osien suorittamista.

JTF toimintalinjan, oikeudenmukaisen siirtymän Suomi, tavoitteena on alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä, kun turpeen energiakäyttö pyritään puolittamaan vuoteen 2030 mennessä. JTF:llä vastataan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja ympäristöllisiin hättävää vaikutuksiin työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi 14 maakunnassa, joihin siirtymä vaikuttaa eniten. Elinkeinojen monipuolistamisen toimenpiteissä huomioidaan erityisesti vihreän talouden työpaikat ja vihreän teknologian uudet ratkaisut ja niiden mukanaan tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet. Työvoiman uudelleen koulutuksen ja -työllistämisen toimenpiteet suunnitellaan ensisijaisesti turvesektorilta työttömiksi jääneisiin ja sektorin työttömyysuhanalaisiin, erityiskohderyhmänä nuoret. Turveyrittäjien osaamista ja valmiuksia kehitetään esimerkiksi puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi. Turvetuotannosta poistuvia alueita kunnostetaan, ennallistetaan ja käyttötarkoitusta muutetaan ympäristö- ja päästövaikutusten vähentämiseksi sekä elinkeinojen monipuolistamiseksi. Rahaston toimet tukevat erityisesti RRF:n pilaria 1.

Suomen alue- ja rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano on aloitettu. Valtioneuvosto hyväksyi ohjelman 21.10.2021. Euroopan komissio hyväksyi ohjelman EAKR- ja ESR+ -osuudet toukokuussa 2022 yhdessä Suomen kumppanuussopimuksen kanssa. JTF-osuuden lisääminen ohjelmaan hyväksyttiin Euroopan komissiossa 16.12.2022.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF:n avulla edistetään laillisten väylien hyödyntämistä ja kehitetään lupamenettelyä. Osaajien maahanmuuttoa ja liikkuvuutta edistetään kolmansissa maissa (lähtömaissa) esim. lähtömaakoulutuksella ja ennen maahantuloa tapahtuvan työelämä- ja yhteiskuntaviestinnän kehittämisellä. Työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupaprosessien sujuvoitumiseen tähtäviä toimenpiteitä rahoitetaan ensisijaisesti RRF (Recovery and Resilience Facility) -rahoituksella, huomioiden kuitenkin RRF-rahoitusta koskevat rajoitukset ja edellytykset. RRF-rahoitusta on käytettävissä 20 milj. eur vuosien 2021-2024 välisenä aikana ja rahoituksen ohjauksesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. AMIF -rahoituksella voidaan täydentää RRF-rahoitteisia toimenpiteitä siltä osin kuin RRF-rahoitus ei ole riittävä tai toimenpiteet eivät sisällöllisesti ole RRF-rahoitettavaksi soveltuvia. AMIF täydentää RRF-rahoitusta tukemalla erityisesti mm. henkilöstön osaamisen kehittämistä, lupahakijoiden jälkivalvontaa, täysautomaation kehitystä sekä laajempia asiakkuuksien kehittämistoimia. AMIF-rahoituksella voidaan täydentää RRF-toimia myös muilla järjestelmäkehitystoimenpiteillä. AMIF-rahoitusta on mahdollista kohdentaa toimiin, joiden vaikutuksien ensisijainen painopiste ei ole työ- ja koulutusperusteisissa prosesseissa.

Suomen RRF-suunnitelman ja ISF-ohjelman (Internal Security Fund) samat teemat ovat kyberturvallisuus ja rahanpesu. ISF:n fokus kyberturvallisuuden osalta on kyberrikostorjunnassa, -

tutkinnassa ja lainvalvontaviranomaisten kouluttamisessa, RRF:n laajasti kyberturvallisuuden harjoitustoiminnassa ja tutkimuksessa. RRF-toimilla tehostetaan rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa, kun taas ISF-ohjelman tuella parannetaan rahanpesuun liittyviä järjestäytyneen rikollisuuden torjumistoimia.

ISF-rahoituksella toteutetaan 2021 julkaistun Kyberturvallisuuden kehittämisohjelman tavoitteiden edistämistä mm. tunnistamalla kyberrikostorjuntaa suorittavien viranomaisten erityistarpeet ja tuottamalla koulutustarjontaa niiden mukaisesti. Ohjelmakaudella toteutetaan mm. kyberrikostorjunnan erikoistumisopintoja ja viranomaisten koulutusta 2021 julkaistun Kyberturvallisuuden kehittämisohjelman tavoitteiden edistämiseksi sekä kartoitetaan lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet ja olemassa olevat koulutukset kyberrikostorjuntaosaamisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Koulutusyhteistyötä vahvistetaan kansallisten ja kansainvälisten viranomaisten ja korkeakoulujen kanssa.

Tavoitteena on ISF-tuella jatkaa hallinnollisen rikostorjunnan kansallista kehitystyötä tiivistäen tiedonvaihtoa ja käytänteiden jakamista viranomaisten, järjestöjen ja yksityisen sektorin, kuten finanssialan ja elinkeinoelämän kesken järjestäytyneen rikollisuuden rikoshyötyjen konfiskoinnissa ja rikosvastuun toteutumisessa mm. rahanpesun ja petosrikollisuuden torjumiseksi. Myös viranomaisten analyysityötä, teknisiä ratkaisuja ja välineitä parannetaan.

Sisäasioiden rahastojen ohjelmat on hyväksytty valtioneuvostossa ja komissio hyväksyi ISF-ohjelman 29.7.2022 ja AMIF-ohjelman 21.9.2022.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) Suomen ohjelman tavoitteena on kalatalousalan kestävä kasvun tukeminen, uudistumisen ja innovaatioiden vauhdittaminen sekä kalavarojen tilan parantaminen. Kalatalouden kestävä kasvu tukee myös Euroopan unionin vihreän siirtymän tavoitteita ja täydentää Kestävä kasvun ohjelman tavoitteita kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi. Pelloilta pöytään -strategian mukaan elintarviketuotannon tulisi helpottaa kuluttajien siirtymistä terveelliseen ja kestäväan ruokavalioon. Muun eläinproteiinin korvaaminen kalalla pienentää ruokavalion hiilijalanjälkeä. Lisäksi kalastus poistaa vesistöistä niihin jo joutuneita ravinteita ja vähentää siten rehevöitymistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemän arvion mukaan kalan syönnin kasvu ravitsemussuosituksen tasolle toisi 1–2 miljardin euron suuruiset vuosittaiset terveyshyödyt. Euroopan komissio hyväksyi Suomen EMKVR-ohjelman 3.8.2022.

Rahoituslähteiden työnjako ja täydentävyys

Kestävä kasvun ohjelma RRP Pilari 1

Suomi hyödyntää TEN-E/CEF-rahoitusta valtionrajat ylittävän sähkönsiirtohankkeen (Ruotsi) rahoittamiseen. Mahdolliset RRF:stä edistettävät energiainfrastruktuuri-investoinnit edistävät sähköjärjestelmän toimintaa ja sähköistymistä Suomessa, mutta RRF-rahoitusta ei käytetä suoraan rajat ylittävän yhteyden rahoittamiseen. Uuden energiateknologian kehittämiseen ja käyttöönottoon liittyen pyritään hyödyntämään Horisontti Eurooppa -rahoitusta ja Innovaatorahaston rahoitusta. Energiahankeiden valmistelu- ja suunnittelutyötä voidaan joissakin tapauksissa rahoittaa myös EAKR:n ja JTF:n kautta.

Kestävä kasvun ohjelma RRP Pilari 2

Digitaalinen Eurooppa -ohjelma (DEP) sisältää useita uuden teknologian kohteita, jotka ovat Suomelle ajankohtaisia. Lisäksi EU panostaa kehittämissympäristöihin merkittävästi mm. Digitaalinen Eurooppa

ja Horisontti Eurooppa -ohjelmien kautta. Laajakaistayhteyksiä rahoitetaan myös EU:n maaseuturahastosta, mutta tuet painottuvat enimmäkseen niin sanottuihin kyläverkkohankkeisiin. Maaseuturahastosta ei siis rahoiteta kansallista laajakaistatukiohjelmaa. Digiradan toteutukseen Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon (Trans-European Transport Network, TEN-T) kuuluvilla rataosuuksilla on mahdollista hakea rahoitusta Verkkojen Eurooppa -rahoitusvälineestä (Connecting Europe Facility, CEF).

Kestävän kasvun ohjelma RRP Pilari 3

EU:n rakennerahaston ohjelmakaudella 2021–2027 yhtenä valtakunnallisena teemana on jatkuva oppiminen. Valtakunnallisella ESR -toiminnalla vahvistetaan koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja muiden jatkuvan oppimisen toimijoiden kyvykkyyttä toimia jatkuvan oppimisen tavoitteiden mukaisesti. Pääpaino on koulutustoimijoiden rakenteiden ja toimintamallien kehittämisessä, eikä rahoituksella toteuteta koulutuksia. TKI-toiminnan hankkeissa lisätään valmiuksia hakea rahoitusta myös EU:n kilpailullisista ohjelmista, kuten Horisontti Eurooppa. EU:n rakennerahaston ohjelmakauden 2021–2027 rahoitus on mahdollista tutkimusinfrastruktuurien kehittämiseen niillä alueilla, joilla sitä on käytettävissä. Maahanmuuton digitaalisen infrastruktuurin investointikokonaisuuteen kytkeytyvistä kehityskohteista jälkivalvonnan automatisoinnin järjestelmäkehitys sekä maahanmuuttoprosesseja koskeva poikkihallinnollinen perehdytyskokonaisuus ovat potentiaalisia EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttorahastosta (AMF) rahoitettavia kehityskohteita. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelmakaudella 2021–2027 yhtenä valtakunnallisena teemana on luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen. EAKR-rahoituksella tuetaan kulttuurin TKI- ja luovan osaamisen parempaa hyödyntämistä TKI-yhteistyönä ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa parantamalla. Luovan ja kulttuurialan innovaatiotoimintaa on tarkoitus tukea myös REACT:n toimin osana TKI-toimia sekä digitaalisten taitojen parantamista ja muutoskyvykkyyttä. Suhteessa RRF:n toimiin REACT-EU:n toimenpiteissä korostuu alue- ja paikallistason näkökulma ja mahdollisuus räätälöidä hankkeita tarvelähtöisemmin.

Kumppanuussopimuksessa kuvatusti Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF) osalta synergia muodostuu toisaalta sisällöllisesti, toisaalta toteutustason ja -mittakaavan näkökulmasta. EAKR- ja ESR+-toimet ovat pääosin luonteeltaan pienimuotoisempia paikallisia tai alueellisia yksittäisiin, tarkkarajaisiin tarpeisiin räätälöityjä hankkeita RRF-toimien näkökulman ollessa valtakunnallinen. Paikallisuus ja aluenäkökulma korostuvat JTF-rahastossa, jonka toteutus perustuu kunkin JTF-maakunnan laatimaan alueelliseen oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmaan.

EAKR-rahoituksen täydentävyys perustuu toteutustasoon sekä mittakaavaan. EAKR-rahoituksella tuetaan paikallisia kehittämistoimia ja investointeja, jotka hyödyttävät erityisesti pk-yrityksiä. RRF-toimenpiteillä tuetaan laajoja valtakunnallisesti merkittäviä investointeja, energijärjestelmiin ja kiertotalouteen.

ESR+ rahoituksella tuetaan maahanmuuttaneiden kiinnittymistä työmarkkinoille. RRF-toimet kohdennetaan työ- ja koulutusperusteisten prosessien nopeuttamiseen ja digitaalisten palveluiden kehittämiseen. ESR+ toimet sisältävät yhteistyössä koulutuksenjärjestäjien ja työnantajien kanssa toteutettavia paikallisia ja alueellisia kehittämistoimia, jotka kohdistetaan osallistuviin yksilöihin.

ESR+ rahastolla tuetaan jatkuvan oppimisen uudistusta sekä työkykyohjelmaa, joita tuetaan myös RRF-toimilla. ESR+-toimet ovat työelämälähtöisiä toimia, joilla tuetaan osallistuvien yksilöiden osaamistason nostoa, kehitetään osallistujien saamien palveluiden laatua ja parannetaan kohderyhmään kuuluvien yksilöiden osallisuutta ja elämänhallintaa.

Kestävän kasvun ohjelmasta (RRF) tehtävän rahoituksen myöntämispäätöksen yhteydessä tukiviranomaiset vastaavat siitä, että samoihin kustannuksiin toimenpiteessä/hankkeessa ei saada muuta EU-/julkista rahoitusta. Ne vastaavat myös toimenpiteiden/hankkeiden toteutumisen seurannasta ja rahoituksen käytöstä soveltuvan EU- ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Valtiokonttori ohjaa tukiviranomaisia kaksinkertaisen rahoituksen estämisessä ja havaitsemisessa sekä järjestää siihen liittyvää koulutusta yhdessä muiden valtioneuvostotasoisten viranomaisten kanssa. Lisäksi Valtiokonttori valvoo ohjeiden noudattamista ja tekee yhteistyötä eri EU-ohjelmista vastaavien viranomaisten kanssa tiedonvaihdon varmistamiseksi. Valvonnassa hyödynnetään eri tietojärjestelmien sisältämää tietoa ja viranomaisten käytössä olevia työkaluja.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen rahoitusta hakiessa tulee ilmoittaa muu samaan tarkoitukseen saatu tai haettu rahoitus. Kansalliset ja alueelliset säädökset, ohjeet ja koordinaatiomekanismit varmistavat, että rahastot toimivat täydentävästi ja välttämään kaksoisrahoituksetta.

Sisäasiain rahastojen osalta demarkaatiolinjat varmistetaan kirjaamalla sisäasioiden rahastojen toimeenpanosuunnitelmiin ne toimet, joiden osalta rahoitusta yhteen sovitetaan RRF:n kanssa. Rahoitushakemuksessa tuen hakijan tulee kertoa, rahoitetaanko haettavaa toimintaa myös muista EU-rahastoista. Yhteensovittaminen varmistetaan hakemuksia käsiteltäessä.

EU-rahastojen toimet maakohtaisten suositusten edistämiseksi

Euroopan unionin neuvosto suositti Suomen maakohtaisissa suosituksissa sellaisten toimenpiteiden vahvistamista, joilla tuetaan työllisyyttä ja aktiivista työvoimapolitiikkaa. ESR+-toimenpiteillä tuetaan vuonna 2019 annettua suositusta kehittämällä polkuja töihin, kehittämällä uutta osaamista työelämään sekä tukemalla sosiaalista osallisuutta. ESR+:n osarahoituksella voidaan lisäksi vuoden 2020 maakohtaisen suosituksen mukaisesti vahvistaa toimenpiteitä, joilla tuetaan työllisyyttä, ja lujittaa aktiivista työvoimapolitiikkaa.

EAKR rahaston toimilla vastataan erityisesti maakohtaisiin suosituksiin, joiden mukaan Suomen tulisi keskittää investointeja tutkimukseen ja innovointiin, vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen ja kestäväan liikenteeseen alueelliset erot huomioon ottaen. EAKR-rahoituksella tuetaan älykkääseen erikoistumiseen perustuvaa, elinkeinoelämälahtöistä paikallista ja alueellista tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä tuetaan paikallisesti ja alueellisesti hankkeita, jotka parantavat energiatehokkuutta ja kiertotaloutta, sekä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Harvaan asutuksen alueilla voidaan tukea kestävan liikenteen kehittämistä pienimuotoisilla pk-yritystoimintaa edistävillä liikenneinfrastruktuurihankkeilla. Vuoden 2022 maakohtaisten suositusten kolmanteen kohtaan liittyen EAKR-rahoitusta kohdistetaan energiatehokkuuden ja vähähiilisten tuotantomenetelmien kehittämisen lisäksi myös uusiutuvaan energiaan ja energiainfrastruktuuriin liittyvään TKI-työhön.

EU-rahastojen tuki Euroopan sosiaalisen pilarin periaatteille ja YK:n kestävan kehityksen tavoitteille

ESR+-toimilla tuetaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteista etenkin työllisyyden, jatkuvan oppimisen ja työelämän kehittämistä, sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja osallisuutta. ESR+ tukee erityisesti YK:n kestävan kehityksen tavoitteita 1-5 ja 8. EAKR tukee erityisesti tavoitteita 7-10 ja 12-13.

6 Institutionaaliset asiat ja sidosryhmien, erityisesti työmarkkinaosapuolten ja muiden hallinnontasojen, osallistuminen valmisteluun

6.1 Kansallisen uudistusohjelman valmistelu ja sidosryhmien osallistuminen

Suomen perustuslaissa säädetään EU:ssa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta. Säädösten mukaan hallitus vastaa EU-asioiden kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä.

ja EU-asiat valmistellaan toimivaltaisissa ministeriöissä, tarvittaessa yhteistyössä ministeriöiden kesken, ja koordinoidaan EU-asioiden yhteensovittamisjärjestelmässä eli EU-asioiden komitean alaisissa jaostoissa tarvittaessa EU-ministerivaliokunnassa.

Perustuslain mukaan eduskunnalla on laajat oikeudet saada tietoja EU-asioista. Säädösten tarkoituksena on varmistaa eduskunnan mahdollisuus vaikuttaa EU:ssa tehtävien päätösten sisältöön. Eduskunta osallistuu kansalliseen kannanmuodostukseen koko EU:ssa tapahtuvan valmistelu- ja neuvotteluprosessin ajan. Eduskunnan näkemykset ovat lähtökohta hallituksen toiminnalle EU:ssa.

Kansallinen uudistusohjelma esitellään eduskunnalle. Kansallinen uudistusohjelma on käsitelty EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 15-17.3.2023 ja esitelty valtioneuvoston yleisistunnossa 23.3.2023, jonka jälkeen eduskuntaa on tiedotettu Kansallisen uudistusohjelman valmistumisesta E-kirjeellä.

6.2 Sidosryhmien osallistuminen keskeisten uudistushankkeiden valmisteluun

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta valmisteltiin laajassa yhteistyössä. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa eri työryhmissä kuultiin sidosryhmiä. Hallituksen esityksestä järjestettiin laaja lausuntokierros, jonka perusteella siihen myös tehtiin muutoksia. Eduskuntakäsittelyn vaiheessa on kuultu laajasti sidosryhmiä. Uudistuksen toimeenpano tapahtuu hyvinvointialueilla. Laissa hyvinvointialueista on säädetty, että hyvinvointialueen aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. Hyvinvointialueelle asetetaan nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Aluehallituksen on myös huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä

Sosiaaliturvauudistus

Sosiaaliturvauudistusta valmistellaan parlamentarisessa sosiaaliturvakomiteassa. Komitean pysyvinä asiantuntijoina ja sen jaostojen jäseninä ovat eri sidosryhmät, kuten työmarkkinakeskusjärjestöt, kansalaisjärjestöt ja tutkimuslaitokset. Lisäksi komitea kuulee kansalaisjärjestöjä ja kansalaisia sekä käyttää työssään osallistavia työtapoja. Vuonna 2022 järjestettiin 2 laajaa järjestökuulemistä opiskelija- ja nuorisojärjestöille sekä lapsi- ja perhejärjestöille. Sosiaaliturvan vaihtoehtoisista järjestämistavoista järjestettiin työpaja yhteistyössä sosiaali- ja terveysjärjestöjen kanssa. Lapsia ja nuoria kuultiin sosiaaliturvasta ja sen kehittämisestä osana kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa.

Kuulemistoimenpiteillä tavoitettiin yli 1500 12–23-vuotiasta nuorta ja raportti tuloksista julkaistiin joulukuussa 2022.

Ilmastolain uudistus

Ilmastolain kokonaisuudistusta valmisteltiin 2019-2022- Uusi ilmastolaki (423/2022) tuli voimaan 1.7.2022. Uuden ilmastolain valmistelussa toteutettiin laajat kuulemiset. Kuulemisten tarkoituksena oli kerätä kansalaisten ja sidosryhmien näkemyksiä ilmastolain uudistuksesta. Kuulemisten erityisenä kohderyhmänä olivat saamelaiset ja nuoret.

Marraskuussa 2019 järjestettiin muun muassa ministereiden ja nuorten pyöreän pöydän keskustelu sekä Lapset valtaavat valtioneuvoston -tapahtuma, jonka teemana oli ilmastonmuutoksen hillintä lain keinoin. Kuulemistilaisuuksien lisäksi ministeriö järjesti loppuvuonna 2019 sosiaalisessa mediassa pienimuotoisia kyselyitä liittyen ilmastolain uudistukseen sekä laajan verkkokyselyn, joka keräsi noin 2500 vastausta.

Sidosryhmille järjestettiin keväällä 2020 neljä kuulemistilaisuutta, jotka oli kohdennettu maatalous- ja maankäyttösektorille, elinkeinoelämälle, kunnille ja alueille sekä oikeustieteilijöille. Vuonna 2020 järjestettiin lisäksi useita kansalaistilaisuuksia liittyen ilmastolain uudistukseen ympäri Suomen muun muassa yhteistyössä Erätauko-säätiön kanssa. Loka-marraskuussa 2020 ympäristöministeriö järjesti verkkokuulemisen yhdessä Kansalaisuuden kuulut ja kuplat (BIBU) -tutkimushankkeen kanssa. Kuulemisessa tiedusteltiin kansalaisten näkemyksiä kansalaisosallistumisesta, sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, tiedonsaannista ja saamelaisten oikeuksista ilmastolaissa.

Valmistelun yhteydessä käytiin saamelaiskäräjistä annetun lain mukaiset neuvottelut ympäristöministeriön ja saamelaiskäräjien välillä kolme kertaa. Lisäksi ympäristöministeriö on kuullut kolttien kyläkokousta ilmastolain uudistuksesta.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli laajalla lausuntokierroksella 2.7.-6.9.2021. Lausuntoja annettiin määräaikaan mennessä yhteensä 448 kappaletta. Tavanomaisten lausuntojen ohella 108 lasta ja nuorta osallistui Nuorten akatemian osallisuuden osaamiskeskuksen järjestämiin työpajakuulemisiin.

Hallitusohjelman työllisyystavoitteet

Hallitusohjelman työllisyystavoitteiden toteuttamiseksi perustettiin työ- ja elinkeinoministeriössä ministerityöryhmä v. 2019. Ministerityöryhmässä käsiteltäviä asioita valmistelemaan asetettiin neljä kolmikantaista alatyöryhmää: työvoimapolitiikan palvelurakenne; palvelut, etuudet ja osallisuus; sääntely ja paikallinen sopiminen. Alatyöryhmissä työmarkkinaosapuolet ovat olleet edustettuina monipuolisesti. (<https://tem.fi/tyollisyyden-edistamisen-ministerityoryhma>)

Kuntakokeilut

Työmarkkinaosapuolista erityisesti Kuntaliitto on ollut tiiviisti mukana kuntakokeilujen valmistelussa ja on yhä osallisena erilaisissa kuntakokeilujen toimintaan ja seurantaan liittyvissä työryhmissä. Kaikki työmarkkinaosapuolet ja muut tahot ovat voineet kommentoida lakiesitystä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta sen lausuntokierroksen aikana. Valmistelun aikana ja ennen kokeilujen alkamista on järjestetty julkisia ja avoimia tilaisuuksia, kuten esimerkiksi työllisyyden kuntakokeilujen starttitilaisuus joulukuussa 2020. (<https://tem.fi/tyollisyyden-kuntakokeilujen-tapahtumat>)

Lähteet

European Commission (2022): 2022 Country Report – Finland. 23.5.2022. [2022-european-semester-country-report-finland_en.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-flagship-publications/-/ks-09-22-019)

Eurostat (2022). Sustainable development in the European Union. Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context. (2022 ed.). Publications Office of the European Union. Luxemburg. <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-flagship-publications/-/ks-09-22-019>

Sachs, J., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., & Woelm, F. (2022): Sustainable Development Report 2022 (1st ed.) Cambridge University Press. <https://www.sdindex.org/>

Valtioneuvosto (2019): Hallituksen toimintasuunnitelma: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:27. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-789-5>

Valtioneuvoston kanslia (2020): Valtioneuvoston selonteko kestävä kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:sta: Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2020:7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-942-4>

Valtioneuvosto (2021a): Hallituksen kestävyystiekartta. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:43. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-682-2>

Valtioneuvosto (2021b): Suomen kestävä kasvun ohjelma: Elpymis- ja palautumissuunnitelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:52. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-840-6>

Valtioneuvosto (2022): Hiilineutraali Suomi 2023 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:53. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-811-0>

Valtioneuvosto (2022): Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022:15. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9999-2>

Valtioneuvosto (2023): Hallituksen toimintasuunnitelman seuranta. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelman-seuranta/toimintasuunnitelma>

Valtioneuvosto (2023): Suurten ratahankkeiden rahoituksen ja investointimahdollisuuksien selvitys. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:5. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-245-1>

Valtioneuvoston kanslia (2022): Kestävä kehityksen toimikunnan strategia 2022-2030: Luonnon kantokyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2022:6. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-496-5>

Valtioneuvoston viestintäosasto (2022): Valtioneuvoston päätös Kestävyyspaneelein asettamisesta. 15.12.2022. <https://vnk.fi/-/kestavyyspaneeli-vahvistaa-yhteiskunnan-kokonaiskestavyyteen-tahtaavan-paatoksenteon-tietopohjaa>

Liitetaulukot

1. Maakohtaisten suositusten toimeenpano (CeSaR)

Suomen panos maakohtaisten suositusten (CSR) arviointiin

Eurooppalainen ohjausjakso 2023

CSR.2022.1

Suositus 1 alaosio 1: Varmistaa vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen kanssa, kun otetaan huomioon jatkuva väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. On valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa.

Suositus 1 alaosio 2: Lisätä julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden unionin varojen avulla.

Suositus 1 alaosio 3: Harjoittaa vuoden 2023 jälkeen finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä.

Edistymistä Suomelle annetussa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevissa suosituksissa on käsitelty Suomen muuttumattoman politiikan oletuksin laaditussa vakausohjelmassa.

Suositus 1 alaosio 4: Esittää sosiaaliturvauudistusta koskevat politiikkaehdotukset, joilla pyritään lisäämään sosiaalietuusjärjestelmän tehokkuutta, parantamaan työnteon kannustimia ja myös tukemaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyttä.

Toimenpiteet

Kirjaus 1

TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (17/02/2023 12:39 PM)¹⁴

Parlamentaarisen komitean työn ensimmäisessä vaiheessa laadittiin ongelmalähtöinen tilannekuva Suomen nykyisestä sosiaaliturvasta. Komitean ensimmäisen toimikauden työn yhteen vetävä välimietintö hyväksyttiin tammikuussa 2023 (julkaistaan maaliskuussa 2023). Mietintöön sisältyy 31 komitean ehdotusta sosiaalisen suojelun uudistamiseksi, joita tulevat hallitukset voivat sisällyttää hallitusohjelmaansa. Tavoitteena on, että seuraava hallitus käynnistää komitean ehdottomat selvitys-, lainsäädäntö- ja kehityshankkeet sosiaaliturvan asteittaiseksi uudistamiseksi. Mietintöön sisältyy myös linjauksia koskien komitean työtä toisella toimikaudellaan. Komitea jatkaa sosiaaliturvan rakenteellista ja toiminnallista uudistamista painottuen etuuksien ja palveluiden yhteensovittamiseen, etuudensaajien osallistumisen lisäämiseen sekä viimesijaisen sosiaaliturvan (toimeentulotuen) asemaan sosiaaliturvajärjestelmässä. Linjauksissa todetaan, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tähän pyritään ensisijaisesti työllisyyttä, osallisuutta ja vaikuttavuutta lisäävillä rakenteellisilla uudistuksilla. Komitea jatkaa työtään tulevalle vaalikaudella 2023–2027 seuraavan hallituksen päätösten mukaisesti.

Kommentit

Tilannekatsaus

¹⁴ Suluissa raportointiajankohta.

CSR.2022.2

Suositus 2 alaosio 1: Etenee elpymis- ja palautumissuunnitelmansa täytäntöönpanossa 29. päivänä lokakuuta 2021 annettuun neuvoston täytäntöönpanopäätökseen sisältyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Toimenpiteet
Huomautukset
Tilannekatsaus

Suositus 2 alaosio 2: Etenee sovittujen, vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanossa ja saattaa nopeasti päätökseen komission kanssa käytävät neuvottelut vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan ohjelma-asiakirjoista Ahvenanmaan osalta, jotta niiden täytäntöönpano voidaan aloittaa.

Toimenpiteet
Huomautukset
Tilannekatsaus

CSR.2022.3

Suositus 3 alaosio 1: Vähentää yleistä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja monipuolistaa fossiilisten polttoaineiden tuontia.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (16/02/2023 14:11 PM)</p> <p>Huhtikuussa 2022 varautumisen ministerityöryhmä linjasi toimenpidekokonaisuudesta, jonka tavoitteena on nopeuttaa merkittäväällä tavalla irtautumista fossiilisesta energiasta sekä tukea uuden teknologian käyttöönottoa. Toimiin kuuluvat energiainvestointien vauhdittaminen, fossiilisista polttoaineista irtautuminen liikenteessä sekä pientalojen ja julkisten kiinteistöjen lämmitysratkaisut.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (14/02/2023 15:44 PM)</p> <p>Energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi on päätetty toimenpidekokonaisuudesta, jonka tavoitteena on nopeuttaa merkittäväällä tavalla irtautumista fossiilisesta energiasta sekä tukea uuden teknologian käyttöönottoa.</p>
Kommentit	
Kirjaus 1	<p>Valtioneuvosto lähetti kansallisen ilmasto- ja energiastrategian selontekona eduskuntaan 30. kesäkuuta 2022. Ilmasto- ja energiastrategia on julkaistu myös englanniksi (Carbon neutral Finland 2035 – national climate and energy strategy) ja se on saatavilla osoitteessa http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-843-1</p>
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 2: Nopeuttamalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa muun muassa edelleen virtaviivaistamalla lupamenettelyjä

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (16/02/2023 14:19 PM)</p> <p>Suomi on tehostanut toimiaan lupamenettelyjen ja muiden hallinnollisten menettelyjen nopeuttamiseksi. Ympäristölupien osalta on jo toteutettu laaja "yhden luukun" hanke ja Suomi on vastikään perustanut uudistuvan energian hankkeiden koordinoituyksikön uusiutuvan energian direktiivin mukaisesti. Enimmäiskestot on myös määritelty direktiivin mukaisesti. Valtioneuvosto on vastikään päättänyt vauhdittaa vihreän siirtymän investointien lupamenettelyjä lisäämällä voimavaroja lupaviranomaisiin (AVI, ELY, TUKES). Tavoitteena on, että etusijalla olevien investointien lupakäsittelyn enimmäiskesto lupaviranomaisessa on 12 kuukautta. Lisäksi kunnille ja maakuntien liitoille suunnataan avustuksia vihreän siirtymän investointien lupa- ja kaavoitusmenettelyjen ja tuulivoimarakentamisen vauhdittamiseksi.</p>
Kommentit	
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 3: ja vauhdittamalla investointeja teollisuuden vähähiilistämiseen

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/02/2023 09:39 AM)</p> <p>Sekä pääministeri Antti Rinteen että pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmiin sisältyy kirjaus, jonka mukaan yhteistyössä alan toimijoiden kanssa laaditaan toimialakohtaiset tiekartat vähähiilisyyteen. Tiekarttojen avulla haluttiin saada tarkempi käsitys hiilineutraaliin Suomeen siirtymiseksi tarvittavien toimenpiteiden mittakaavasta, kustannuksista ja edellytyksistä.</p>

	<p>Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki otetaan käyttöön edistämään vähähiilisiä teollisuuden investointeja. Toimialakohtaisia vähähiilisyden tiekarttoja päivitetään tarvittaessa vuonna 2023. Ilmasto- ja energiastrategiassa kannustimet painottuvat teknologian kehittämiseen ja kaupallistamiseen. Tämä luo myös suomalaisille yrityksille kestäväää vientiä ja vähentää globaalisti päästöjä suomalaisten yritysten hiilikädenjäljen avulla.</p>
Kommentit	
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 4: ja liikenteen vähähiilistämiseen, mukaan lukien liikenteen sähköistäminen.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Ei määritelty (17/02/2023 12:43 PM)</p> <p>Suomessa on käytössä sähköisen liikenteen, biokaasun ja uusiutuvan vedyn liikennekäytön infrastruktuuritukia. Näihin on osoitettu yhteensä 35 miljoonaa euroa vuosille 2022–2023 (tästä noin 1/3 koostuu EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) varoista). Suomessa on käytössä myös avustuksia taloyhtiöille ja työpaikoille sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamiseen ja parantamiseen. Näihin on osoitettu yhteensä 32,5 miljoonaa euroa vuosille 2022–2023. Täyssähköautojen hankintatuki sekä tuki polttomootoriauton muuttamiseen kaasu- tai etanolikäyttöiseksi (muuntotuki) olivat voimassa vuoden 2022 loppuun. Hankintatuki täyssähköisten ja biometaanikäyttöisten pakettiautojen sekä kuorma-autojen osalta on yhä voimassa. Vuosina 2022–2023 tähän tarkoitukseen osoitettiin yhteensä 25,5 miljoonaa euroa. Täyssähköautojen autoveron poistamisesta päätettiin lokakuussa 2021. Työsuhde-etujen muutoksilla tuetaan autokannan hiilidioksidipäästöjen vähentämistä.</p>

Kommentit	
Kirjaus 1	Vihreä siirtymä raskaassa liikenteessä edellyttää investointeja ja julkista tukea tulevina vuosina. Paikallisesti tuotettu biometaani on eräs jo toimivaksi osoittautunut raskaan liikenteen ajoneuvojen teknologia. Sähkökuorma-autojen toimintamatkat ovat pidentymässä ja vety on yleistymässä. Suomessa ei vielä ole julkisia sähkölatauspisteitä eikä vetytankkauspisteitä raskaalle liikenteelle.
Tilannekatsaus	
Kirjaus 1	Sähköajoneuvojen osuus Suomen autokannasta on kasvanut nopeasti. Vuonna 2021 10,3 prosenttia kaikista uusista ajoneuvoista oli täyssähköisiä, kun vuonna 2022 näitä oli 17,8 prosenttia. Ladattavien hybridien osuus uusista rekisteröinneistä on noin 20 prosenttia. Henkilö- ja pakettiautojen latausverkosto kasvaa myös nopeasti ja erityisesti pikalatauspisteet ovat yleistyneet. Suurimmassa osassa Suomea enimmäisetäisyys julkiselle latauspisteelle on 50 kilometriä. Maan lounaisosassa enimmäisetäisyys on 25 kilometriä. Biokaasu on ollut edullinen vaihtoehto vihreämpään autoiluun heille, joilla ei ole varaa sähköautoon. Lähitulevaisuudessa markkinoille ei kuitenkaan ole odotettavissa uusia biokaasukäyttöisiä autoja. Suomi joutuu näin ollen nopeuttamaan siirtymää sähköajoneuvoihin vuoden 2030 tavoitteiden saavuttamiseksi. On arvioitu, että tavoitteiden saavuttamiseksi autokantaan tarvitaan 880 000 sähköajoneuvoa. Tällä hetkellä raskaan liikenteen ajoneuvoille ei ole julkista latausinfrastruktuuria lainkaan ja sähkökuorma-autojen määrä on alhainen. Infrastruktuuria on kehitettävä alkaen Etelä-Suomesta, missä liikenteen volyymit ovat korkeimmat. Koillis-Suomessa alhaiset liikennemäärät luovat haastetta markkinalähtöiseen infrastruktuurikehittämiseen.

Suositus 3 alaasio 5: Kehittää energiainfrastruktuuria toimitusvarmuuden lisäämiseksi.

Toimenpiteet

Kirjaus 1

TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/02/2023 10:18 AM)

Suomen maakaasumarkkinat avattiin kilpailulle EU:n maakaasun sisämarkkinoita koskevien säännösten mukaisesti ottamalla käyttöön Suomen ja Viron kaasuverkostot yhdistävä Balticconnector-kaasuputki vuoden 2020 alussa. Markkinoiden avautuminen edistää entistä monipuolisempaa maakaasun tarjontaa, sillä biokaasun ja nesteytetyn maakaasun ohella vaihtoehtoisia ratkaisuja venäläisen maakaasun sijaan ovat maakaasun tarjonta Baltian maista ja myös Keski-Euroopasta sen jälkeen, kun kaasuyhteys Puolan ja Latvian välillä on valmistunut. Gasgrid Finland Oy ja yhdysvaltalainen yritys Excelerate Energy, Inc. allekirjoittivat 20. toukokuuta 2022 sopimuksen kulluvan LNG-terminaalilaivan Exemplar vuokrauksesta kymmeneksi vuodeksi. Terminaalilaiva sijoitetaan Inkooseen. Helmikuussa 2022 varautumisen ministerityöryhmä linjasi akuuttien toimien kokonaisuudesta, jolla varmistetaan nopeasti muuttuneessa turvallisuusympäristössä kansallinen huoltovarmuus ja turvataan kohtuuhintaisen energian tuotanto ja saatavuus nykytilanteessa ja lähitulevaisuudessa. Toimiin kuuluvat mm. metsähakkeen saatavuuden lisääminen sekä turvetuotannon varmistaminen huoltovarmuuden takaamiseksi. Huoltovarmuuskeskus on päättänyt aloittaa polttoturpeen varmuusvarastoinnin. Olkiluoto 3 -ydinvoimala aloitti sähköntuotannon 12. maaliskuuta 2022. Koekäyttövaiheessa voimalan tuotanto nostettiin asteittain 1600 megawattiin. Voimalan odotetaan aloittavan säännöllisen sähköntuotannon maaliskuussa 2023.

Kommentit

Tilannekatsaus

CSR.2020.1

Suositus 1 alaosio 1: Toteuttaa vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet covid-19-pandemian torjumiseksi, talouden ylläpitämiseksi ja alkavan elpymisen tukemiseksi. Harjoittaa taloustilanteen salliessa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä ja varmistaa velkakestävyys samalla kun lisätään investointeja.

Edistymistä Suomelle annetussa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevista suosituksista on käsitelty Suomen muuttumattoman politiikan oletuksin laaditussa vakausohjelmassa.

Suositus 1 alaosio 2: Puuttua terveydenhuollon henkilöstöpulaan terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn parantamiseksi ja parantaa sosiaali- ja terveystalouden saatavuutta

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:49 PM)</p> <p>Laki hyvinvointialueiden perustamisesta sekä terveydenhuollon ja sosiaali- ja pelastustoiminnan organisaation uudistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Tammikuussa 2023 aloittavat toimintansa 22 uutta hyvinvointialuetta, jotka vastaavat kaikesta terveydenhuollosta, sosiaali- ja pelastuspalveluista.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (17/12/2020 13:41 PM)</p> <p>Hallitus lisäsi vuoden 2020 lisätalousarviossaan korkeakoulujen opiskelijoiden sisäänottomäärää. Lisäpaikoista yli 400 suunnataan sairaanhoitajakoulutukseen.</p>

Huomautukset
Tilannekatsaus

Suositus 1 alaosio 3: ja parantaa sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuutta.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:50 PM)</p> <p>Laki hyvinvointialueiden perustamisesta sekä terveydenhuollon ja sosiaali- ja pelastustoiminnan organisaation uudistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Tammikuussa 2023 aloittavat toimintansa 22 uutta hyvinvointialuetta, jotka vastaavat kaikesta terveydenhuollosta, sosiaali- ja pelastuspalveluista</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 13:13 PM)</p> <p>Saatavuus on yksi hallitusohjelman päätavoitteista – palvelujen tasa-arvoisen saatavuuden ja ajantasaisuuden parantaminen. Hallitusohjelman yksi keskeisistä tavoitteista on palvelujen saatavuutta parantavien mallien toteuttaminen. Käyttöön otetaan laaja valikoima erilaisia toimenpiteitä, mukaan lukien uusia toimintatapoja ja digitaalisia ratkaisuja. Tuleville hyvinvointialueille on kesäkuussa 2020 myönnetty valtiontukea yhteensä 190 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveystalvelujen rakenneuudistuksen valmisteluun sekä perustason sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuuden ja palveluintegraation parantamiseen. Kehittämissuohjelmien käynnistäminen on toteutettu suunnitellusti ja ohjelmat jatkuvat, kunnes hyvinvointialueet on perustettu.</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

CSR.2020.2

Suositus 2 alaosio 1: Vahvistaa toimenpiteitä, joilla tuetaan työllisyyttä ja

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (21/02/2023 13:31 PM)</p> <p>Osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia tehostetaan edelleen: Hallitus hyväksyi keväällä 2021 yhteiskunnallisten yritysten strategian. Strategian toimeenpanon varmistamiseksi hallitus päätti perustaa verkostomaisesti toimivan yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen. Sen tavoitteena on saada Suomeen lisää yhteiskunnallisia yrityksiä ja edistää samalla osatyökykyisten työllisyyttä. Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt kolme miljoonaa euroa valtionavustusta yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen käynnistämiseen vuosille 2021–2023. Valtionavustus myönnettiin kuuden organisaation verkostomaisesti toimivalle konsortiolle. Osaamiskeskus aloitti toimintansa lokakuussa 2021. Toiminnan laajentamista ja vakiinnuttamista tuetaan myös ESR+ -rahoituksella vuosina 2023–2027.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (16/02/2022 07:31 AM)</p> <p>Osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia tehostetaan edelleen: • Elokuun 2020 alussa käynnistetty uusi työllisyyden lisäämishjelma tähtää työllistymisen tukemisen lisäämiseen julkisilla hankinnoilla. Ohjelmalla voidaan tukea osatyökykyisten työhön pääsyä (toteutettu 1.8.2020). Valtakunnallisen hankkeen ja paikallisten pilottien tavoitteena on vahvistaa työllisyyden toimintamallia kuntien hankinnoilla (-> 3/2023). Hankintojen kautta työllistäminen on mukana myös Valtiovarainministeriön käynnistämässä Hankinta-Suomi-strategiassa.</p>
Kirjaus 3	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (21/02/2023 13:34 PM)</p>

	<p>Osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia tehostetaan edelleen: • Laki Työkanava Oy:stä tuli voimaan 1. heinäkuuta 2022. Työkanava on uusi, valtion kokonaan omistama erityistehtävayhtiö. Sen tehtävänä on työllistää kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien osatyökykyisiä henkilöitä, joiden työllistymisnäkyviä työllistymistä edistävät toimet ja palvelut eivät pysty merkittävästi parantamaan. Työkanava toteuttaa uudenlaista liikeideaa. Työntekijät ovat suorassa työsuhteessa yhtiöön, joka myy heidän työpanostaan asiakkailleen. Yhtiön tavoitteena on kehittää ja tukea työllistettävien työmarkkina- ja muita valmiuksia niin, että he saisivat työpaikan avoimilta työmarkkinoilta. • Tämänhetkisen arvion mukaan yhtiö työllistää toimintansa alkuvaiheessa arviolta muutaman sata osatyökykyistä vuosittain. Tavoitteena on, että työsuhteessa on toiminnan vakiinnuttua noin 1000 henkilöä.</p>
<p>Kirjaus 4</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (14/03/2022 10:43 AM)</p> <p>Hallituksen esitys palkkatuki uudistuksesta on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022 ja uudistuksen on määrä tulla voimaan vuoden 2023 alussa.</p>
<p>Kirjaus 5</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 13:52 PM)</p> <p>Hallitus perusti vuonna 2020 parlamentaarisen komitean uudistamaan sosiaaliturvajärjestelmää. Komitean toimikausi on kaksi hallituskautta (2020–2027). Tavoitteena on uudistaa sosiaaliturvaa kokonaisuutena. Komitea käsittelee perusturvaa, ansioturvaa, toimeentulotukea ja niiden välistä yhteyttä ja rahoitusta sekä palveluiden nykyistä parempaa yhteensovittamista etuuksiin.</p>
<p>Kirjaus 6</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2023 11:24 AM)</p> <p>Hallitus päätti joulukuussa 2020 tarvittavista yksityiskohtaisista toimenpiteistä yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostamiseksi. Tavoitteena on lisätä yli 55-vuotiaiden työllisyyttä 10 000</p>

	henkilöllä vuoteen 2029 mennessä. Lakimuutos astui voimaan 1.1.2023.
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

Suositus 2 alaosio 2: lujittaa aktiivista työvoimapolitiikkaa.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (16/12/2020 10:25 AM)</p> <p>Covid-19-pandemian vuoksi TE-toimistot ovat saaneet lisäresursseja 40 M€ vuosille 2020–21. Aktiivisen työmarkkinapolitiikan toimenpiteiden, erityisesti työvoimakoulutuksen ja nuorten työvoimapalvelujen rahoitusta on lisätty 60 miljoonalla eurolla.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (14/03/2022 08:56 AM)</p> <p>Hallitus valmistele parhaillaan TE-palvelut 2024 -uudistusta, jossa TE-palvelut siirretään pysyvästi kunnille. Kuntien työllistämispilotit alkoivat maaliskuussa 2021 ja päättyivät voimassa olevan lain mukaan 30.6.2023. Hallitus ehdottaa kuntien työllistymistä edistävästä kokeiluista annetun lain voimassaoloajan jatkamista 31.12.2024 saakka. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Lain laajentaminen auttaisi välttämään tilanteet, joissa pilotteihin osallistuvien kuntien asiakkaat siirtyisivät takaisin TE-toimistoihin ennen TE-palvelujen pysyvää siirtymistä kunnille.</p>
Kirjaus 3	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (14/03/2022 13:48 PM)</p> <p>Hallitus on koonnut kattavan työllisyyspaketin, joka sisältää systeemisen muutoksen kohti pohjoismaista</p>

	<p>työvoimapalvelumallia (voimaan 2022). Mallin päätoimenpiteet ovat: • julkisten työvoimapalvelujen lisärahoitus 70 M€; • säännöllinen yhteydenpito työvoimapalvelujen ja työnhakijoiden välillä kahden viikon välein työttömyyskauden alussa; • työttömien velvollisuus hakea vähintään 0-4 työpaikkaa/kk; • työttömyysturvaseuraamuksia kevennetään hieman.</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

CSR.2020.3

Suositus 3 alaosio 1: Toteuttaa toimenpiteitä reaalityövoimatalouden, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, likviditeetin lisäämiseksi.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 12:28 PM)</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriö on havainnut, että tällä hetkellä pk-yritysten raportointikyky tuotteidensa ja toimintojensa hiilivaikutuksista on edelleen heikko. Tämä on suuri este pk-yrityksille vihreän rahoituksen saamiselle. Tukeakseen kestävän rahoituksen toteuttamista julkisella sektorilla sekä hankkiakseen asiantuntemusta ja rahoitusta SDG-suuntautuneisiin ratkaisuihin elinkeino- ja työministeriö haki vuonna 2019 Euroopan unionin rahoittamaa teknistä tukea rakenneuudistuksen tukiohjelman (SRSP) kautta. Hankkeen perimmäisenä tavoitteena on luoda Suomeen tehokkaampi kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen rahoitusekosysteemi. Hanke kattaa Agenda 2030 -kontekstin kestävän investointiteeman laajemminkin, mutta keskeisessä roolissa ovat käytännöt ja työkalut vihreän rahoituksen toteuttamiseen Suomessa. Hankkeella pyritään muun muassa rakentamaan julkisen sektorin rahoitusorganisaatioiden kapasiteettia ja harmonisoimaan kestäviä rahoituskäytäntöjä</p>

	sekä toisaalta kehittämään pk-yrityksille työkaluja kestäväen kehityksen vaikutusten mittaamiseen ja raportointiin vihreän rahoituksen hyödyntämiseksi paremmin. Hanke alkoi syyskuussa 2020 ja lopulliset tulokset toimitetaan kesäkuussa 2022.
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 2: Aikaistaa toteutusvalmiita julkisia investointihankkeita ja

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (17/03/2022 08:07 AM)</p> <p>Valtio on myöntänyt kunnille ja kuntayhtymille merkittäviä tukia peruspalvelujen turvaamiseksi ja kuntien toiminnan ylläpitämiseksi covid-19-kriisin aikana. Kuntien lisätuet olivat 3 miljardia euroa vuonna 2020 ja 2,5 miljardia euroa vuonna 2021. Suurin osa tuista meni covid-19-epidemian aiheuttamien lisäkulojen ja tulonmenetysten kattamiseen. Vain pieni osa tuista oli tarkoitettu investointien vauhdittamiseen. Näitä olivat kävely- ja pyöräilyinvestoinnit (18 milj. euroa 2020, 4. lisätalousarvio), tuki kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (15 milj. euroa 2020, 4. lisätalousarvio ja 2,5 milj. euroa 2022, talousarvio), testauslaitteiden kapasiteetin lisääminen ja muut lääketieteelliset laitteet (20 milj. euroa 2020, 1. lisätalousarvio), ravinteiden kierrätys ja energiatehokkuus vesipalveluissa (10 milj. euroa 2020, 4. lisätalousarvio) sekä kulttuuritilojen peruskorjaus ja rakentaminen (2,4 euroa miljoonaa euroa vuonna 2020, 4. lisätalousarvio) jne.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (18/12/2020 10:43 AM)</p>

	<p>Hallitus on toteuttanut rakennusosalalla seuraavat toimenpiteet: o Edullisten asuntojen lisäämiseksi valtion tukeman asuntotuotannon korkotukivaltuuksia korotettiin 340 miljoonalla eurolla. o Perusinfrastruktuurin verkon ylläpito: 58 MEUR (3 vuoden siirto).) o Infrastruktuuriverkkojen kehittäminen: 41 MEUR (3 vuoden siirto) o Valtion tuki laajakaistahankkeisiin: 11 MEUR (3 vuoden siirto)</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 3: edistää yksityisiä investointeja talouden elpymisen vaalimiseksi.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 11:13 AM)</p> <p>Teollisuuden sähkövero alennetaan EU:n asettamalle vähimmäistasolle.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 11:09 AM)</p> <p>Ylimääräinen verovähennys myönnetään tutkimukseen ja kehitykseen liittyviin tutkimusyhteistyömenoihin vuosina 2021-2025.</p>
Kirjaus 3	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 11:06 AM)</p> <p>Yleensä koneiden ja laitteiden poistoprosentti yrityksen tuloverotuksessa on 25 % alkuperäisen panostuksen jäännösarvosta. Vuodesta 2020 vuoteen 2023 yritykset saavat tehdä poistoja 50 % jäljellä olevista alkuperäisistä panostuksista.</p>

Kirjaus 4	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 11:46 AM) Hallituksen yrittäjyysstrategian julkinen kuulemiskierros saatiin päätökseen.
Kirjaus 5	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 11:42 AM) Teknologian alalla on perustettu yhteinen korkean tason julkisen ja yksityisen sektorin neuvottelukunta.
Kirjaus 6	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 11:44 AM) Asiantuntijatyöryhmä nimettiin selvittämään, mitkä toimenpiteet tukisivat parhaiten suomalaisyritysten kasvua ja menestystä kansainvälisessä kilpailussa COVID-19-kriisin aikana ja sen jälkeen.
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 4: Keskittää investoinnit vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen, erityisesti puhtaaseen ja tehokkaaseen energian tuotantoon ja käyttöön,

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (17/12/2020 13:00 PM) Teollisuuden ja pk-sektorin digitalisaatiota tuetaan VTT:ssä ja Business Finlandissa omalla tekoäly 4.0 -politiikkaohjelmalla (käynnistetty 11/2020) ja siihen liittyvillä ohjelmilla. Myös eurooppalaisten poliittisten välineiden RRF, EAKR, ESR ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelma (alkaen 2021) koordinoitulla toteutuksella on tärkeä rooli digitaalisen muutoksen

	<p>tukemisessa. 5G:n käyttöönotto tapahtuu markkinalähtöisesti. Julkisen sektorin digitalisaation avainalueita ovat tekoälyn edistäminen julkisissa palveluissa (Aurora AI, lanseerattu 2019) sekä automaation mahdollistavien datatilojen kehittäminen ja uudenlaiset datapohjaiset julkiset palvelut (jatkuva toiminta).</p>
<p>Kirjaus 2</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 14:48 PM)</p> <p>Vuosien 2020 ja 2021 budjeteissa vihreää siirtymistä edistetään useilla toimenpiteillä, esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 vuotta) o 2020: 4 420 000 euroa o 2021: 3 420 000 euroa • Energiatuki investointihankkeille ja tutkimuksille, jotka mm. edistävät uusiutuvaa energiaa, energiantuotannon energiatehokkuutta tai muuten siirtymistä vähähiiliseen energiajärjestelmään (arvioitu määräraha) o 2020: 60 750 000 euroa o 2021: 101 250 000 euroa • Uusiutuvan energian syöttötariffi (arvioitu määräraha) o 2020: 336 600 000 euroa o 2021: 282 803 000 euroa • Infrastruktuurituki sähköajoneuvoille ja biokaasun käytölle liikenteessä (siirtomääräraha 3 vuotta) o 2020: 8 400 000 euroa o 2021: 8 000 000 euroa <p>Nämä toimenpiteet sisältyvät budjetin uusiutumisen ja vähähiilisyyden osuuteen, joka on yhteensä 2 331,7 miljoonaa euroa vuodelle 2020 ja 1 222 miljoonaa euroa vuodelle 2021. Lisäksi 822 miljoonaa euroa kohdennetaan Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman Vihreän siirtymän toimintalinjaan.</p>
<p>Huomautukset</p>	
<p>Tilannekatsaus</p>	

Suositus 3 alaosio 5: kestävään ja tehokkaaseen infrastruktuuriin

<p>Toimenpiteet</p>

Huomautukset
Tilannekatsaus

Suositus 3 alaosio 6: sekä tutkimukseen ja innovointiin.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:39 PM)</p> <p>Vihreän siirtymän ja kehittyneiden digitaalisten teknologioiden TKI-investointeja vauhditetaan useilla toimenpiteillä, jotka sisältyvät TKI:n kansalliseen tiekarttaan (käynnistetty 5/2020) ja kansalliseen RRP:hen. TKI-investointien lisäämiseksi ollaan toteuttamassa kansalliseen tiekarttaan sisältyvää uutta kumppanuusmallia ja tutkimusinfrastruktuureja kehitetään edelleen.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:41 PM)</p> <p>Parlamentaarinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöryhmä ehdottaa uudessa mietinnössään tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoittamista koskevan lain säätämistä sekä kehyskauden yli ulottuvan t&k-rahoituksen lakisäätöisen suunnitelman laatimista. Työryhmä ehdottaa myös pysyvän ja laajemman verokannustimen käyttöönottoa tutkimus- ja kehitystoiminnalle.</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

CSR.2020.4

Suositus 4 alaosio 1: Varmistaa rahanpesun torjuntasäännösten tuloksellisen valvonnan ja noudattamisen.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Ei määritelty (07/02/2023 09:10 AM)</p> <p>Finanssivalvonta: Määräyskokoelma odottaa yhä eduskunnan hyväksyntää rahanpesun torjuntaa koskevan lainsäädännön muutoksille. Talouspakotteiden (YK + EU) valvonta odottaa myös rahanpesun torjuntaa koskevan lainsäädännön muutoksia (yksi lisäresurssi tähän tarkoitukseen). Mikäli muutokset astuvat voimaan 1.3.2023, määräyskokoelma voi olla voimassa 1.4.2023.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (07/02/2023 09:13 AM)</p> <p>Rahanpesun selvittelykeskus: Vuoden 2022 aikana rahanpesun selvittelykeskus on vastaanottanut velvollisilta yhteensä 230 167 ilmoitusta, joista se on jakanut noin 2,83 % ulkomaisille rahanpesun selvittelykeskuksille ja toimivaltaisille kotimaisille viranomaisille.</p>
Kirjaus 3	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (07/02/2023 09:12 AM)</p> <p>Rahanpesun selvittelykeskus: Rahanpesun selvittelykeskus ja Finanssivalvonta ovat vuonna 2020 allekirjoitetun yhteisymmärryspöytäkirjan mukaisesti pitäneet yllä ja kehittäneet yhteistyötä vuoden 2022 aikana erityisesti riskialttiiden toimialojen alueilla.</p>
Kirjaus 4	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (07/02/2023 09:12 AM)</p> <p>Rahanpesun selvittelykeskus: Vuonna 2022 Rahanpesun selvittelykeskus käynnisti RRF-rahoitetun nelivuotisen tekoälyä</p>

	<p>ja älykästä automatisointia koskevan DIGI-hankkeen. Siinä hyödynnetään aiemman tekoälyn toimivuutta koskeneen RANKKA-hankkeen kokemuksia. Hankkeen toimeenpanoa ovat kuitenkin hidastaneet poikkeukselliset vaikeudet pätevien tekoälyasiantuntijoiden rekrytoinnissa. Ongelma on sittemmin ratkaistu ja projektiryhmä on perustettu vuoden 2022 lopulla.</p>
Kirjaus 5	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (07/02/2023 09:11 AM)</p> <p>Rahanpesun selvittelykeskus: Rahanpesun selvittelykeskus sai päätökseen kaksivuotisen RPA-hankkeen (ILMO), joka on tuottanut 8 sovellustyökäluä, jotka on otettu rahanpesun selvittelykeskuksessa operatiiviseen käyttöön.</p>
Kirjaus 6	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (07/02/2023 09:08 AM)</p> <p>Valtiovarainministeriö: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta (HE 236/2021 vp)</p>
Kirjaus 7	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (14/03/2022 15:10 PM)</p> <p>Julkisen sektorin kansallisen riskinarvioinnin sivutuotteena laaditaan toimintasuunnitelma, jonka odotetaan valmistuvan kansallisen riskiarvion kanssa maaliskuussa 2021. Samoin sivutuotteena laaditaan vuosittainen aikataulu riskiarvion päivityssuunnitelmalle. Valtioneuvoston päätös rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallisesta riskiarvioinnista 2021 ja toimintasuunnitelmasta 2021-2023</p>
Kirjaus 8	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:13 PM)</p> <p>FIU Finland sai kaksivuotisen tekoälyteknologiaprojektin (RANKKA) päätökseen vuoden 2021 loppuun mennessä. Lisäksi kaksivuotinen RPA-projekti (ILMO) kestää vuoden 2022</p>

	<p>loppuun ja on jo tuottanut VALTA-validointi- ja todentamistyökalun, joka on otettu operatiiviseen käyttöön rahanpesun selvittelykeskuksessa.</p>
Kirjaus 9	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:00 PM)</p> <p>Rahanpesun selvittelykeskus ja Finanssivalvonta ovat vuonna 2020 allekirjoitetun yhteisymmärryspöytäkirjan mukaisesti pitäneet yllä ja kehittäneet yhteistyötä vuoden 2021 aikana erityisesti riskialttiiden toimialojen eli Hawalas- ja VASP-alueilla.</p>
Kirjaus 10	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:15 PM)</p> <p>Finanssivalvonta on julkaissut säädösluonnoksen, joka antaa OE:lle yksityiskohtaisen yleiskatsauksen siitä, miten Finanssivalvonta tulkitsee voimassa olevaa lainsäädäntöä ja miten OE:n tulee soveltaa sitä.</p>
Kirjaus 11	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:14 PM)</p> <p>Finanssivalvonta työstää kokonaisvaltaista valvontastrategiaa, joka sisältäisi toimialakohtaiset riskiarvioinnit ja valintakriteerit yksittäisille valvontatoimien kohteille vuosina 2023–2025.</p>
Kirjaus 12	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (07/02/2023 09:09 AM)</p> <p>Finanssivalvonta: Finanssivalvonnan johtokunta hyväksyi / vahvisti valvontastrategian vuosille 2023–2025 16. joulukuuta 2022. Strategia määrittelee valvontatoiminnan rakennetta toimialakohtaisilla perusteilla. Myös vuosittainen valvontasuunnitelma vahvistettiin (5 tarkastusta vuonna 2023).</p>
Kirjaus 13	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (07/02/2023 09:09 AM)</p>

	Valtiovarainministeriö: Osana RRP P2C3R1 Valtioneuvoston esitys (HE 163/2021 vp) pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain uudistamisesta hyväksyttiin ja laki astui voimaan 15. syyskuuta 2022.
Kirjaus 14	TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:14 PM) Osana RRP P2C3R1 Valtioneuvoston esitys (HE 163/2021 vp) pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain uudistamisesta
Kirjaus 15	TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:13 PM) FIU Finland on käynnistänyt RRF-rahoitteisen 4-vuotisen tekoälyprojektin (RANKKA2), joka perustuu edellisen RANKKA-projektin tuloksiin.
Kirjaus 16	TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:12 PM) FIU Finland on käynnistänyt kaksivuotisen RPA-projektin (ILMO), joka kestää vuoden 2022 loppuun ja on jo tuottanut VALTA-validointi- ja todentamistyökalun, joka on otettu operatiiviseen käyttöön rahanpesun selvittelykeskuksessa.
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

CSR.2019.1

Suositus 1 alaosio 1: Varmistaa, että nettomääräisten julkisten perusmenojen nimellinen kasvu on enintään 1,9 prosenttia vuonna 2020, jolloin vuotuinen rakenteellinen sopeutus on 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Edistymistä Suomelle annetussa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevista suosituksista on käsitelty Suomen muuttumattoman politiikan oletuksin laaditussa vakausohjelmassa.

Suositus 1 alaosio 2: Parantaa sosiaali- ja terveystalouden kustannustehokkuutta ja yhdenvertaista saatavuutta.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:39 PM)</p> <p>Laki hyvinvointialueiden perustamisesta sekä terveydenhuollon ja sosiaali- ja pelastustoiminnan organisaation uudistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021. Tammikuussa 2023 aloittavat toimintansa 22 uutta hyvinvointialuetta, jotka vastaavat kaikesta terveydenhuollosta, sosiaali- ja pelastuspalveluista</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 13:15 PM)</p> <p>Tuleville hyvinvointialueille on kesäkuussa 2020 myönnetty valtiontukea yhteensä 190 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutoksen valmisteluun sekä perustason sosiaali- ja terveystalouden saatavuuden ja palveluintegraation parantamiseen. Kunkin alueen maakunnalliset kehittämishankkeet auttavat valmistautumaan rakennemuutokseen ja vähentämään kuntakohtaisia eroja palveluiden tarjoamisessa. Ohjelmat ovat alkaneet suunnitellusti kaikilla alueilla.</p>

Huomautukset
Tilannekatsaus

CSR.2019.2

Suositus 2 alaosio 1: Parantaa kannustimia työn vastaanottamiseen

Toimenpiteet
Huomautukset
Tilannekatsaus

Suositus 2 alaosio 2: ja kehittää osaamista

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 13:37 PM)</p> <p>Osatyökykyisten työttömien työkykyohjelmaa hallinnoi ja toteuttaa työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Toimenpiteet tullaan toteuttamaan vuosina 2019-2023. Sosiaali- ja terveysministeriön hallintotoiminnassa kehitetään työttömien työkykyä tukevia palveluita. Toimenpiteet toteutetaan 22 hankkeen kautta.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (18/12/2020 07:54 AM)</p> <p>Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistusryhmä on hyväksynyt 17.12.2020 jatkuvaa oppimista koskevat linjaukset, joilla edistetään työkäisten mahdollisuuksia kehittää osaamistaan ja varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus.</p>

Huomautukset
Tilannekatsaus

Suositus 2 alaosio 3: ja kehittää aktiivista osallisuutta, muun muassa työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville suunnattujen hyvin integroitujen palvelujen avulla.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 08:10 AM)</p> <p>COVID-19-pandemian vuoksi TE-toimistot ovat saaneet lisäresursseja 40 M€ vuosille 2020–21. Aktiivisen työmarkkinapolitiikan toimenpiteiden, erityisesti työvoimakoulutuksen ja nuorten työvoimapalvelujen rahoitusta on lisätty 60 miljoonalla eurolla.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 07:42 AM)</p> <p>Elokuun 2020 alussa käynnistetty uusi työllisyyden lisäämishjelma tähtää työllistymisen tukemisen lisäämiseen julkisilla hankinnoilla. Ohjelmalla voidaan tukea osatyökykyisten työhön pääsyä.</p>
Kirjaus 3	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (18/12/2020 07:33 AM)</p> <p>Koordinaattorit ovat aloittaneet työkykyohjelman toteuttamisen 1.1.2020 alkaen.</p>
Kirjaus 4	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (18/12/2020 08:09 AM)</p> <p>Hallitus on koonnut kattavan työllisyyspaketin, joka sisältää systeemisen muutoksen kohti pohjoismaista työvoimapalvelumallia (voimaan 2022). Mallin</p>

	<p>päätoimenpiteet ovat: • julkisten työvoimapalvelujen lisärahoitus 70 M€; • säännöllinen yhteydenpito työvoimapalvelujen ja työnhakijoiden välillä kahden viikon välein työttömyyskauden alussa; • työttömien velvollisuus hakea vähintään 0-4 työpaikkaa/kk; • työttömyysturvaseuraamuksia kevennetään hieman.</p>
Kirjaus 5	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (18/12/2020 07:52 AM)</p> <p>Kuntakokeilulaki hyväksyttiin 17.12.2020.</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

CSR.2019.3

Suositus 3 alaosio 1: Keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan tutkimukseen ja innovointiin alueelliset erot huomioon ottaen,

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:41 PM)</p> <p>Vihreän siirtymän ja kehittyneiden digitaalisten teknologioiden TKI-investointeja vauhditetaan useilla toimenpiteillä, jotka sisältyvät TKI:n kansalliseen tiekarttaan (käynnistetty 5/2020) ja kansalliseen RRP:hen. TKI-investointien lisäämiseksi ollaan toteuttamassa kansalliseen tiekarttaan sisältyvää uutta kumppanuusmallia ja tutkimusinfrastruktuureja kehitetään edelleen.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (15/02/2022 15:42 PM)</p>

	<p>Parlamentaarinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöryhmä ehdottaa mietinnössään (käynnistetty 12/2021) tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoittamista koskevaa säädöstä sekä kehyskauden yli ulottuvan T&K-rahoituksen lakisäateisen suunnitelman laatimista. Työryhmä ehdottaa myös pysyvän ja laajemman verokannustimen käyttöönottoa tutkimus- ja kehitystoiminnalle.</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 2: keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan vähähiiliseen talouteen ja energiaan siirtymiseen alueelliset erot huomioon ottaen,

Toimenpiteet	
<p>Kirjaus 1</p>	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (17/12/2020 11:45 AM)</p> <p>Vuoden 2019 budjettiin sisältyi useita toimenpiteitä vähähiilisen- ja energiasiirtymän edistämiseksi, mm.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 vuotta) – 3,42 milj. euroa • Tuki investointihankkeisiin ja -tutkimuksiin, jotka esim. edistävät uusiutuvaa energiaa, energiantuotannon energiatehokkuutta tai muutoin siirtymää vähähiiliseen energiajärjestelmään (arvioitu määräraha) – 47,25 milj. euroa • Uusiutuvan energian syöttötariffi (arvioitu määräraha) – 250,6 milj. euroa • Sähköajoneuvojen- ja biokaasun käytön infrastruktuurin edistäminen – 3 milj. euroa
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

Suositus 3 alaosio 3: ja keskittää investointeihin liittyvän talouspolitiikan kestävään liikenteeseen alueelliset erot huomioon ottaen.

Toimenpiteet
Huomautukset
Tilannekatsaus

CSR.2019.4

Suositus 4 alaosio 1: Vahvistaa kotitalouksien velkaantuneisuuden seurantaa

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (15/02/2022 15:52 PM)</p> <p>Kulutusluottoja koskevaa lainsäädäntöä on tiukennettu ja kulutusluottojen korkokatto (20 %) astui voimaan vuoden 2019 syyskuussa. Covid-19-pandemian aikana joidenkin kulutusluottojen korkokatto laskettiin väliaikaisesti 10 prosenttiin. Väliaikainen laki oli voimassa 1.7.2020-30.9.2021.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (07/02/2023 09:05 AM)</p> <p>Kulutusluottoja koskevaa lainsäädäntöä on tiukennettu ja kulutusluottojen korkokatto (20 %) astui voimaan vuoden 2019 syyskuussa. Uudistus rajoitti myös oikeutta periä kuluttajilta muita lainaan liittyviä kuluja. Covid-19-pandemian aikana joidenkin kulutusluottojen (ei esimerkiksi luottokorttien) korkokatto on väliaikaisesti laskettu 10 prosenttiin. Tällainen väliaikainen lainsäädäntö on voimassa 1.7.–31.12.2020, mutta sitä jatketaan syyskuun 2021 loppuun asti.</p>
Kirjaus 3	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (07/02/2023 09:04 AM)</p>

	<p>Laki positiivisesta luottotietorekisteristä (739/2022) astui voimaan 1.8.2022 (https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220739). Lain tekninen toimeenpano on käynnissä. Rekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön kuluttajaluottojen osalta 1.4.2024 ja luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten myönnettävien luottojen osalta 1.4.2026.</p>
Kirjaus 4	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:52 PM)</p> <p>Finanssivalvonta suositteli 17.12.2021 makrovakauspoliittisessa tiedonannossaan lainanantajia olemaan pidättyväisiä tuloihin nähden suurien ja pitkän takaisinmaksuajan lainojen myöntämisessä.</p>
Kirjaus 5	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Hyväksytty (15/02/2022 15:53 PM)</p> <p>Valtiovarainministeriö julkisti tammikuun 2022 lopulla julkiseen kuulemiseen lakiesityksen kotitalouksien velkaantumisen rajoittamiseksi. Ehdotus sisältää 30 vuoden enimmäiskeston uusille asunto- ja asunto-osakeyhtiölainoille. Jälkimmäisille ehdotetaan myös 60 %:n rajaa uudisrakentamisen rahoituksessa ja rajoituksia lainan takaisinmaksulle ensimmäisten 5 vuoden aikana rakentamisen valmistumisen jälkeen. Kulutusluotonantajat ovat myös velvollisia toteuttamaan luottoriskin arvioinnin asiakastoiminnassaan ja kulutusluottolaitosten valvonta siirtyy Finanssivalvonnalle. Uuden lain odotetaan tulevan voimaan 1.7.2023.</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

Suositus 4 alaosio 2: ja perustaa luottorekisterijärjestelmän.

Toimenpiteet	
Kirjaus 1	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Toteutettu (17/12/2020 14:20 PM)</p> <p>Positiivisen luottorekisterijärjestelmän perustamisen ohjausryhmä ja työryhmät perustettiin maaliskuussa 2020.</p>
Kirjaus 2	<p>TOIMENPITEEN TYYPPI: Julkistettu (03/03/2022 11:43 AM)</p> <p>Hallituksen esityksen luonnos oli julkisessa kuulemisessa 10.5.2021 asti. Esitys annettiin eduskunnalle helmikuussa 2022 (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_22+2022.aspx). Työ rekisterin perustamiseksi on käynnissä.</p>
Huomautukset	
Tilannekatsaus	

2. Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano (Fenix)¹⁵

Suositus ja alaosio	Toimenpide	Tavoite/Välitavoite	Tavoite	Tilanne
CSR.2019.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueet on perustettu ja niillä on valmius ottaa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisestä	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälainsäädännön voimaantulo	2023, Q1	Aikataulussa
CSR.2019.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsäädäntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 1	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteisesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 1	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Uuden liiketaloudellisen yhtiömuotoisen välityömarkkinatoimijan toiminta on käynnistynyt ja se on ottanut palvelusuhteeseen osatyökykyisiä.	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelumallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Eri tyyppisten työnhakukeskusteluiden määrä kasvaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin periaatteiden mukaisesti	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Kaikki viisi pohjoismaisen työvoimapalvelumallin edellyttämää digitaalista toimintoa on sisällytetty julkisten työvoimapalvelujen (TEPES) tietojärjestelmään, ja ne ovat toiminnassa	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 1	Työttömyyspäivärahan lisäpäivien poistaminen	Työttömyysturvan lisäpäivän asteittaista poistumista koskevan lakimuutoksen voimaantulo	2023, Q1	Aikataulussa
CSR.2019.2, alaosio 2	Jatkuvan oppimisen digitalisaatio-ohjelma	Jatkuvan oppimisen digitaalisten palvelujen tietotekniikka-	2022, Q2	Valmis

¹⁵ Taulukko päivitetään kaksi kertaa vuodessa (marras- ja huhtikuussa) komission Fenix-tietojärjestelmässä. Seuraava päivitys on 30.4.2023.

		arkkitehtuuri on valmis ja toiminnassa		
CSR.2019.2, alaosio 2	Koulutustason nostaminen korkeakoulutuksen aloituspaikkoja lisäämällä	Lisätään opiskelijoiden sisäänottoa korkea-asteen oppilaitoksiin	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.2, alaosio 2	Jatkuvan oppimisen uudistus	Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain voimaantulo	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 2	Jatkuvan oppimisen uudistus	Työvoima- ja osaamistarpeiden keskipitkän aikavälin ennakoitimmallin valmiiksi saattaminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 2	Jatkuvan oppimisen uudistus	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, joka koskee koulutuksen tarjoamista digitaalisten ja vihreiden taitojen vahvistamiseksi	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 3	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteisesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 3	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Uuden liiketaloudellisen yhtiömuotoisen välityömarkkinatoimijan toiminta on käynnistynyt ja se on ottanut palvelusuhteeseen osatyökykyisiä.	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 3	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelumallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.2, alaosio 3	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Eri tyyppisten työnhakukeskusteluiden määrä kasvaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin periaatteiden mukaisesti	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.2, alaosio 3	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Kaikki viisi pohjoismaisen työvoimapalvelumallin edellyttämää digitaalista toimintoa on sisällytetty julkisten työvoimapalvelujen (TEPES) tietojärjestelmään, ja ne ovat toiminnassa	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Kaikkien energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	6G:n, tekoälyn ja kvanttilaskennan kehittämisympäristöt	Mikroelektronikkahankkeet hyväksytään	2023, Q2	Viivästynyt

CSR.2019.3, alaosio 1	6G:n, tekoälyn ja kvanttilaskennan kehittämissympäristöt	Hyväksytään hankkeet, joilla kehitetään 6G-, tekoäly- ja kvanttilaskentaa	2023, Q2	Viivästynyt
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Avustusten myöntäminen veturihankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia myöntää avustukset tutkimushankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland myöntää avustukset TKI-hankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Avustusten myöntäminen innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen	2022, Q2	Valmis

	edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	suunnattujen avustusten myöntäminen		
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q1	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Kaikkien energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Avustusten myöntäminen veturihankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia myöntää avustukset tutkimushankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland myöntää avustukset TKI-hankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Avustusten myöntäminen innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Avustusten myöntäminen kaikille kansainvälisen kasvun	2023, Q4	Ei valmis

		kärkialaohjelmiin kuuluville hankkeille		
CSR.2019.3, alaosio 2	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmien kolmen ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiaiinfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Kaikkien energiaiinfrastruktuuri-investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Energiaverotuksen uudistaminen teknologiakehitys huomioivaksi	Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Ensimmäisen vähäpäästöisen vedyn tuotantoa ja hyödyntämistä sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskevan kansallisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Kaikkien avustusten myöntäminen vähähiilistä vetyä ja hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskeville hankkeille	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Julkaistaan ensimmäinen ehdotuspyyntö teollisuuden prosessien suorasta sähköistämisestä ja vähähiilistämisestä teollisuuden hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Kaikkien teollisuuden prosessien suoran sähköistämisen ja vähähiilistämisen hankkeita koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, joka koskee jättemateriaalien ja sivuvirtojen uudelleenkäyttöä edistäviä investointihankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys	Kaikkien avustusten myöntäminen uudelleenkäyttö- ja kierrätys Hankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Ilmastolain uudistus ja teollisuuden vähähiilistäminen	Uudistetun ilmastolain voimaantulo	2022, Q3	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Kiertotalouden strateginen edistäminen ja jätelain uudistus	Valtioneuvoston periaatepäätöksen hyväksyminen kiertotaloutta koskevan	2021, Q2	Valmis

		strategisen ohjelman täytäntöönpanosta		
CSR.2019.3, alaosio 2	Kiertotalouden strateginen edistäminen ja jätelain uudistus	Kansallisen sopimuksen tekeminen keskeisten toimijoiden kanssa vähähiilisestä kiertotaloudesta	2023, Q4	Viivästynyt
CSR.2019.3, alaosio 2	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus, jossa määritellään pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus tai valtion talousarviota koskeva päätös, jossa määritellään muita kuin pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla tuetaan rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtamista fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma	Vähähiilisen rakennetun ympäristön tukemista koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelman julkaiseminen	2023, Q2	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfra-struktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla parannetaan asuinrakennusten ja työpaikkojen latausinfrastruktuuria talousarvioasetukseen momentin 35.20.52 osalta tehtyjen muutosten perusteella	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Valtioneuvoston periaatepäätöksen LVM/2021/62 hyväksyminen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	2021, Q2	Valmis

CSR.2019.3, alaosio 2	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Kotimaan liikenteen päästöjä vähentäviä kansallisia lisätoimenpiteitä koskevan hallituksen päätöksen julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Kestävän liikenteen verouudistus	Tulooverolakiin tehtyjen liikenteen työsuhde-etuja koskevien muutosten (1205/2020) voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 2	Kestävän liikenteen verouudistus	Työsuhdeautojen verotusta koskevien tulooverolakiin tehtyjen muutosten (1/2021) voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2019.3, alaosio 3	Liikenne ja maankäyttö – Digirata-hanke	Euroopan rautatieliikenteen hallintajärjestelmän (ERTMS) mallintamislaitteiden testauslaboratorio on toiminnassa	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2019.4, alaosio 1	Huoneistotietojärjestelmän kehittäminen	Huoneistotietojärjestelmän kattavuuden laajentamista koskevan lainsäädännön antaminen	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2019.4, alaosio 2	Huoneistotietojärjestelmän kehittäminen	Huoneistotietojärjestelmän kattavuuden laajentamista koskevan lainsäädännön antaminen	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.1, alaosio 1	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueet on perustettu ja niillä on valmius ottaa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisestä	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.1, alaosio 1	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälainsäädännön voimaantulo	2023, Q1	Aikataulussa
CSR.2020.1, alaosio 1	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsäädäntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 1	Matkailualan kestävyiden ja digitalisaation kasvun tukeminen	Matkailualan TKI-hankkeita koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q1	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 1	Kulttuuri- ja luovien alojen uudistumisen tuki	Julkaistaan kaksi hakumenettelyä, jotka koskevat kulttuurialan ja luovien alojen uudistamista tukevia hankkeita ja joista toinen koskee kehittämistukea ja toinen pilottitukea	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueet on perustettu ja niillä on valmius ottaa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisestä	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja	2023, Q1	Aikataulussa

	valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	pelastuspalvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälainsäädännön voimaantulo		
CSR.2020.1, alaosio 2	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsäädäntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2020.1, alaosio 2	Koulutustason nostaminen korkeakoulutuksen aloituspaikkoja lisäämällä	Lisätään opiskelijoiden sisäänottoa korkea-asteen oppilaitoksiin	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.1, alaosio 3	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueet on perustettu ja niillä on valmius ottaa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisestä	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.1, alaosio 3	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamisen päätökseen saattavan lisälainsäädännön voimaantulo	2023, Q1	Aikataulussa
CSR.2020.1, alaosio 3	Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelua edistetään hoitotakuun toteutumista	Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali-, terveydenhuolto- ja pelastuspalvelujen uudistamista koskevan ensimmäisen lainsäädäntökehityksen voimaantulo	2021, Q3	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteisesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Uuden liiketaloudellisen yhtiömuotoisen välityömarkkinatoimijan toiminta on käynnistynyt ja se on ottanut palvelusuhteeseen osatyökykyisiä.	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelumallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Eri tyyppisten työnhakukeskusteluiden määrä kasvaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin periaatteiden mukaisesti	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Kaikki viisi pohjoismaisen työvoimapalvelumallin edellyttämää digitaalista toimintoa on sisällytetty julkisten työvoimapalvelujen (TEPES) tietojärjestelmään, ja ne ovat toiminnassa	2023, Q4	Ei valmis

CSR.2020.2, alaosio 1	Työttömyyspäivärahan lisäpäivien poistaminen	Työttömyysturvan lisäpäivän asteittaista poistamista koskevan lakimuutoksen voimaantulo	2023, Q1	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 1	Koulutustason nostaminen korkeakoulutuksen aloituspaikkoja lisäämällä	Lisätään opiskelijoiden sisäänottoa korkea-asteen oppilaitoksiin	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 1	Jatkuvan oppimisen uudistus	Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain voimaantulo	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Jatkuvan oppimisen uudistus	Työvoima- ja osaamistarpeiden keskipitkän aikavälin ennakoitumallin valmiiksi saattaminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Jatkuvan oppimisen uudistus	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, joka koskee koulutuksen tarjoamista digitaalisten ja vihreiden taitojen vahvistamiseksi	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja kansainvälisten rekrytointien helpottaminen	Opiskelijoita, tutkijoita ja harjoittelijoita koskevan lainsäädännön (719/2018) muutosten voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 1	Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja kansainvälisten rekrytointien helpottaminen	Ulkomaalaislakiin (301/2004) tehtyjen muutosten voimaantulo	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 1	Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja kansainvälisten rekrytointien helpottaminen	Nopeutetaan erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien pikakaistaan kuuluvien oleskelulupahakemusten käsittelyyn keskimäärin kuluva aikaa	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.2, alaosio 2	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Valtion omistamasta uudesta yhtiöperusteisesta välityömarkkinatoimijasta annetun lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 2	Työkyvyn, tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittäminen	Uuden liiketaloudellisen yhtiömuotoisen välityömarkkinatoimijan toiminta on käynnistynyt ja se on ottanut palvelusuhteeseen osatyökykyisiä.	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.2, alaosio 2	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelumallia säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.2, alaosio 2	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Eri tyyppisten työnhakukeskusteluiden määrä kasvaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin periaatteiden mukaisesti	2023, Q4	Ei valmis

CSR.2020.2, alaosio 2	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	Kaikki viisi pohjoismaisen työvoimapalvelumallin edellyttämää digitaalista toimintoa on sisällytetty julkisten työvoimapalvelujen (TEPES) tietojärjestelmään, ja ne ovat toiminnassa	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 1	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Avustusten myöntäminen kaikille kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmiin kuuluville hankkeille	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 1	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmien kolmen ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 1	Matkailualan kestävyden ja digitalisaation kasvun tukeminen	Matkailualan TKI-hankkeita koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q1	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 1	Kulttuuri- ja luovien alojen uudistumisen tuki	Julkaistaan kaksi hakumenettelyä, jotka koskevat kulttuurialan ja luovien alojen uudistamista tukevia hankkeita ja joista toinen koskee kehittämistukea ja toinen pilottitukea	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 1	Kasvun kiihdyttämishjelma pienille yrityksille	Yritysten kansainvälistymisvalmiuksien tukemista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Kaikkien energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Avustusten myöntäminen veturihankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia myöntää avustukset tutkimushankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtääviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis

CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland myöntää avustukset TKI-hankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Avustusten myöntäminen innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiaiinfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Kaikkien energiaiinfrastruktuuri-investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Energiaverotuksen uudistaminen teknologiakehitys huomioivaksi	Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Ensimmäisen vähäpäästöisen vedyn tuotantoa ja hyödyntämistä sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskevan kansallisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Kaikkien avustusten myöntäminen vähähiilistä vetyä ja hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskeville hankkeille	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Julkaistaan ensimmäinen ehdotuspyyntö teollisuuden prosessien suorasta sähköistämisestä ja vähähiilistämisestä teollisuuden hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Kaikkien teollisuuden prosessien suoran sähköistämisen ja vähähiilistämisen hankkeita koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Ilmastolain uudistus ja teollisuuden vähähiilistäminen	Uudistetun ilmastolain voimaantulo	2022, Q3	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus, jossa määritellään	2021, Q4	Valmis

	vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat		
CSR.2020.3, alaosio 4	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus tai valtion talousarviota koskeva päätös, jossa määritellään muita kuin pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla tuetaan rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtamista fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelman julkaiseminen	2023, Q2	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfra-struktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla parannetaan asuinrakennusten ja työpaikkojen latausinfrastruktuuria talousarvioasetukseen momentin 35.20.52 osalta tehtyjen muutosten perusteella	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Valtioneuvoston periaatepäätöksen LVM/2021/62 hyväksyminen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Kotimaan liikenteen päästöjä vähentäviä kansallisia lisätoimenpiteitä koskevan hallituksen päätöksen julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Kestävän liikenteen verouudistus	Tulooverolakiin tehtyjen liikenteen työsuhde-etuja koskevien muutosten (1205/2020) voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 4	Kestävän liikenteen verouudistus	Työsuhdeautojen verotusta koskevien tulooverolakiin tehtyjen muutosten (1/2021) voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien	2022, Q2	Valmis

	edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen		
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q1	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiainfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Kaikkien energiainfrastruktuuri-investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfrastruktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla parannetaan asuinrakennusten ja työpaikkojen latausinfrastruktuuria	2023, Q4	Ei valmis

		talousarvioasetukseen momentin 35.20.52 osalta tehtyjen muutosten perusteella		
CSR.2020.3, alaosio 5	Liikenne ja maankäyttö – Digirata-hanke	Euroopan rautatieliikenteen hallintajärjestelmän (ERTMS) mallintamislaitteiden testauslaboratorio on toiminnassa	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 5	Digitaalinen infrastruktuuri – Viestintäverkkojen laadun ja saatavuuden kehittäminen	Laajakaistatukilain muutosten voimaantulo	2022, Q1	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 5	Digitalous – reaaliaikatalousohjelma (RTE)	Luodaan elinkelpoinen minimiekosysteemi (MVE), ja se on toimintavalmis	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 6	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Kaikkien energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	6G:n, tekoälyn ja kvanttilaskennan kehittämissympäristöt	Mikroelektroniikkahankkeet hyväksytään	2023, Q2	Viivästynyt
CSR.2020.3, alaosio 6	6G:n, tekoälyn ja kvanttilaskennan kehittämissympäristöt	Hyväksytään hankkeet, joilla kehitetään 6G-, tekoäly- ja kvanttilaskentaa	2023, Q2	Viivästynyt
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Avustusten myöntäminen veturihankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia myöntää avustukset tutkimushankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland myöntää avustukset TKI-hankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten	2022, Q2	Valmis

		tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita		
CSR.2020.3, alaosio 6	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Avustusten myöntäminen innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q1	Valmis
CSR.2020.3, alaosio 6	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Kaikkien energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Avustusten myöntäminen veturihankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus –	Suomen Akatemia myöntää avustukset tutkimushankkeille,	2023, Q2	Aikataulussa

	Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista		
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland myöntää avustukset TKI-hankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Avustusten myöntäminen innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2022.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q1	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiainfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis

CSR.2022.3, alaosio 1	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Kaikkien energiainfrastruktuuri-investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Energiaverotuksen uudistaminen teknologiakehitys huomioivaksi	Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Ensimmäisen vähäpäästöisen vedyn tuotantoa ja hyödyntämistä sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskevan kansallisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Kaikkien avustusten myöntäminen vähähiillistä vetyä ja hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskeville hankkeille	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Julkaistaan ensimmäinen ehdotuspyyntö teollisuuden prosessien suorasta sähköistamisestä ja vähähiilistämistä teollisuuden hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Kaikkien teollisuuden prosessien suoran sähköistämisen ja vähähiilistämisen hankkeita koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, joka koskee jättemateriaalien ja sivuvirtojen uudelleenkäyttöä edistäviä investointihankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys	Kaikkien avustusten myöntäminen uudelleenkäyttö- ja kierrätys Hankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Ilmastolain uudistus ja teollisuuden vähähiilistäminen	Uudistetun ilmastolain voimaantulo	2022, Q3	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Kiertotalouden strateginen edistäminen ja jätelain uudistus	Valtioneuvoston periaatepäätöksen hyväksyminen kiertotaloutta koskevan strategisen ohjelman täytäntöönpanosta	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Kiertotalouden strateginen edistäminen ja jätelain uudistus	Kansallisen sopimuksen tekeminen keskeisten toimijoiden kanssa vähähiilisestä kiertotaloudesta	2023, Q4	Viivästynyt
CSR.2022.3, alaosio 1	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus, jossa määritellään pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis

	vähähiilisiin lämmitysmuotoihin			
CSR.2022.3, alaosio 1	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus tai valtion talousarviota koskeva päätös, jossa määritellään muita kuin pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla tuetaan rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtamista fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma	Vähähiilisen rakennetun ympäristön tukemista koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma	Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelman julkaiseminen	2023, Q2	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfra-struktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla parannetaan asuinrakennusten ja työpaikkojen latausinfrastruktuuria talousarvioasetukseen momentin 35.20.52 osalta tehtyjen muutosten perusteella	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Valtioneuvoston periaatepäätöksen LVM/2021/62 hyväksyminen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Kotimaan liikenteen päästöjä vähentäviä kansallisia lisätoimenpiteitä koskevan hallituksen päätöksen julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Kestävän liikenteen verouudistus	Tuloverolakiin tehtyjen liikenteen työsuhde-etuja koskevien muutosten (1205/2020) voimaantulo	2021, Q2	Valmis

CSR.2022.3, alaosio 1	Kestävän liikenteen verouudistus	Työsuhdeautojen verotusta koskevien tuloverolakiin tehtyjen muutosten (1/2021) voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 1	Liikenne ja maankäyttö – Digirata-hanke	Euroopan rautatieliikenteen hallintajärjestelmän (ERTMS) mallintamislaitteiden testauslaboratorio on toiminnassa	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2022.3, alaosio 2	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 2	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Kaikkien energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 2	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 2	Energiaverotuksen uudistaminen teknologiakehitys huomioivaksi	Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Veturihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää edistävä TKI-rahoituksen kokonaisuus – veturihankkeet	Avustusten myöntäminen veturihankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia julkaisee ensimmäisen hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen kohdennettuja tutkimushankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Suomen Akatemia)	Suomen Akatemia myöntää avustukset tutkimushankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q2	Aikataulussa
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee avainalojen osaamisen lisäämiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (Business Finland)	Business Finland myöntää avustukset TKI-hankkeille, joiden tavoitteena on lisätä avainalojen osaamista	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen	Business Finland julkaisee hakumenettelyn, joka koskee innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen tähtäviä TKI-hankkeita	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus –	Avustusten myöntäminen innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen	2023, Q4	Ei valmis

	Innovatiivisten kasvuyritysten tukeminen			
CSR.2022.3, alaosio 3	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit	Paikallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2022.3, alaosio 3	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamista ja kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit	Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien uudistamiseen ja kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämistä koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q1	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kilpailtu rahoitus innovaatioinfrastruktuureihin	Innovaatioinfrastruktuurien kehittämiseen suunnattujen avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Avustusten myöntäminen kaikille kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmiin kuuluville hankkeille	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmien kolmen ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Ensimmäisen vähäpäästöisen vedyn tuotantoa ja hyödyntämistä sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskevan kansallisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Kaikkien avustusten myöntäminen vähähiilistä vetyä ja hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskeville hankkeille	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Julkaistaan ensimmäinen ehdotuspyyntö teollisuuden prosessien suorasta sähköistämisestä ja vähähiilistämisestä teollisuuden	2021, Q4	Valmis

		hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi		
CSR.2022.3, alaosio 3	Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen	Kaikkien teollisuuden prosessien suoran sähköistämisen ja vähähiilistämisen hankkeita koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys	Julkaistaan ensimmäinen hakumenettely, joka koskee jättemateriaalien ja sivuvirtojen uudelleenkäyttöä edistäviä investointihankkeita	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttö ja kierrätys	Kaikkien avustusten myöntäminen uudelleenkäyttö- ja kierrätys Hankkeisiin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Ilmastolain uudistus ja teollisuuden vähähiilistäminen	Uudistetun ilmastolain voimaantulo	2022, Q3	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus, jossa määritellään pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Voimaan tulee valtioneuvoston asetus tai valtion talousarviota koskeva päätös, jossa määritellään muita kuin pientaloja koskevan tukijärjestelmän yksityiskohdat	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtaminen fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla tuetaan rakennusten lämmitysjärjestelmien vaihtamista fossiilisesta öljystä vähähiilisiin lämmitysmuotoihin	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 3	Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma	Vähähiilisen rakennetun ympäristön tukemista koskevan ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Avustusten myöntäminen kaikille kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmiin kuuluville hankkeille	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmat	Kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmien kolmen ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiainfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Energiainfrastruktuuri-investoinnit	Kaikkien energiainfrastruktuuri-investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Julkinen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin	2023, Q1	Ei valmis

		parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen		
CSR.2022.3, alaosio 4	Yksityinen latausinfrastruktuuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfra-struktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Yksityinen latausinfrastruktuuuri	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla parannetaan asuinrakennusten ja työpaikkojen latausinfrastruktuuria talousarvioasetukseen momentin 35.20.52 osalta tehtyjen muutosten perusteella	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Valtioneuvoston periaatepäätöksen LVM/2021/62 hyväksyminen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Kotimaan liikenteen päästöjä vähentäviä kansallisia lisätoimenpiteitä koskevan hallituksen päätöksen julkaiseminen	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Kestävän liikenteen verouudistus	Tulooverolakiin tehtyjen liikenteen työsuhde-etuja koskevien muutosten (1205/2020) voimaantulo	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Kestävän liikenteen verouudistus	Työsuhdeautojen verotusta koskevien tulooverolakiin tehtyjen muutosten (1/2021) voimaantulo	2022, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 4	Liikenne ja maankäyttö – Digirata-hanke	Euroopan rautatieliikenteen hallintajärjestelmän (ERTMS) mallintamislaitteiden testauslaboratorio on toiminnassa	2022, Q4	Aikataulussa
CSR.2022.3, alaosio 5	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Ensimmäisen uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Investoinnit uuteen energiateknologiaan	Kaikkien energiateknologiaan tehtäviä investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Energiainfrastruktuuuri-investoinnit	Ensimmäisen energiaiinfrastruktuurihankkeita koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Energiainfrastruktuuuri-investoinnit	Kaikkien energiaiinfrastruktuuuri-investointeja koskevien avustusten myöntäminen	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Ahvenanmaan investointi- ja uudistuskokonaisuus	Uusiutuvaan energiaan Ahvenanmaalla tehtäviä investointeja koskevan	2022, Q4	Ei valmis

		ensimmäisen hakumenettelyn julkaiseminen		
CSR.2022.3, alaosio 5	Julkinen liikennesähkön ja - kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri	Kaasu-, sähkö- ja vety-ajoneuvojen jakeluinfrastruktuurin parantamista koskevan hakumenettelyn julkaiseminen	2023, Q1	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Voimaan tulevat valtioneuvoston päätökset asuinrakennusten latausinfrastruktuurin tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä ja yksityisen latausinfrastruktuurin tuen soveltamisalan laajentamisesta työpaikkoihin.	2021, Q4	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Yksityinen latausinfrastruktuuri	Kaikkien avustusten myöntäminen hankkeille, joilla parannetaan asuinrakennusten ja työpaikkojen latausinfrastruktuuria talousarvioasetukseen momentin 35.20.52 osalta tehtyjen muutosten perusteella	2023, Q4	Ei valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Valtioneuvoston periaatepäätöksen LVM/2021/62 hyväksyminen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	2021, Q2	Valmis
CSR.2022.3, alaosio 5	Fossiilittoman liikenteen tiekartta	Kotimaan liikenteen päästöjä vähentäviä kansallisia lisätoimenpiteitä koskevan hallituksen päätöksen julkaiseminen	2022, Q2	Valmis

3. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
<p>1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen</p>	<p>1. Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus: Hallitusohjelman mukaisen parlamentaarisen jatkuvan oppimisen uudistuksen linjaukset valmistuivat 17.12.2020. Uudistushanke jatkuu 31.3.2023 asti. Keskeiset toimet linjausten toimeenpanemiseksi on käynnistetty ja toimeenpano jatkuu yli hallituskauden. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Reformin (P3C2R1) Jatkuvan oppimisen uudistus luodaan linjausten tavoitteiden edellyttämiä rakenteita ja toimintamalleja sekä vauhditetaan uudistuksen toimeenpanoa.</p> <p>2. Oppivelvollisuuden laajentaminen: Hallitusohjelman mukaisesti oppivelvollisuusikä nostettiin 18 ikävuoteen, ja oppivelvollisuus laajenee toiselle asteelle ikäluokka kerrallaan vuodesta 2021 lähtien. Jokaisen perusopetuksen päättävän nuoren on haettava jatkokoulutukseen joko kevään yhteishaussa tai jatkuvissa hauissa. Oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto). Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä myös opintojen maksuttomuus laajeni perusopetuksesta toiselle asteelle. Opiskelijoille ilmaisia ovat muun muassa opetus ja ruokailu, opetuksessa tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, työasut ja -aineet,</p>	<p>Jatkuvan oppimisen uudistuksella tuetaan työelämän, yritysten ja yhteiskunnan pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja uudistumista sekä työllisyyttä sekä alueiden elinvoimaa. Lisäksi parannetaan koulutustarjonnan vastaavuutta työelämän tarpeisiin, palvelujärjestelmän joustavuutta ja reagointikykyä sekä tuetaan osaajien saatavuutta.</p> <p>Laajennetun oppivelvollisuuden avulla varmistetaan, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuuden laajentaminen nostaa nuorten osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja, lisää koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, edistää nuorten hyvinvointia sekä parantaa pitkällä aikavälillä työllisyysastetta.</p>

	<p>ylioppilaskokeet ja yli seitsemän kilometrin koulumatkat. Lisäksi vahvistettiin opintojen ohjausta ja oppilashuollon palveluita sekä peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta.</p> <p>3. Oikeus oppia - kehittämisohjelma Oikeus oppia – kehittämisohjelmalla edistetään oppimista, tasa-arvoa ja hyvinvointia sekä vahvistetaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen laatua. Tavoitteena on kaventaa ja ennaltaehkäistä oppimiseroja sekä vahvistaa oppimisen tukea lainsäädännön, rahoitusjärjestelmien ja toimintatapojen kehittämisellä. Ohjelmassa on myös myönnetty valtionavustuksia mm. oppimisen ja hyvinvoinnin, inklusion, tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen.</p> <p>4. Maahanmuuttaneiden perusopetuksen oppilaiden oppimis- ja koulunkäyntivalmiuksia tukeva toimenpideohjelma. Toimenpideohjelmalla vahvistetaan erityisesti vieraskielisten sekä vasta maahan tulleiden oppilaiden kielitaitoa, opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksia sekä perustaitoja sekä varmistetaan sujuvia siirtymiä toiselle asteelle, sekä valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen. Ohjelma toteutetaan vuosina 2022 – 2026 ja se suunnataan erityisesti vuosiluokkien 7 – 9 oppilaille.</p> <p>5. Oikeus osata -ohjelma</p>	
--	---	--

	<p>Ammatillisen koulutuksen laatua ja tasa-arvoa parantava Oikeus osata -kehittämishjelma varmistaa osaltaan, että kaikki ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat saavat vankan ammattiosaamisen ja hyvät perustaidot työtä, elämää ja elinikäistä oppimista varten. Ohjelmassa on neljä laajaa toimenpidekokonaisuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa kehittämishjelman yhteistyössä Opetushallituksen kanssa vuosina 2020–2022. Ohjelman toteutukseen on varattu rahoitusta yhteensä yli 270 miljoonaa euroa. Lisäksi strategiarahoitusta suunnataan tukemaan kehittämishjelman tavoitteita.</p> <p>6. Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma Lukion laatu- ja saavutettavuusohjelmalla luodaan pohjaa lukiokoulutuksen laadun systemaattiselle ja pitkäjänteiselle kehittämiselle. Tarkoituksena on tukea lukiokoulutuksen järjestäjiä mm. uuden lukiolain ja opetussuunnitelman toimeenpanossa sekä koulutuksen laadun parantamisessa. Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma toteutetaan viitenä toimenpidekokonaisuutena. Opiskelijälähtöisyys sekä yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden vahvistaminen ovat läpileikkaavina teemoina kaikissa toimenpidekokonaisuuksissa Laatu- ja saavutettavuusohjelman toteutukseen on varattu yhteensä 15 miljoonaa euroa vuosille 2021–2022.</p>	<p>Oikeus osata -kehittämishjelma tukee ammatillisen koulutuksen laadun jatkuvaa parantamista ammatillisen koulutuksen laatustrategian vaikuttavuustavoitteiden ja linjausten mukaisesti. Ohjelma nostaa opiskelijoiden osaamistasoa, kaventaa ja ennaltaehkäisee sukupuolesta, sosioekonomisesta taustasta, asuinpaikasta tai tuen tarpeesta johtuvia eroja oppimisessa ja oppimistuloksissa ja edistää näin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ammatillisessa koulutuksessa. Lisäksi kehittämishjelma edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta.</p> <p>Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma edistää lukiolaisten hyvinvointia ja vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Lisäksi se nostaa osaamistasoa ja osaamisen laatua sekä kaventaa oppimiseroja. Ohjelma tukee koulutuksen järjestäjiä lukiokoulutuksen laadunhallinnassa sekä lukiolain ja opetussuunnitelmien toimeenpanossa.</p>
2. Sukupuolten tasa-arvo	1. Hallituksen tasa-arvo-ohjelma	Hallituksen tasa-arvo-ohjelman toimeenpanon seurannasta

	<p>Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2020-2023 on koottu hallituksen sukupuolten tasa-arvoa edistävät toimet. Poikkihallinnollista ohjelmaa toimeenpannaan kaikissa ministeriöissä. Naisten urakehitystä tukevia tavoitteita on asetettu sekä pörssiyrityksille että valtio-omisteisille yhtiöille. Tavoitteena on sukupuolten tasapuolinen edustus yhtiöiden hallituksissa. Hallitus korostaa sukupuolivaikutusten arvioinnin tärkeyttä. Sukupuolivaikutusten arviointi on tehty mm. energia- ja ilmastostrategian toimenpiteistä.</p> <p>2. Valmisteilla on hallitusohjelman palkka-avoimuuskirjaukseen perustuva lakiesitys tasa-arvolain muuttamiseksi, jolla estetään sukupuoleen perustuvaa palkkasyrjintää palkka-avoimuutta lisäämällä. Tavoitteena on lakiesityksen käsittely eduskunnassa syksyllä 2022 ja lain voimaantulo vuoden 2023 alkupuolella. Lakiesitys on yksi osa samapalkkatoimien kokonaisuutta.</p> <p>3. Samapalkkaisuusohjelma ja hallituksen samapalkkaisuutta edistävät hankkeet: Palkkatasa-arvoa vahvistetaan kolmikantaisella samapalkkaisuusohjelmalla ja hallituksen hankkeilla. Samapalkkaisuusohjelma 2020–2023 sisältää hallituksen ja työmarkkinakeskusjärjestöjen yhteiset toimenpiteet palkkatasa-arvon edistämiseksi. Ne liittyvät mm. palkka- ja sopimuspolitiikkaan, palkkausjärjestelmiin ja työn ja perheen yhteensovittamiseen. Osana ohjelmaa toteutetaan laaja, työelämän sukupuolen mukaista segregaaatiota purkava hanke. Lisäksi toteutetaan tutkimus, joka tarkastelee työurien ja</p>	<p>ilmestyy loppuraportti helmikuussa 2023.</p> <p>2. Kolmikantainen työryhmä valmisti asiaa 9/2020-8/2021. Työryhmän erimielinen loppuraportti julkaistiin marraskuussa 2021. Luonnos hallituksen esitykseksi tasa-arvolain muuttamisesta oli lausuntokierroksella loppukeväästä 2022. Hallitus ei saavuttanut asiasta poliittista yhteisymmärrystä eikä asia edennyt eduskuntaan.</p> <p>3. Samapalkkaisuutta edistävästä hankkeista saadaan uusia välineitä palkkatasa-arvon edistämiseen. Ne vaikuttavat pidemmällä aikavälillä palkkaeron kaventumiseen. Samapalkkaisuusohjelmasta ja hallituksen omista hankkeista tehtiin erillinen vaikuttavuusarviointi ulkopuolisen selvityshenkilön toimesta. Samapalkkaisuustoimenpiteiden kokonaisarviointi julkistettiin helmikuun alussa 2023. Kokonaisarviointi koostuu osista: havainnot, johtopäätökset ja suositukset. Selvityshenkilön kokonaisarvioinnin</p>
--	---	---

	<p>ammattisegregaation vaikutusta sukupuolten palkkaeroon. Hallituksen omina hankkeina v. 2021-2023 toteutetaan työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointi sekä Samanarvoinen työ –hanke. Sukupuolivaikutusten arviointi – tutkimuksessa selvitetään työehtosopimusten vaikutuksia palkkatasa-arvon toteutumiseen ja kehitetään suosituksia sukupuolivaikutusten arviointiin. Samanarvoinen työ -hanke tutkii töiden vaativuuden arviointiperusteita ja edistää samapalkkaisuutta töissä, jotka ovat yhtä vaativia. . Hankkeen tulokset julkistettiin joulukuussa 2022.</p> <p>4. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi</p> <p>5. Suomen kestävän kasvun ohjelman Investoinnin (P3C1I1) alakomponentti: Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen</p>	<p>johtopäätökset ja suositukset luovat pohjaa tulevien samapalkkaisuustoimenpiteiden suunnitteluun.</p> <p>4. Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisessa on säännösten mukaan aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla.</p> <p>5. Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen - komponentin tavoitteena on eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden</p>
--	--	--

	<p>6. Suomen kestävä kasvun ohjelman Investoinnin (P3C1I1) alakomponentti: Mielen terveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä.</p>	<p>laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin.</p> <p>6. Mielen terveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä – komponentilla on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon edistämiseen, sillä pyritään kehittämään mielen terveyden tuen ja ennakoivan monipuolisen tuen saantimahdollisuudet työpaikoilla voivat osaltaan auttaa vähentämään naisten kokemaa henkistä kuormitusta ja tasata naisten ja miesten välistä työhyvinvointieroja sekä työssä jaksamista. Työpaikkojen mielen terveysosaamisen vahvistaminen vaikuttaa myönteisesti myös mielen terveysongelmia kohdanneiden työntekijöiden työssä jatkamiseen. Kolme viidestä mielen terveysyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä oli naisia. Mielen terveyden häiriöistä johtuvan sairauspäivärahan kasvu on ollut erityisen suurta nuorilla ja varhaiskeski-ikäisillä naisilla. Mielen terveyden tukemisen toimet työpaikoilla ja työterveysyhteistyössä voivat tasoittaa sukupuolten välistä epätasa-arvoa ja vähentää erityisesti naisten työkyvyttömyyseläköitymistä ja sairauspoissaoloja tältä osin. Myös psykososiaalisen kuormituksen kokeminen on naisilla yleisempää kuin miehillä. Haittaava kiire ja työn henkinen kuormittavuus ovat yleistyneet viime vuosina erityisesti</p>
--	--	--

	<p>7. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 4 uudistus 1 (P4C1R1) Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen ja siihen siältyvät investoinnit (P4C1I1- P4C1I4).</p>	<p>työssäkäyvien naisten keskuudessa.</p> <p>7. Pilarin 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen – on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon ja se vastaavastaa etenkin heikoimmassa asemassa olevien ryhmien tarpeisiin edistää tasa-arvoa sukupuolten välillä. Suomessa eriarvoisuus sukupuolten välillä ilmenee muun muassa elinajanodotteessa, joka on alempana sosioekonomiseen ryhmään kuuluvilla miehillä alhaisempi. Näin ollen palvelujen saatavuuden vahvistamisella, ehkäisevien toimen tehostamisella ja niiden paremmalla, tietoon perustuvalla kohdentamisella voidaan edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.</p>
<p>3. Yhtäläiset mahdollisuudet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. YK:n vammaisyleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma (ks. tarkemmin kohta 17) 2. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen kolmannelta Suomen Romanipoliittisesta ohjelmasta vuosille 2023-2030 (National Roma Strategy). 3. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentit: - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Määritelty toimenpiteet vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi 2. Romaniväestön yhdenvertaisuus, osallisuus ja osallistuminen lisääntyvät ja parantuvat kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla, kuten asumisen, terveyden, työn ja koulutuksen sektoreilla eri ikäryhmissä, huomioiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevat romanit intersektionaalisesti. 3. Pilarin kolme komponentissa yksi vahvistetaan työllisyyttä, parannetaan työmarkkinoiden kohtaantoa, pidennetään työuria sekä parannetaan

	<p>- Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä</p> <p>4. Suomen kestävä kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)</p>	<p>kilpailukykyä. Työllisyyden lisäämiseksi tavoitteena on saada kaikki työvoimapotentiaali käyttöön, erityisryhminä nuoret ja osatyökykyiset, ja toimia suunnataan henkilöryhmiin, joiden kohdalla koronan vaikutukset vaikeuttavat työllistymistä merkittävästi. Toimet tukevat päivitetyn Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa, muun muassa edistämällä yhtäläisiä mahdollisuuksia, tukemalla työllisyyttä aktiivisesti ja osallistamalla vammaisia sekä edistämällä nuorten työllistymistä.</p> <p>4. Pilarissa neljä esitettyä uudistusta ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja</p>
<p>4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen</p>	<p>1. Tuodaan työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta.</p>	<p>Työkykyohjelman toimenpiteissä painopistettä siirretään työkyvyttömyyden tarkastelusta</p>

	<p>2. Lisätään tuetun työllistymisen menetelmien käyttöä kaikkein vaikeimmin työllistyvien apuna.</p> <p>3. Vahvistetaan ammattilaisten ja asiantuntijoiden työkykyosaamista (työkykykoordinaattorit).</p> <p>4. Käynnistetty arviointitutkimus hankkeissa tehtyjen interventioden vaikutuksista sekä palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta.</p> <p>5. Osatyökykyisten työttömien työllistymistä yrityksiin edistetään lisäämällä julkisissa hankinnoissa työllistämiskriteerin käyttöä.</p> <p>6. Vuonna 2021 perustettiin yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus tukemaan sellaisen yritystoiminnan syntyä, jossa liiketoiminnan keinoin pyritään toteuttamaan yhteiskunnallisesti tai ekologisesti tärkeää tavoitetta (ml. osatyökykyisten työllistäminen).</p> <p>7. Valtion erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy:n toiminta käynnistyi vaiheittain v. 2022. Työkanava työllistää niitä osatyökykyisiä, jotka muuten jäisivät työelämän ulkopuolelle. Lakiesitys Työkanava Oy:stä vahvistettiin 1.4.2022. Laki tuli voimaan 1.7.2022.</p> <p>8. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentin: - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen - Mielensterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä</p> <p>9. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 uudistus 2 (P3C1R2): Työttömyyspäivärahan lisäpäivien asteittaista poistamista</p>	<p>olemassa olevan työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen ja työllistymisen edistämiseen. Toimenpiteet edesauttavat osatyökykyisten työllistymistä ja työssä jaksamista tarjoamalla heille tarkoituksenmukaiset työkyvyn tuen palvelut. Uusia keinoja haetaan kokeiluhankkeista vaikuttavien palvelujen ja toimintamallien käyttöönottamiseksi. Vaikutuksena on, että osataan tunnistaa osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve, osataan tarjota heille yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn tuen ja työllistymisen edistämisen palveluja, on vahvistettu asiantuntijoiden osaamista ja resursointia osatyökykyisten palvelujen parantamiseksi.</p> <p>Työllisyyden edistäminen työkykyohjelman eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina-asetuksessa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus. Yhdenvertaisuus näyttäytyy parempana yhdenvertaisuutena työmarkkinoilla. Työkykyä ja työllistymistä tukevissa palveluissa yhdenvertaisuus on myös parempaa alueellista yhdenvertaisuutta palvelutarjonnassa. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin.</p>
--	--	--

	<p>koskevat muutokset tulivat voimaan 1.1.2023.10. Työelämäohjelmien kokonaisuus hallitusohjelmissa tavoitteena työllisyyden edistäminen, työkyvyn, työhyvinvoinnin, tuottavuuden ja mielenterveyden vahvistaminen työelämässä</p> <ul style="list-style-type: none"> • TYÖ2030 • Työkykyohjelma • Työn, terveyden ja työkyvyn tutkimus- ja kehittämisohjelma • Työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelma 	<p>Pilariin 3 Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävä kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Lisäpäivien ikärajan korottamisen ja lopulta poistamisen tavoitteena on pidentää työuria ja sitä kautta vähentää työttömyyttä ja lisätä työllisyyttä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaisi työllisyyttä noin 7900 työllisellä.</p> <p>10. TYÖ2030 edistää työhyvinvointia, työelämä-innovaatioita ja tuottavuutta työpaikoilla, vaikuttaa toimialojen vetovoimaisuuteen ja kohtaantoon.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimiala- ja aluehankkeiden (ELYt) hyvien käytäntöjen konseptointi, levittäminen ja juurruttaminen • Johtajuusverkoston toiminta • Vaikutusarviointi <p>Työn, terveyden ja työkyvyn tutkimus- ja kehittämisohjelma kehittää alan tutkimusta ja tietoperustaa päätöksenteon tueksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialogit tutkimustiedon ja asiantuntijoiden kesken • Tutkimustiedon koonti, verkoston rakentaminen • Hybridityö, etätyö ja läsnätyö HELP-projekti (TTL) koonnut yhteen ajankohtaista tutkimustietoa. <p>Työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelma – mielenterveyssyistä johtuvien sairauspoissaolojen ja</p>
--	--	--

	<p>Maaliskuussa 2021 käynnistyi työllisyyden kuntakokeilu, jonka tavoitteena on tehostaa eri viranomaisten alueellista yhteistyötä työllisyyden hoidossa.</p> <p>Julkisia työvoimapalveluita on uudistettu ottamalla käyttöön ns. Pohjoismainen työvoimapalveluiden malli toukokuussa 2022. Kontakteja työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä on lisätty merkittävästi. Samalla työnhakijan kanssa laadittavaan työllistymissuunnitelmaan sisällytetään määrällinen velvollisuus hakea työmahdollisuuksia. Mallin käyttöönoton yhteydessä työttömyysturvaseuraamuksia kohtuullistettiin.</p> <p>Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) aloitti toimintansa vuoden 2021 lopulla. Palvelukeskus edistää työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta.</p>	<p>työkyvyttömyyseläkkeiden vähentäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mielenterveyden tuen toimintamalli työterveysyhteistyöhön. Pilotit käynnissä. • Työkalupakki: Käytetty tähän mennessä 60 000 kertaa. Työkalupakin levittäminen käynnissä. Pakkia kehitetään saadun palautteen perusteella. • Vaikutusarviointi • Viestintähanke <p>Noin 230 000 TE-toimistojen asiakasta siirtyi kuntien vastuulle ja noin kolmannes TE-toimistojen henkilöstöstä siirtyi kuntien palvelukseen (yli 1 100 henkilötyövuotta) maaliskuussa 2021.</p> <p>Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpanoon on TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille myönnetty lisäresursseja 70 miljoonaa euroa vuodessa. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin arvioidaan kasvattavan työllisyyttä noin 10 000 työllisellä. Työllisyysvaikutusten arvioidaan syntyvän täysimääräisesti vuodesta 2025 alkaen.</p> <p>Jatkuvan oppimisen kehittämishankkeisiin ja työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen on saatu huomattavia lisäresursseja. Keskuksen pysyviin</p>
--	---	---

	<p>Palvelukeskusta koskeva laki tuli voimaan 1.9.2021.</p> <p>Hallitus päätti keväällä 2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Palvelut siirtyisivät kokonaan kunnille vuonna 2025. Sujuvan siirron varmistamiseksi kuntakokeiluille on säädetty jatko siihen saakka, kunnes TE-palvelut siirtyvät kunnille. TE-palvelujen siirtoa koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle lokakuussa 2022.</p> <p>Työvoimapalveluihin liittyviä muita kehittämishankkeita ovat palkkatuen uudistaminen, rekrytointikokeilun käynnistäminen, yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostaminen ja monialaisten palvelujen lainsäädännön kehittäminen. Rekrytointitukikokeilu alkoi maaliskuussa 2022, muiden toimien on tarkoitus käynnistyä vuonna 2023.</p>	<p>toimintamenoihin on varattu vuosittain noin miljoonan euron määräraha. Koulutusten ja osaamispalveluiden rahoitukseen ja muihin tehtävien mukaisten menojen maksamiseen palvelukeskuksella on käytettävissä yhteensä 115,5 miljoonaa euroa vuosina 2021-2026, josta 35,5 miljoonaa euroa rahoitetaan EU:n elpymis- ja palautumisvälineestä (P3C2).</p>
<p>5. Varma ja sopeutuva työllisyys</p>		
<p>6. Palkat</p>		<p>Palkat kuuluvat Suomessa pitkälti työmarkkinajärjestöjen autonomiaan, jotka kuitenkin rajoittavat muun muassa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva lainsäädäntö. Työsuojeluvirnaomaiset ja ammattiliitot auttavat työntekijöitä saamaan heille työehtosopimusten mukaan kuuluvan palkkauksen. Hallitus on pyrkinyt varmistamaan, että</p>

		myös maahanmuuttajille maksetaan asianmukaista palkkaa.
7. Tiedot työehdoista ja irtisanotuille annettava suoja		Työsuojeluviranomainen valvoo työlainsäädännön noudattamista. Parhaillaan implementoidaan avoimia ja läpinäkyviä työehtoja koskevaa direktiiviä, joka parantaa työntekijöiden oikeutta saada tietoa työsuhteen ehdoista.
8. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työntekijöiden osallistuminen		Työmarkkinajärjestöjen kanssa käytävä vuoropuhelu on keskeinen ja vakiintunut tapa uudistaa erityisesti työ- ja sosiaalilainsäädäntöä. Yhteistoimintalaki on uudistettu ja henkilöstön kuulemisesta ja tiedottamista tehostettu otettu käyttöön jatkuvan kuulemisen periaate.
9. Työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen	1. Perhevapauudistusta koskevat lainmuutokset on vahvistettu ja lait tulevat voimaan 1.8.2022. Uudistuksen jälkeen vanhempainpäivärahoja on mahdollista käyttää nykyistä joustavammin ja näin yhteen sovittaa työ ja lapsen hoito. Uudistuksen tavoitteena on vanhempainvapaiden nykyistä tasaisempi jakautuminen molempien vanhempien kesken. Jatkossa molemmilla vanhemmilla on oikeus yhtä pitkään vanhempainvapajaksoon.	1. Numeerisesti haastavaa arvioida sitä, missä määrin vanhemmat todella tulevat käyttämään päivärahojen joustoja. On mahdollista arvioida vasta myöhemmin uudistuksen oltua voimassa pidempään.
10. Terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö ja tietosuoja	STM:n Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2030 - Turvallisia ja terveellisiä työoloja sekä työkykyä kaikille - Linjaukset täsmentävät sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa ja ohjaavat ministeriön ja sen hallinnonalan toimintaa, jotta työ olisi terveellistä ja turvallista kaikilla työpaikoilla työnteen muodosta riippumatta. Linjauksissa on kolme painopistettä:	Laadittu vuosille 2022-2023 toimeenpanosuunnitelma, jonka avulla konkretisoidaan toimia, joiden avulla sosiaali- ja terveysministeriö ja sen yhteistyökumppanit yhdessä edistävät painopisteiden tavoitteiden saavuttamista. Toimeenpanosuunnitelman laatimiseen on osallistunut laaja työelämävaikuttajien joukko ministeriöistä työmarkkinajärjestöihin, tutkimus- ja

	<ul style="list-style-type: none"> • Työsuojelua, työturvallisuutta ja työhyvinvointia koskevat tulevaisuuden haasteet • Turvalliset ja terveelliset työolot • Toiminta- ja työkyvyn sekä työllistymiskyvyn edistäminen 	kehittämisenorganisaatioihin ja muihin työelämätoimijoihin.
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	<p>Vuoden 2020 elokuun alussa tuli voimaan varhaiskasvatuslain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muutos, jolla purettiin subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus.</p> <p>Yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkokoja päiväkodeissa pienennettiin palauttamalla kolme vuotta täyttäneiden lasten osalta päiväkodeissa henkilöstömitoitus 1:7:ään. Muutos tuli voimaan 1.8.2020.</p> <p>Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos tuli voimaan 1.8.2021. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin siten, että huoltajien tulorajoja nostettiin 31%. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on jatkossa 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta, kun se aikaisemmin oli 50%.</p> <p>Varhaiskasvatuslakia uudistettiin lisäämällä lakiin säännökset lapsen saamasta tuesta. Muutokset tulevat voimaan 1.8.2022.</p> <p>Kansallinen lapsistrategia ja Eurooppalaisen lapsitakuun</p>	<p>Lainmuutosten jälkeen kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen eikä perheen sosioekonominen asema tai asuinpaikka vaikuta enää lapsen varhaiskasvatusoikeuden laajuuteen.</p> <p>Muutoksella parannettiin päiväkodin henkilöstömitoitusta ja henkilöstön mahdollisuutta tukea lasten kehitystä ja oppimista.</p> <p>Muutos teki työn vastaanottamisesta kannattavampaa, kun varhaiskasvatusmaksut eivät nouse niin nopeasti korkeimmalle tasolle. Arviolta 20 000 uutta perhettä siirtyi maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin.</p> <p>Varhaiskasvatuslain uudistus vahvistaa lasten oikeutta saada tarvitsemaansa tukea oikea-aikaisesti ja kunkin lapsen tarpeita vastaavasti. Uudistus tukee lapsen oikeusturvan toteutumista ja myös rakentaa nykyistä vahvemmin jatkumoa esi- ja perusopetukseen.</p> <p>Haavoittuvassa asemassa olevien lasten aseman parantaminen.</p>

	<p>kansallinen toimeenpanosuunnitelma</p> <p>Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan toistamiseen 1.3.2023 voimaan tulevalla lainmuutoksella. Muutoksessa asiakasmaksujen perusteena olevia huoltajien tuloeroja korotettiin 33 prosenttia ja siten arviolta 30 000 uutta perhettä siirtyy maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin.</p>	
12. Sosiaalinen suojele	1. Suomi on laatinut kansallisen suunnitelman neuvoston suosituksesta sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (2019/C 387/01)	
13. Työttömyysetuudet	1. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 uudistus 2 (P3C1R2): Työttömyyspäivärahan lisäpäivien poistamista koskevat muutokset on hyväksytty ja uudistus tuli voimaan 1.1.2023.	1. Pilariin 3 Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Lisäpäivien ikärajan korottamisen ja lopulta poistamisen tavoitteena on pidentää työuria ja sitä kautta vähentää työttömyyttä ja lisätä työllisyyttä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaisi työllisyyttä noin 7900 työllisellä
14. Vähimmäistoimeentulo	<ol style="list-style-type: none"> Toimeentulotukilaki on uudistettu kuluvan hallituskauden aikana ja muutokset tulivat voimaan vuoden 2023 alusta. Sosiaaliturvan uudistaminen vuoteen 2027 mennessä. 	<ol style="list-style-type: none"> Muutosten tavoitteena on parantaa sosiaalihuollon ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa toimeentulotuen hakijoina ja parantaa heidän pääsyään palveluiden piiriin. Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on nykyistä toimivampi ja selkeämpi järjestelmä, joka mahdollistaa työnteon ja sosiaaliturvan

		yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Keskeistä on sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa. Sosiaaliturvan uudistamisella pyritään myös pitkäaikaisen toimeentulotuen tarpeen vähenemiseen.
15. Vanhuuden toimeentulo ja eläkkeet	Perhevapaaudistus	Perhevapaaudistus tasapainottaa perhevapaiden vaikutusta eläkekarttumaan sukupuolten välillä, kun uudistuksen myötä hoivavastuu lapsista jakaantuu tasaisemmin vanhempien kesken. Jos perhevapaaudistuksen myötä perhevapaiden käyttäminen jakautuu aiempaa tasaisemmin vanhempien kesken, on tällä vaikutusta myös eläkekarttumaan ja sukupuolten eläke-eroihin.
16. Terveysthuolto	<p>1. Suomen kestävä kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)</p> <p>2. Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädäntöä uudistettiin mm. laajentamalla palvelujen maksuttomuutta sekä kohtuullistamalla maksuja. Lakimuutokset tulivat pääosin voimaan heinäkuussa 2021.</p> <p>3. Syksyllä 2023 lyhennetään merkittävästi lakisääteistä enimmäisaikaa (kolmesta kuukaudesta 14 vuorokauteen), jolloin henkilön on päästävä julkisessa perusterveydenhuollossa hoitoon.</p>	<p>1. Pilarissa neljä esitetty uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.</p>

	<p>Enimmäisaikaa tiukennetaan edelleen syksystä 2024 lähtien (7 vuorokauteen).</p> <p>4. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden ohjelma</p>	<p>2. Muutoksilla edistetään yhtäpitävästi sote-uudistuksen kanssa terveyden tasa-arvoa ja hoidon saatavuutta.</p> <p>3. Uudistuksella turvataan kansalaisille nykyistä nopeampi hoitoon pääsy perusterveydenhuollon kiireettömissä tilanteissa. Uudistuksella tavoitellaan terveydenhuollon peruspalvelujen vahvistamista ja palvelujen saatavuuden parantamista.</p> <p>4. Kehittämishajonnan yhtenä merkittävimmistä tavoitteista on terveystieteiden yhdenvertaisen saatavuuden parantaminen.</p>
<p>17. Vammaisten osallistaminen</p>	<p>1. YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanon edistämiseksi laadittu kansallinen toimintaohjelma ”Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen 2020-2023”. Toimintaohjelmassa on 110 toimenpidettä, joiden toteuttamiseen eri ministeriöt ovat sitoutuneet.</p> <p>2. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentin: - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen.</p> <p>3. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 4 uudistus 1 (P4C1R1) Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen ja siihen sisältyvät investoinnit (P4C1I1- P4C1I4).</p>	<p>1. Toimintaohjelmassa korostuvat vammaisten ihmisten osallisuuden merkitys muuttuvassa toimintaympäristössä sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys muiden oikeuksien toteutumisen edellytyksenä. Toimintaohjelman tavoitteina on lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista ja vammaisten henkilöiden oikeuksien valtavirtaistamisesta eri hallinnonaloilla ja laajemmin yhteiskunnassa.</p> <p>2. Työllisyyden edistäminen työkykyohjelman eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus.</p>

		<p>Yhdenvertaisuus näyttäytyy parempana yhdenvertaisuutena työmarkkinoilla. Työkykyä ja työllistymistä tukevissa palveluissa yhdenvertaisuus on myös parempaa alueellista yhdenvertaisuutta palvelutarjonnassa. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin</p> <p>3. Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä (ml. erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt) sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä.</p> <p>Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.</p>
<p>18. Pitkäaikaishoito</p>	<p>Vanhuspalvelulain muutokset 2020– 2023: Henkilöstömitoitus tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1.10.2020 alkaen 0,5 työntekijää asiakasta kohti. • 1.1.2021 alkaen 0,55 työntekijää asiakasta kohti. • 1.1.2022 0,6 työntekijää asiakasta kohti. • 1.4.2023 0,7 työntekijää asiakasta kohti. 	<p>Kyse on lakisääteisestä vähimmäismitoituksesta, jolla turvataan iäkkäiden henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.</p> <p>Tällä hetkellä eduskunnassa olevalla vanhuspalvelulain muutosehdotuksella parannetaan kotiin annettavien palvelujen saatavuutta ja laatua</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • RAI-arviointivälineistön käyttöönotto viimeistään 1.4.2023 <p>Tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä olevalla vanhuspalvelulain muutoksella ehdotetaan seuraavaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotihoitoon kuuluisi asiakkaan tarpeen mukainen kotisairaanhoidon, omana palvelunaan tukipalvelut sekä uutena sosiaalipalveluna turva-auttamispalvelu. • Kotihoitoa olisi järjestettävä henkilön tarpeen mukaan kaikkina vuorokauden aikoina, myös öisin. • Teknologian hyödyntäminen kotihoidon toteutuksessa. • Kotihoidon riittävyyden vahvistaminen huolellisella suunnittelulla sekä henkilöstön riittävyyden seurataan myös omavalvonnan avulla. • Edistetään monimuotoisia ja joustavia asumisratkaisuja. • Yhteisöllinen asuminen korvaisi nykyisen ns. tavallisen palveluasumisen. Tavoitteena on mahdollistaa palvelujen saaminen samaan asuntoon palvelutarpeiden muuttuessa. • Pitkäaikaisesta laitoshoidosta luopuminen 2027 	<p>sekä edistetään kotihoidon henkilöstön riittävyyttä. Uudistetaan kotiin annettavia palveluja sekä asumispalveluja koskevien säännösten kokonaisuus. Lisätään vanhuspalvelulakiin informatiiviset säännökset, joilla edistetään iäkkäiden henkilöiden monimuotoista asumista.</p>
<p>19. Sosiaalinen asuntotuotanto ja asunnottomuutta vähentävät palvelut</p>	<p>1. Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi 2020-2022.</p> <p>a. Kaikille tarvitseville on tarjottava sosiaalista vuokra-asuntoa tai asumisen turvaavaa palvelua.</p> <p>b. Haavoittuvassa asemassa olevilla henkilöillä on oikeus asianmukaiseen apuun ja suojaan häätöä vastaan.</p> <p>c. Asunnottomille on tarjottava riittävää suojaa ja riittäviä</p>	<p>1. Yhteistyöohjelma parantaa asunnottomien asemaa keskeisissä kaupungeissa mm. asunnottomille suunnattujen asuntojen määrän kasvattamisella sekä matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalveluja kehittämällä.</p>

	<p>palveluja heidän sosiaalisen osallisuutensa edistämiseksi. Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi 2020-2022 on päättynyt, mutta sen osahankkeena toteutettava asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen jatkuu vuoden 2023 loppuun. Hankkeessa parannetaan asunnottomien asemaa kehittämällä matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalveluja.</p>	
<p>20. Peruspalvelujen saatavuus</p>	<p>1. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)</p>	<p>1. Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä sekä ehkäisemällä syrjäytymistä pitkällä aikavälillä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen toteutumista. Tehtävät toimenpiteet edistävät rakenneuudistukseen liittyvien hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutumista: turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville, parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.</p>

4. YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpano

Kestävän kehityksen tavoite	Lista pääasiallista toimenpiteistä	Toimien arvioitu vaikutus (laadullinen ja/tai määrällinen)
1. Ei köyhyyttä	<p>Alle on nostettu muutamia keskeisimpiä toimia kunkin SDG:n osalta. Kattavampi listaus toimista löytyy hallituksen Agenda2030 selonteosta¹⁶.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus https://stm.fi/sosiaaliturvauudistus 2. Asunnottomuuden puolitus yhteistyöohjelma https://ym.fi/asunnottomuus 3. Lapsistrategia https://stm.fi/lapsistrategia 4. Afrikka-strategia https://um.fi/suomenafrikkastrategia 5. Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164364 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lisääntyvä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa. 2. Lisääntyvä asuntojen tarjonta asunnottomille ja asunnottomuustyön vahvistuminen kuntien peruspalveluissa. 3. Hallituskauden ylittävä ja hallinnonalat yhdistävä lapsen oikeuksia kunnioittava yhteiskunta 4. Suomen ja Afrikan poliittisten ja taloudellisten suhteiden vahvistaminen 5. Vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrää.
2. Ei nälkää	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ruokahävikkitiekartta https://projects.luke.fi/ruokahavikkiseuranta/tiekartta/ 2. Ilmasto-ruokaohjelma https://mmm.fi/ilmastoruokaohjelma 3. Ravinnekierron toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ruokahävikin vähentäminen. 2. Yhteiskunnan siirtyminen kohti ilmastokestävää ruokajärjestelmää. 3. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden talteenottoa ja hyödyntämistä.
3. Terveyttä ja hyvinvointia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus https://soteuudistus.fi/etusivu 2. Työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelma https://stm.fi/tyoelaman-mielenterveysohjelma 3. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelma https://soteuudistus.fi/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus-ohjelma 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lisääntyvä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa. 2. Sairauspoissaolojen ja -eläkkeiden vähentäminen.

¹⁶ Valtioneuvoston kanslia (2020): <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162475>

		<p>Työpaikkojen valmius tukea työntekijän mielenterveyttä.</p> <p>3. Laaja-alaiset sosiaali- ja terveyskeskukset, joista ihminen saa palvelunsa sujuvasti ja avun yksilöllisiin tarpeisiin.</p> <p>Luottamuksen vahvistaminen julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.</p>
4. Hyvä koulutus	<p>1. Koulutuspoliittinen selonteko https://okm.fi/koulutusselonteko</p> <p>2. Oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste https://okm.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen</p> <p>3. Koulutuksen ilmasto- ja kestävyyskasvatushanke https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/mittava-ilmasto-ja-kestavyyskasvatushanke-tukemaan-koulujen-ja-oppilaitosten-ilmastotyota</p> <p>4. Oikeus oppia –kehittämishjelma https://okm.fi/laatuohjelmat</p>	<p>1. Koulutuksen korkean laadun ja vaikuttavuuden ylläpitäminen sekä suomalaisen järjestelmän suoritus- ja kilpailukyvyyn kehittäminen kansainvälisessä toimintaympäristössä.</p> <p>2. Koulutus- ja osaamistason nousu kaikilla koulutusasteilla, oppimiseröjen kaventuminen ja koulutuksellisen tasa-arvon lisääntyminen.</p> <p>3. Koulujen toimintakulttuurin muutos kohti ekologisesti kestävämpää elämäntapaa ja oppilaiden ilmastonmuutoksen hillintään liittyvien taitojen vahvistaminen.</p> <p>4. Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistaminen.</p>
5. Sukupuolten tasa-arvo	<p>1. Tasa-arvo ohjelma https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162588</p> <p>2. Hallituksen ja työ-markkinakeskusjärjestöjen samapalkkaisuusohjelma https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162623</p> <p>3. Perhevapaaudistus https://stm.fi/perhevapaaudistus</p> <p>4. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma https://oikeusministerio.fi/naisiin-kohdistuvan-vakivallan-torjuntaohjelma</p>	<p>1. Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Toimenpiteet koskevat mm. työelämää, taloudellista tasa-arvoa ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista.</p> <p>2. Naisten ja miesten palkkaeron kaventamiseen pyritään ohjelmassa sovitulla keinoilla, jotka liittyvät</p>

		<p>palkka- ja sopimuspolitiikkaan, palkkausjärjestelmien kehittämiseen ja palkkatietämyksen parantamiseen, segregaaion purkamiseen sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen.</p> <p>3. Työelämän tasapainodirektiivin edellyttämien muutosten täytäntöön panto. Perhevapaiden tasaisempi jakaminen ja monimuotoisten perheiden yhdenvertaisuus.</p> <p>4. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevan tietoisuuden lisääminen kansalais- ja viranomaistasolla.</p>
6. Puhdas vesi ja sanitaatio	<p>1. Vesisuojelelun tehostamisohjelma https://ym.fi/vedenvuoro</p> <p>2. Ravinnekierron toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640</p> <p>3. Vesivastuullinen Suomi 2030 – toimenpideohjelma https://www.syke.fi/hankkeet/vesivastuu2030</p> <p>4. Saaristomeriohjelma / Maatalouden vesiensuojelun tiekartta https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-398-069-3</p>	<p>1. Mm. parempi vesitalouden hallinta maa- ja metsätaloudessa ja vesistöjen kunnostus. Ohjelma luo jatkuvuutta vesiensuojeluun.</p> <p>2. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden talteenottoa ja hyödyntämistä.</p> <p>3. Suomalaisyriyten vesivastuullisuuden kehittäminen.</p> <p>4. Edistetään vesiensuojelutoimenpiteitä ja vähennetään erityisesti maatalouden aiheuttamaa kuormitusta Saaristomerien valuma-alueella</p>
7. Edullista ja puhdasta energiaa	<p>1. Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia https://tem.fi/energia-ja-ilmastostrategia</p> <p>2. Energiaverotuksen uudistaminen https://valtioneuvosto.fi/-/10623/energiaverotus-muuttuu-vuoden-2022-alusta</p>	<p>1. Polttoon perustumattoman lämmön tuotannon edistäminen matkalla kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa.</p>

	<p>3. Kansallinen biokaasuohjelma ja tuki biokaasuinvestoinneille https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=TEM079:00/2019</p>	<p>2. Biokaasun käytön ja tuotannon lisääminen. 3. Suomen energia- ja päästökehityksen arviointi ja suunnittelu matkalla kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa.</p>
<p>8. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua</p>	<p>1. Elinikäinen ohjaus ja muut työvoimapalvelut https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162576 2. Käynnistettiin työelämän monimuotoisuusohjelma https://tem.fi/tyoelaman-monimuotoisuusohjelma 3. Osatyökykyisten työkykyohjelma https://stm.fi/tyokykyohjelma 4. Kiertotalouden strateginen ohjelma https://ym.fi/kiertotalousohjelma</p>	<p>1. Elinikäisen oppimisen ohjaus auttaa yksilöitä tunnistamaan kykynsä ja osaamisensa. Ohjaus parantaa työllisyyttä, hyvinvointia ja osallisuutta. 2. Yrityksen ja organisaatiot hyötyvät monimuotoisuudesta ja maahanmuuttajien pääsy osaamistaan vastaaviin tehtäviin ja uralla eteneminen helpottuvat. 3. 75% työllisyysaste. Osatyökykyiset saavat yksilöllistä ja oikea-aikaista työkyvyn ja työllistämisen palveluita. 4. Kiertotaloudesta luodaan talouden uusi perusta vuoteen 2035 mennessä. Kiertotalous tuottaa taloudellista hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa.</p>
<p>9. Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja</p>	<p>1. Hallituksen TKI-tiekartta https://okm.fi/tki-tiekartta 2. Teollisuuden toimialojen vähähiilisyystiekarttatyö https://tem.fi/tiekartat 3. Kansallinen biotalousstrategia ja sen toimeenpanoa tukevat kehittämishankkeet https://mmm.fi/metsat/strategiat-ja-ohjelmat/suomen-biotalousstrategia</p>	<p>1. Suuntaviivat kestäväan kasvuun ja hyvinvointiin. Toimenpiteet vahvistavat osaamiskeskittymiä ja ekosysteemejä. 2. Teollisuuden alat edistävät vapaaehtoisilla sitoumuksillaan siirtymää kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa. 3. Riippuvuus fossiilisiin polttoaineisiin vähenee, vihreä kasvu ja uudet työpaikat lisääntyvät.</p>

10. Eriarvoisuuden vähentäminen	<p>1. Oikeudenhoidon selonteko https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM063:00/2021</p> <p>2. Liikenteen ja viestinnän digitaaliset palvelut esteettömiksi –toimenpideohjelma https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79917</p> <p>3. Sosiaaliturvauudistus https://stm.fi/sosiaaliturvauudistus</p>	<p>1. Oikeudenhoitoon liittyvän luottamuksen vahvistaminen.</p> <p>2. Digitaalisten palvelujen soveltuminen mahdollisimman monelle.</p> <p>3. Lisääntyvä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa.</p>
11. Kestävät kaupungit ja yhteisöt	<p>1. Maankäyttö ja rakennuslain uudistus https://ym.fi/maankaytto-ja-rakennuslaki</p> <p>2. Asuntoliittinen kehittämissuunnitelma https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM031:00/2019</p> <p>3. Asunnottomuuden puolitus yhteistyöohjelma https://ym.fi/asunnottomuus</p> <p>4. Kestävä kaupunki –ohjelma Etusivu Kestävä kaupunki (kestavakaupunki.fi)</p>	<p>1. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, jossa eri väestöryhmien tarpeet otetaan huomioon.</p> <p>2. Hyvää ja kohtuuhintaista asumista yhdenvertaisesti.</p> <p>3. Lisääntyvä asuntojen tarjonta asunnottomille ja asunnottomuustyön vahvistuminen kuntien peruspalveluissa.</p> <p>4. Kaupunkien ja kuntien kestävän kehityksen edistäminen. Ohjelman pääteemat vähähiilisyys, älykkyys, terveellisyys ja sosiaalinen kestävyys.</p>
12. Vastuullista kuluttamista	<p>1. Kiertotalouden strateginen ohjelma https://ym.fi/kiertotalousohjelma</p> <p>2. Toimialojen vähähiilisyystiekarttatyö https://tem.fi/tiekartat</p> <p>3. Ravinnekierron toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640</p> <p>4. Muovitiekartta Muovitiekartta (valtioneuvosto.fi)</p>	<p>1. Kiertotaloudesta luodaan talouden uusi perusta vuoteen 2035 mennessä. Kiertotalous tuottaa taloudellista hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa.</p> <p>2. Teollisuuden alat edistävät vapaaehtoisilla sitoumuksillaan siirtymää kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa.</p> <p>3. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden</p>

		talteenottoa ja hyödyntämistä. 4. Muovin kestävä kierrätystä poikkialaisesti vauhdittava kansallinen ohjelma
13. Ilmastotekoja	<p>1. Ilmastolaki https://ym.fi/ilmastolain-uudistus</p> <p>2. Toimialojen vähähiilisyystiekarttatyö https://tem.fi/tiekartat</p> <p>3. Sektorikohtaiset toimintaohjelmat kuten fossiilittoman liikenteen tiekartta ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma. https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM050:00/2019 https://mmm.fi/maankayttosektorin-ilmastosuunnitelma/maankayttosektorin-ilmastosuunnitelman-laatiminen</p>	<p>1. Hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.</p> <p>2. Teollisuuden alat edistävät vapaaehtoisilla sitoumuksillaan siirtymää kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa.</p> <p>3. Kasvihuonekaasupäästöjen kokonaismäärän vähentäminen.</p>
14. Vedenalainen elämä	<p>1. Kansallinen meripolitiikan toimenpideohjelma https://vnk.fi/meripolitiikka</p> <p>2. Kotimaisen kalan edistämishjelma https://mmm.fi/kalat/strategiat-ja-ohjelmat/kotimaisen-kalan-edistamisohjelma</p> <p>3. Ravinnekierron toimenpideohjelma https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf/3896ea79-abd4-8d86-7b1f-6e615e6fe054/Ravinteiden-kierratyksen-toimenpideohjelma-2019-2030-allekirjoitettu-D7F9043A_0090_4785_B029_9C119B566BDD-146284.pdf?t=1603260574640</p>	<p>1. Itämeren suojellaan, meriklusteri ja merellinen tuotanto ovat kestävällä pohjalla.</p> <p>2. Kotimaisen kalan kierrätystä perustuvan tuotannon edistäminen.</p> <p>3. Suomeen mahdollisimman korkea ravinneomavaraisuuden aste edistämällä mm. jätevesien ravinteiden ja orgaanisten aineiden talteenottoa ja hyödyntämistä.</p>
15. Maanpäällinen elämä	<p>1. Luonnonsuojelulain uudistaminen https://ym.fi/luonnonsuojelulain-ja-asetuksen-uudistus</p> <p>2. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus https://ym.fi/maankaytto-ja-rakennuslaki</p> <p>3. Helmi-elinympäristöohjelma https://ym.fi/helmi</p> <p>4. METSO-ohjelma https://mmm.fi/metso-ohjelma</p> <p>5. Luontolahja-kampanja Luontolahja-kampanja innostaa suojelemaan suomalaista luontoa - Ympäristöministeriö</p>	<p>1. Lajien, luontotyyppien ja luonnon tarjoamien tärkeiden palveluiden turvaaminen.</p> <p>2. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, jossa eri väestöryhmien tarpeet otetaan huomioon.</p> <p>3. Suomen luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ja ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen.</p>

		<p>4. Metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantumisen pysäyttäminen sekä luonnon monimuotoisuuden edistäminen.</p> <p>5. Yksityishenkilöiden ja julkisen sektorin yhteinen luonnonsuojelukampanja</p>
<p>16. Rauhaa ja oikeudenmukaisuutta</p>	<p>1. Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko https://um.fi/uutiset/-/asset_publisher/GRSnUwaHDPv5/content/kehityspolitiikan-ylivaalikautinen-selonteko-2</p> <p>2. Julkisen hallinnon strategia https://vm.fi/julkisen-hallinnon-strategia</p> <p>3. Kansallinen perus- ja ihmisoikeus toimintaohjelma https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM025:00/2020</p>	<p>1. Suomen kehitysyhteistyön läpileikkaavina periaatteina on mm. yhdenvertaisuuden, ilmastokestävyyden ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja turvaaminen.</p> <p>2. Strategia tukee valtion viranomaisten, kuntien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä ja työnjakoa.</p> <p>3. Perus- ja ihmisoikeusrakenteiden vahvistaminen ja oikeuksien toteutumisen seurannan kehittäminen Suomessa.</p>

17. Yhteistyö ja kumppanuus	<p>1. Kehityspolitiikan ylivaalikautisen selonteon toimenpano. https://um.fi/uutiset/-/asset_publisher/GRSnUwaHDPv5/content/kehityspolitiikan-ylivaalikautinen-selonteko-2</p> <p>2. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. https://valtioneuvosto.fi/-/ulko-ja-turvallisuuspoliittinen-selonteko-2020-turvallisuus-ja-globaali-vastuunkanto-kuuluvat-yhteen</p> <p>3. Verotus ja kehitys –toimintaohjelman toimeenpano https://um.fi/julkaisut/-/asset_publisher/TVOLgBmLyZvu/content/julkaisu-verotus-ja-kehitys-suomen-toimintaohjelma-2020-2023-1</p>	<p>1. Tuloksellinen toiminta kehityspolitiikan päätavoitealueilla sekä läpileikkaavissa tavoitteissa tukee kehittyviä maita Agenda2030 tavoitteiden saavuttamisessa.</p> <p>2. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita ovat ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön edistäminen, monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen, globaalin vastuun kantaminen ja rauhan rakentaminen.</p> <p>3. Tuetaan kehittyvien maiden pyrkimyksiä vahvistaa omia verojärjestelmiään ja saada äänensä kuuluviin myös globaalin veropolitiikan neuvotteluissa.</p>
-----------------------------	---	--